

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

ВАК-ВАК-ВАК...

Прэзыдэнт гатовы асабіста зацьвярджаць усіх кандыдатаў і дактароў навук, як зацьвярджае судзьдзяў усіх узроўняў.

старонка 2

Эўрыкі замест баксаў

Нацбанк мяняе даляры на эўравалюту.

старонка 7

Нашыя

«Нашыя» спачатку чуваць, а потым ужо відаць. Як звышгукавы самалёт. Эсэ Лявона Вольскага.

старонка 15

Беларускія палітыкі і міжнародныя змовы

старонка 14

Трыюмф аўтакратыі

Улады не даюць, апазыцыя ня можа, а народу ўсё адно

Мясцовыя выбары яшчэ не адбыліся, але ўжо цяпер вымалёўваецца іх невясёлы фінал. У 93% акругаў на адно месца прэтэндуе адзін кандыдат. Прэтэндэнты ад дэмакратычнай апазыцыі — партыйнай ці непартыйнай — ідуць толькі ў 3% акругаў. У большасці акругаў па выбарах у аблсаветы канкурэнцыі ня будзе. Грамадства ўспрымае безальтэрнатыўнасьць выбараў як норму. Апазыцыя ня здолела вылучыць кандыдатаў нават у палове гарадзкіх акругаў. Улады ж па-ранейшаму разглядаюць выбары як фармальнасьць і не дапускаюць дэмакратычнай канкурэнцыі. Трэцюю частку апазыцыйных вылучэнцаў не зарэгістравалі з надуманых падставаў. Сярод «зарэзаных» — прафэсары Хадыка, Астроўскі, Жаліба, экс-дэпутат Вярхоўнага Савету Малашка, кіраўнікі БПС і «Белага легіёну» Высоцкі й Чыслаў. Барацьба розных праўладных кланаў назіраецца толькі ў сталіцы. Працяг тэмы — старонкі 2—5.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Ёсьць вакантныя акругі

Паводле вынікаў рэгістрацыі, кандыдатамі ў дэпутаты сталі 25805 чалавек. Яны будуць змагацца за 24012 кандыдацкіх месцаў. Як зазначыла на прэсавай канфэрэнцыі 5 лютага старшыня Цэнтравыбаркаму Лідзія Ярмошына, з агульнага ліку «кандыдатаў у кандыдаты» ня здолелі прайсьці рэгістрацыйнае сіта «толькі» 762 чалавекі (2,87%). Але гэта 42% ад усяе колькасці зарэгістраваных «альтэрнатыўных» кандыдатаў. Паводле словаў Л.Ярмошынай, гэта не канчатковы вынікі. Колькасць кандыдатаў яшчэ можа змяніцца ў бок павелічэння, калі скаргі адпрэчаных прэтэндэнтаў будуць задаволеныя.

Статыстыка сьведчыць: чым вышэйшы ўзровень мае савет, тым больш сурова выбарчая камісія ставілася да прэтэндэнтаў. Найскладаней было патрапіць у абласныя і Менскі гарадзкі савет. Так, з 769 кандыдатаў у аблсаветы зарэгістраваных толькі 569, адмовы атрымалі 200 (26%). У Менгарсавет балытаваліся 305 кандыдатаў: зарэгістраваных 165, адмовы — у 140 (45,9%). У райсаветы балытаваліся 4795 чалавек: зарэгістраваных 4658, адмовы атрымалі 137 (2,8%). У саветы гарадоў абласнога падпарадкаваньня вылучаныя 1572 кандыдаты: зарэгістраваных 1355, адмоўлена 217 (13,8%). З прэтэндэнтаў у саветы гарадоў раённага падпарадкаваньня адмоўлена толькі 3 асобам (1%), у пасялковыя саветы — 8 кандыдатам (0,7%). З тых, хто вылучаўся ў сельсаветы, адмовы атрымалі 57 асобаў (0,3%). Гэтыя лічбы яшчэ не канчатковыя, бо многія зь незарэгістраваных кандыдатаў падалі скаргі. Л.Ярмошына зазначыла, што толькі ў Менску «па 11 заявах на рэгістрацыю ёсьць спрэчныя моманты, 6 незарэгістраваных кандыдатаў у дэпутаты ўжо зьявіліся ў Менскі гарадзкі суд».

Як сьведчыла старшыня ЦВК, у Берасьцейскай вобласьці адмоўлена ў рэгістрацыі 72 кандыдатам (1,8%), у Віцебскай — 112 (2,4%), у Гомельскай — 87 (1,8%), у Гарадзенскай — 100 (2,9%), у Менскай — 153 (2,8%), у Магілёўскай вобласьці — 98 (2,7%). На пытаньне пра колькасць безальтэрнатыўных акруг Л.Ярмошына адрагавала нэрвова: «Гэтага я не магу сказаць — мы не вядзем такога ўліку». Яна сьведчыла, што ў адным з раёнаў (назваць яго старшыня ЦВК ня стала) дзьве акругі ўвогуле апынуліся «вольнымі»: тамтэйшым прэтэндэнтам адмовілі за парушэньні падчас рэгістрацыі. Выйсьце, на думку Л.Ярмошынай, тут адно: калі да выбараў застаецца больш за 20 дзён, камісіі могуць зьявіцца да партыяў і працоўных калектываў (на збор подпісаў часу няма), каб тыя тэрмінова кагосьці вылучылі.

Партыйныя вылучэнцы ў ліку прэтэндэнтаў на дэпутацкія ман-

даты складалі 1033 чалавекі. Агулам, канстатвала Л.Ярмошына, партыйцаў было больш, але чыста партыйнае вылучэньне абмежаванае гэтай лічбай. Стаць кандыдатамі здолелі толькі 693 зь іх, адмовы атрымалі 340 (32,9%).

У тройку лідэраў па колькасці незарэгістраваных кандыдатаў уваходзяць Лібэральна-дэмакратычная партыя, Партыя народнай згоды і Аб'яднаная грамадзянская партыя.

Больш за ўсё адмоваў было ў вылучэнцаў ад ЛДП: з 329 зарэгістраваных былі 184, адмоўлена 145 прэтэндэнтам (44%). Самая распаўсюджаная прычына адмовы рэгістраваць вылучэнцаў ад партыі — адсутнасьць нізавых партыйных арганізацыяў на месцах. ПНЗ вылучыла 21 кандыдата, адмоўлена 12 (57,1%). АГП — 130 кандыдатаў вылучаныя, адмоўлена 76 (58,4%).

Працяг на старонцы 4.

• НАВІНЫ •

Рэфэрэндуму ня будзе

Заява А.Лукашэнка на прэсавай канфэрэнцыі 31 студзеня пра магчымае «масавое апытаньне накіт саюзу Беларусі і Расеі, больш маштабнае, чым звычайныя, рэпрэзэнтатывныя», ужо выклікала неспакой у палітычных колах. Лідзія Ярмошына атрэсла рукі, заявіўшы, што ніякага рэфэрэндуму не рыхтуецца, а будзе «толькі сацыялягічнае апытаньне».

Маразы пасьля сьнегу

У Беларусі — няўстойлівае надвор'е. «Сьнегавы» цыклён зь Міжземнамор'я ўлагодзіў маразы. На 6—7 лютага абячаюць удзень 0... -5°C. Ад 8 лютага зноў пачне прыціскаць. Тэмпература спадзе да -5... -15°C. А 10 лютага ўначы — да -17... -22°C.

Крэслы ў асартымэнце

282-34-14
234-84-39

За наяўны і б/н разлік

72'600 26'400

І ў кандыдатах ведае ён толк

Новы дэкрэт перавёў Вышэйшую атэстацыйную камісію ў непасрэднае падпарадкаванне прэзідэнту.

22 студзеня з'явіўся прэзідэнцкі ўказ №29 «Аб некаторых пытаннях дзейнасці Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь». 30 студзеня ён быў дапоўнены дэкрэтам №6 «Аб унясенні змены ў дэкрэт прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 5 сакавіка 2002 г. №7». Як зазначыла ў сваім паведамленні прэзідэнцкая прэс-служба, «прыняцце гэтых дакументаў завяршае фармаванне сы-

стэмы органаў дзяржаўнага кіравання ў сферы навукі».

Апошнім часам у ВАК сапраўды панавала бязладдзе. Маладыя навукоўцы, якія абараніліся ў 2001—2002 г., па некалькі месяцаў не атрымлівалі зацьвярджэння ў навуковых ступенях. Скарыстаўшыся магчымасцю «навесці парад», прэзідэнцкая вэртыкаль цяпер падмяла пад сябе ня толькі Акадэмію навук, але і Атэстацыйную камісію.

Ці азначае новы дэкрэт, што цяпер А.Лукашэнка будзе асабіста зацьвярджаць усіх кандыдатаў і дактароў навук, як зацьвярджае ён судзьдзяў усіх узроўняў? Старшыня ВАК Анатоль Рубінаў кажа, што прэзідэнт будзе прызначаць

толькі кіраўніка, намесніка і навуковага сакратара гэтай структуры: «Змены скіраваныя на тое, каб адмежаваць ВАК ад умяшання разнастайных міністэрстваў і ведамстваў, каб палепшыць якасць навуковых кадраў».

Самі навукоўцы да зменаў ставяцца насяцярожана. Кандыдат філялягічных навук Вячаслаў Чамярцкі: «Пакуль што цяжка ацаніць наступствы. Добра, што будзе больш пільны кантроль: зменшыцца імавернасць пратэцыянізму. Але ж хочацца, каб гэты кантроль ня быў перабольшаным, каб ён не пайшоў на шкоду навуцы. Важна, каб захавалася акадэмічная свабода».

Аркадзь Шанскі

Адкрыты ліст да беларускага народу

Люты, 2003 г.
Дарагія мае Браты і Сёстры Беларусы!

25 Сакавіка 1918 году Рада Беларускай Народнай Рэспублікі абвясціла Беларусь незалежнай, дэмакратычнай дзяржавай. Народ наш ужо тады разумёў, што толькі вольным ад чужой акупацыі ён можа асягнуць мэту кожнага народу — быць гаспадаром у сваім доме.

Каб мы тады мелі магчымасць абараніць нашу новаздабытую незалежнасць, то наш край займаў бы цяпер пачэснае месца між іншымі вольнымі народамі сьвету. Мы жылі б нармальна, не баючыся гаварыць тое, што думаем, ды галасаваць за тых кандыдатаў, якія гатовыя найбольш зрабіць для нашага добра і для добра нашай Бацькаўшчыны. Нашай мэтай не было б выехаць за граніцу ў пошуках волі ды кавалку хлеба, а адбудаваць наш край, які гэта робяць нашы суседзі. Наш народ працавіты, таленавіты, разумны. Няма той мэты, якой мы не маглі б асягнуць.

Але выйшла яно інакш. Нас акупавала найбольш зьверская ў гісторыі чалавечтва імперыя. Дзякуючы «братэрскай Расеі» за XX век Беларусь страціла больш за палову свайго насельніцтва. Нас вывозілі, расстрэльвалі, катавалі. Адбіралі ад нас нашу маёмасць, нашу гістарычную памяць, нашу мову. А мы глядзелі на ўсё гэта і чакалі, што нешта зменіцца бяз нашага ўдзелу.

Былі часы, калі гэта было зразумела. Народ стараўся некаж выжыць.

Цяпер жа сьвет не разумее. Не разумее народу, які ня хоча ведаць, дзе праўда, а дзе прапаганда, дзе справядлівасць ды людзкая годнасць, а дзе няволя ды генацыд. Сьвет не разумее, як наш народ мог двойчы дапусціць да ўлады Лукашэнка, які ён можа да-

звляць амонаўцам здэкавацца над жанчынамі, які ён можа гадзіцца з паўторнымі фальсіфікацыямі выбараў. Не разумее, чаму наш народ ня выйшаў сотнямі тысяч, каб бараніць сваю незалежнасць,

калі Пуцін заявіў, што ён хоча зрабіць з нас расейскую губэрню.

Колькі часу яшчэ розныя прайдзісьветы будучь з нас здэкавацца, трактаваць нас як тавар, якім можна гандляваць у імя чужых інтарэсаў?

Расейскі фактар адыгрывае безумоўна вялікую ролю. Масква ніяк ня можа пагадзіцца з тым, што на яе дарозе ў Калінінград ды ў Эўропу знаходзіцца незалежная дзяржава, зь якой трэба лічыцца. Усё будзе рабіць, каб нас некаж зноў уключыць у сваю імперыю.

Але Масква нічога ня зможа зрабіць супраць нас, калі мы гэтага не дапусьцім. Час прагнуць! Час абвясціць сьвету, што мы хочам быць вольнымі і незалежнымі, што мы больш не дазволім нікому нас прадаваць! Калі мы гэтага цяпер ня зробім, калі дазволім Маскве нас «інтэграваць», тады назаўсёды загінем як нацыя, як народ.

Першым крокам нашага адказу Пуціну могуць стаць тэсы, якія адбудуцца ў Менску і ў іншых гарадох Беларусі з нагоды нашага сапраўднага нацыянальнага свята 25 Сакавіка. У гэты дзень увесь беларускі народ мусіць сказаць сьвету, што ягоная воля, ягоная незалежнасць, ягоная маёмасць, ягонае грошы, ягонае тэрыторыя не падлягаюць ніякаму шантажу, ніякаму гандлю.

Толькі ў сваёй уласнай, незалежнай краіне мы абаронім тыя чалавечыя правы, якімі карыстаецца ўвесь цывілізаваны сьвет. Толькі калі будзем гаспадарамі яе, будзем жыць так, як жыўць людзі ўва ўсіх нармальных краінах сьвету. Але гэта ня станецца бяз нас, бяз нашага ўдзелу. Прыпомнім яшчэ раз словы нашага прарока

Янкі Купалы:
Паўстань, народ! Для будучыні шчасьце Ты строй, каб пуг ня строіў больш сусед.
Ня дайся ў гэты грозны час прапасьці — Прапашчых не пацешыць шчасьцем сьвет.

Жыве Беларусь!
Івонка Сурвілла, Старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі

Мова — ня ўласнасьць Інстытуту мовазнаўства

Заява Рады Саюзу беларускіх пісьменьнікаў

Як стала вядома з сродкаў масавай інфармацыі, у Інстытуце мовазнаўства Акадэміі навук падрыхтаваны праект зменаў у правапіс беларускай мовы. Камісія, якую ўзначальвае акадэмік Падлужны, без шырокага абмеркаваньня мае намер унесці свае прапановы на зацьвярджэнне ў адпаведны ўрадавы структуры.

Аднак беларуская мова — ня ўласнасьць Інстытуту мовазнаўства, гэта агульнанацыянальнае скарб, і любыя змены ў яе жывым арганізме патрабуюць самага шырокага абмеркаваньня. Як мы лічым, у ім павінны ўзяць удзел ня толькі супрацоўнікі Інстытуту мовазнаўства, але й іншыя навукоўцы-філёлягі, школьныя настаўнікі, выкладчыкі ВНУ. Не зьбіраецца стаяць убаку і Саюз беларускіх пісьменьнікаў.

Мы не падтрымліваем тыя змены ў правапісе, якія распрацоўваюцца кулоарна, вузкім колам супрацоўнікаў Інстытуту. Патрабуем, каб узначаленая Падлужным А. камісія зрабіла ўсе неабходныя захады для азнаямленьня з сваімі прапановамі шырокіх колаў зацікаўленай грамадзкасці.

Менск, Дом літаратара, 31 студзеня 2003 г.

ШТО ПІШУЦЬ

Хто стаіць за Незалежнасць

Мне не хацелася б умяшвацца ў справы іншых беларускіх арганізацый. Тым больш у дзейнасць блізкіх нацыянальна-дэмакратычных партый. Аднак ідэалы справядлівасці і нацыянальнай салідарнасці не дазваляюць назіраць неаб'ектыўна, а часам і абразьлівы адзнакі ў прэсе да В.Сіўчыка.

У часе таго ж Курапацкага Чыну ўсяго некалькі чалавек з БНФ здолелі пераначаваць хоць некалькі разоў побач з моладзьдзю ў экстрэмальных умовах Курапатаў — А.Астроўскі, А.Шыбо і В.Сіўчык. Гэта факт. Так што гаварыць пра «самарэкламу Сіўчыка на Курапатах» не выпадае. Але выпадае сказаць, чаго сам Вячаслаў ня скажа. Пасьля кожнае ночы ў Курапатах яго папросту скручвала. Для Вячаслава кожная ноч у лягеры каштавала больш, чым для многіх з нас. А наколькі важнай была прысутнасць у Курапатах вя-

домых прадстаўнікоў беларускага руху, ці варта тлумачыць?!

Мне да душы падоход: «Рабі сваё, ня плюй у чужое». Калі ж канфлікт у той ці іншай партыі выліваецца ў абразы людзей, якія нічым сябе не скампраметавалі ў нацыянальна-дзяржаўным сэнсе, — хіба гэта не адступніцтва ад беларускай справы?! Давайце будзем пасьялядоўнымі да саміх сябе і сваіх апанэнтаў... А час усё расставіць як мае быць.

Сяргей Высоцкі

10 РАДКОЎ РЭДАКТАРА • Людзі робяць справу

Шмат якія падзеі нацыянальнага маштабу мінаюць незаўважна. Вось выйшаў на відэакасэтах у перакладзе на беларускую мову фільм «Пан Тадэвуш». Колькі існуе нацыя, столькі «Пана Тадэвуша» перакладаюць — ад Марцінкевіча да Сяміяна. Нават у турмах перакладалі, як Тарашкевіч. Пераклад відэа адбыўся дзякуючы старанню аднаго энтузіяста — Віталія Станішэўскага. Ён арганізуе агучваньне, наладжвае распаўсюд. Пры нулі ўвагі з боку дзяржавы.

Намеснік старшыні Берасьцейскага аблвыканкаму Леанід Цупрык узначаліў камісію па аднаўленьні сьядзібы іншага нашага славагаспадарка — Касьцюшкі. Кошт працаў пакуль невядомы, але Л.Цупрык чакае, што адбудова пройдзе ня толькі за бюджэтныя грошы, але і на ахвяраваньні... з краінаў, дзе Касьцюшка прызнаны нацыянальным героем. Але Касьцюшка для нас — перадусім наш нацыянальны герой, а не францускі ці польскі. Ці не ганебна прасіць грошы за мяжой на ўшанаваньне нашага нацыянальнага героя?

Нашу нацыю па-ранейшаму ствараюць простыя грамадзяне, а ганьбяць, на жаль, кіраўнікі.

Андрэй Дынько

ТЫ ДЗЕНЬ НАШАГА ЖЫЦЦЯ

Усё больш асабістая ўлада

«Як бы вы акрэсьлілі палітычны рэжым, які пануе ў Беларусі?» — на гэткае пытаньне адказвалі менчукі сацыялягічнай службе «Люстэрка». 40% лічаць, што ў нас «рэжым асабістай улады», 20% назвалі яго «дыктатурай», 11% — «дэмакратыяй». 5% апытаных назвалі рэжым «вайскавапаліцэйскім». 24% ня здолелі адказаць. У красавіку 2000-га «рэжымам асабістай улады» называлі Лукашэнкава кіраваньне 26% менчукоў. Іншыя паказьнікі ад таго істотна не зьмяніліся.

Спыняюць Улана

Гаспадарчы суд Гарадзенскай вобласці спыніў прадпрымальніцкую дзейнасьць Рамуальда Ўлана, заснавальніка «Новай газеты Сморгоні».

Фармальна падстава — парушэньні падатковага заканадаўства, папярэджаньні пракуратуры, а таксама парушэньні заканадаўства аб ахове працы і нормаў пажарнай бяспекі. Папулярная газэта аказалася пад пагрозай закрыцьця.

Расейцы — за сяброўства Беларусі ў ПА АБСЭ

Расейскія ўлады выступаюць за «ўрэгуляваньне пытаньня аб аднаўленьні сяброўства» дэпутатаў нацыянальнага сходу ў Парлямэнцкай асамблеі АБСЭ перад яе зімовай сэсіяй, што адбудзецца 20—21 лютага. Гэтае пытаньне закрывае намеснік міністра замежных справаў Расеі Ўладзімер Чыжоў у часе сустрэчы з старшынём ПА АБСЭ Брусам Джорджам.

А суд — нішто

Кіраўніцтва ТБМ выказала падзяку Вяроўнаму суду й Міністэрству юстыцыі за пашырэнне беларускай

мовы ў судовай справе. Бада толькі, што «пашырэнне» адбылося ў часе паседжаньняў, на якіх разглядалася скарга ТБМ на пісьмовае папярэджаньне Міністэрства. Усе выступы прамаўлялі па-беларуску. Прычым старшыня ВС Валеры Самалюк паказаў «добрае», а прадстаўнік Міністэрства Аляксандар Харытон «выдатнае» валоданьне мовай. Пракурор Ігар Раманенка таксама гаварыў па-беларуску і ў сваім выступе падтрымаў мэты й задачы ТБМ. Скаргі, аднак, не задаволілі.

Дэтанацыйны рухавік

У штогадовай справаздачы амэрыканскай кампаніі «General Electric», агучанай на тыдні, Беларусь вылучаная ў асобны блёк па магчымасьцях стварэньня дэтанацыйнага рухавіка. Навукоўцы Інстытуту цепла- і масаабмену НАН распрацавалі практычныя мэтады пераходу ад звычайнага згараньня паліва ў рухавіку да дэтанацыйнага гарэньня. Цяпер беларускія навукоўцы ўжо разглядаюць прапановы ад сусветна вядомых кампаній.

Бум-Бам-Вялес

Таварыства вольных літаратараў абвясціла прэтэндэнтаў на атрыманьне прэміі «Гліняны Вялес» за 2002 г. Вылучаныя «Чорны пісталет» Зьмітра Бартосіка, «Практычны дапаможнік па руйнаваньні гарадоў» Альгерда Бахарэвіча, «Паэтаграфічны раман» Леаніда Дранька-Майсюка, «Старасьвецкія міты гораду Б.» Людмілы Рублёўскай і «Нуль» Ільі Сіна. Усе да аднае кнігі выйшлі ў незалежных выдавецтвах.

Ня стала Андросіка

3 лютага пайшоў ад нас галоўны рэжысэр Тэатру юнага глядача Андрэй Андросік. Было яму 62 гады. Ад 1972 да 1994 г. ён працаваў у Тэатры імя Янкі Купалы, потым узначальваў ТЮГ. Паставіў мноства спэтакляў. «Камэдья», якая пасьпяхова йдзе ўжо колькі гадоў, — таксама ягоная праца. Пахавалі А.Андросіка на Паўночных могілках.

МБ

«Сьвітанак» выдаў кнігу

26 студзеня ў Шаркаўшчыне Віцебскай вобласці з ініцыятывы літаратурна-музычнага аб'яднаньня «Сьвітанак» адбылася прэзэнтацыя кнігі «Шаркаўшчынкаму краю». Гэта першы зборнік паэзіі за ўсю гісторыю раёну. Кнігу склалі вершы мясцовых паэтаў-«сьвітанкаўцаў».

На вечарыне былі адзначаны пасьпехі маладых паэтаў Надзеі Шук

і Алёны Шыпілы, якія на літаратурным конкурсе ў Віцебску занялі 1-е і 3-е месцы. Гледзячы на дасягненьні дзяўчат, верыцца, што паэтычны зборнік «Шаркаўшчынкаму краю» — не апошні. Тым болей што летася літаратурна-музычнаму аб'яднаньню «Сьвітанак» было нададзена званьне народнага, а двое яго сяброў, Кацярына Сосна і Міледзіў Кукуць, ужо маюць уласныя кнігі — «Імгненьні жыцьця» (2001) і «Адзін дзень і ўсё жыцьцё» (1997).

Людміла Асіпенка, Шаркаўшчына

палітыка

Яшчэ пры канцы мінулага тыдня выбарчыя партыйныя штабы пачалі лічыць свае страты. 1 лютага на паседжанні Палітрады Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька казаў пра 80 чалавек, якія не прайшлі рэгістрацыі. Аднак працягваюць барацьбу да 120 кандыдатаў, падтрыманых АГП.

Партыя БНФ па Беларусі падтрымлівала каля 150 кандыдатаў. Зь іх не зарэгістравалі 43 (29%). Найбольш БНФ згубіў у Менску, дзе з 27 кандыдатаў былі зарэгістраваныя толькі 14 (51%) і ў Берасьцейскай вобласці — з 17 чалавек 10 (58%). Найлепшае становішча на Віцебшчыне, дзе былі зарэгістраваны 12 фронтаўцаў і толькі аднаму адмоўлена.

БСДП (НГ) падтрымала каля 170 кандыдатаў. Зь іх былі зарэгістраваныя каля 120 чалавек. Незарэгістраваная Аб'яднаная сацыял-дэмакратычная партыя заяўляе, што «праваліся ў кандыдаты» 53 з 79 ейных прадстаўнікоў.

Увогуле, на ўсходзе Беларусі, дзе шанцы апазыцыйных кандыдатаў мінімальныя, рэгістравалі амаль усіх. Затое ў сталіцы выкасілі амаль

што гэтыя органы, паводле лукашэнкаўскай канстытуцыі, выбіраюць дэпутатаў у верхнюю палату нацыянальнага сходу. Тым ня менш, канкурэнцыя і ў іх невялікая.

Аблсаветы па-за канкурэнцыяй

На Гарадзеншчыне ў 60 акругах балытуюцца ўсяго 73 кандыдаты. Ад апазыцыйных партый: усяго два кандыдаты ад АГП і 3 — ад ПКБ. Камісіямі адсяяныя 26 прэтэндэнтаў.

У іншым канцы Беларусі, на Гомельшчыне, дзе выбарчыя камісіі лютавалі найменш, няма канкурэнцыі амаль у палове акругаў па выбарах у аблсавет. Сёлета ў гэты прадстаўнічы орган зарэгістравана на 33 кандыдаты меней, чымся на выбарах у 1999 г. Абласная камісія адсяяла 12 прадстаўнікоў партыяў. Сыстэма выбараў у мясцовыя саветы «спакваля вяртаецца да былых савецкіх часоў, калі на адну акругу вылучаўся толькі адзін кандыдат у дэпутаты», паведамляе гомельскі карэспандэнт радыё «Свабода». 7 з 21 раённага савету фармуюцца на цалкам безальтэрнатыўнай аснове. І гэта ня толькі

Кандыдатам ад апазыцыі даводзіцца пераадольваць грамадскую апатыю і перадузятасць выбарчых камісій

IREX-PROMEDIA

Змаганьне на два фронты

траціну дэмакратычных вылучэнцаў. У Горадні не зарэгістраваныя лідэр тамтэйшага БНФ Сяргей Мальчык, прафэсар-мэдык Алесь Астроўскі. У Наваполацку адсяялі лідэра моладзі Зьмітра Салаўёва, намесьніка рэдактара газэты «Хімік» Яўгена Парчынскага.

Нават лібэрал-дэмакраты, якія не зарэкамэндавалі сябе падчас прэзыдэнцкіх выбараў апазыцыйнай сілай, згубілі каля 150 кандыдатаў. Паводле словаў Сяргея Гайдукевіча, гэта каля 35% ад усяе колькасці. «Пагалоўна» здымалі лібэрал-дэмакратаў на Берасьцейшчыне, усіх кандыдатаў зьнялі ў Магілёве. Усяго ЛДП цяпер падтрымлівае каля 400 кандыдатаў. ПКБ — каля 200. Нягледзячы на гвалтоўны адсеў, партыі не зьбіраюцца спыняць барацьбу.

Асаблівае значэньне выбараў у аблсаветы і сталічны гарсавет у тым,

саветы тых раёнаў, адкуль пасьля Чарнобыльскай катастрофы зьехала шмат людзей. Па аднаму прэтэндэнту на мандат зарэгістравана ў Мазырскім, Гомельскім раёнах.

Сталіца: мінімальная канкурэнцыя

Найбольш цікавае барацьбы чакалі ад тых гарадоў, дзе на пачатку 90-х у гарсаветах была істотна прадстаўленая апазыцыя: ад Менску, Горадні, Гомелю, Маладэчна, Наваполацку, Пінску. На жаль, сёлета адносна канкурэнцыя чакаецца толькі ў сталіцы. І тое колькасць кандыдатаў ніжэйшая, чым на байкатаваных апазыцыйных мінулых мясцовых выбарах, — 165 на 55 акругаў.

Найбольш сваіх кандыдатаў у Менску выставіла Лібэральна-дэмакратычная партыя — 55. Яна была

прадстаўленая ва ўсіх акругах. Аднак рэгістрацыю прайшлі толькі 20 партыйцаў. С.Гайдукевіч кажа, што 10—11 чалавек няўдала запойнілі дэкларацыі. Чаму зьнялі астатніх, ён «не разумее».

БСДП (НГ) вылучыла ў сталіцы 11 кандыдатаў, зь якіх былі зарэгістраваныя толькі 9 чалавек. Пацярпеў намесьнік Статкевіча Віталь Малашка. А вось Ніну Стужынскую не хацелі рэгістраваць за тое, што не ўказала ў дэкларацыі сваёй долі ў статутным фондзе грамадзкай арганізацыі «Жаночая ліга», якое ў яе і не было. Ды ўсё ж зарэгістравалі пасьля абскарджаньня, як і яшчэ двух партыйных лідэраў: Алесь Арастоўіч і Міхася Ганчарыка.

Толькі адзін кандыдат ад ПКБ ня быў зарэгістраваны, а 13 працягваюць ісьці далей. Партыя БНФ у Менску здолела зарэгістраваць 14 чалавек. Ніводнага кандыдата не ўдалося зарэгістраваць у Кастрычніцкім і Савецкім раёнах, дзе, як кажа намесьніца кіраўніка партыі Галіна Сямдзянава, у фронтаўцаў ёсьць электарат. А вось у Заводскім раёне, дзе з электаратам у іх праблема, зарэгістравалі ўсіх чатырох чалавек. Барацьбу за дэпутаткі мандат працягваюць пераважна маладыя людзі 22—27 гадоў. Сярод «зарэзаных» такія вядомыя

Ніне Стужынскай пашанцавала — яе ўсё ж зарэгістравалі кандыдаткай у дэпутаты

асобы, як прафэсары Хадыка і Жаліба (пра апошняга Сямдзянава сказала, што ён «выдатны эканаміст, але неспрактыкаваны палітык»), дырэктар Нацыянальнага дзяржаўнага гуманітарнага ліцэю ўладзімер Колас. Адзіны, каго ўдалося адваіваць на стадыі абскарджаньня, — адказны сакратар Управы партыі Аляксей Кавалец.

Адзін зь многіх нацыяналістаў, які трапіць у бюлетэні, — актывіст незарэгістраванай Беларускай партыі свабоды Юрась Данілаў. Гэты прафэсійны дызайнэр, аўтар аздабленьня фасаду будынку БТ, ідзе па Шугаеўскай акрузе ва Ўруччы.

У гарсавет Берасьця вылучана 85 асобаў, крыху больш за два чалавекі на месца. У дзевяці акругах выбары будуць безальтэрнатыўнымі. Акрамя пяці прадстаўнікоў БНФ там змагаюцца 13 кандыдатаў ад «Народнай

грамады» і столькі ж ад Партыі камуністаў. А вось старшыню гарадзкой арганізацыі «Народнай грамады» Георгія Руцкага зьнялі быццам бы за тое, што ён не ўзгадаў у сваёй дэкларацыі акцыі аднаго зь берасьцейскіх прадпрыемстваў, дарма што яно ніколі не выплачвала дывідэндаў.

У Жлобіне не зарэгістраваны кіраўнік мясцовай суполкі АГП Марат Афанасьёў, былы дэпутат Вярхоўнага Савету.

Партыя маладых дэмакратаў

Па выніках рэгістрацыі кандыдатаў ад нацыянальнага руху барацьбу працягваюць найперш маладыя людзі. Паводле адной з вэрсій, іх адмыслова не адсяялі на гэтым этапе, бо яны ня маюць вялікіх шанцаў перайграць людзей улады. Аднак трэба адзначыць, што моладзь больш сур'ёзна ды прафэсійна паставілася да рэгістрацыі і першага этапу кампаніі.

Кандыдатам у гарсавет Мар'інай Горкі зарэгістраваны кіраўнік Менскай абласной арганізацыі Партыі БНФ Алесь Міхалевіч. Ён вылучаўся праз збор подпісаў, але не хаваў сваёй партыйнай прыналежнасьці. Супернікам Міхалевіча будзе Тацяна Ішучінава, загадчыца аддзелу па справах моладзі мясцовага райвыканкаму.

У Слоніме балытуюцца кіраўнік моладзевага аб'яднаньня «Ветразь» Алесь Масюк. У яго моцны супернік — дырэктар кардонна-папяровага заводу «Альбярцін» Пятро Саліта.

У Маладэчне зарэгістраваны маладафронтавец Ян Лагвіновіч. Яму давялося вытрымаць моцны ціск на працы. Канкурэнт у Лагвіновіча ня менш сур'ёзны — 33-гадовы галоўны стаматоляг гораду.

Працяг на старонцы 4.

● ПАШТОВАЯ СКРЫНКА АПАЗЫЦЫІ ●

Скажыце «не» безальтэрнатыўным кандыдатам

З савецкіх часоў захавалася позакза пра першыя камуністычныя выбары. Яны адбыліся ў раі, калі Бог паказаў Адаму Еву і сказаў: «Выбрай!» Так жартавалі зь сябе камуністы, так адбываецца і сёння выбары ў мясцовыя саветы. Вэртыкаль зрабіла ўсё, каб яны сталі безальтэрнатыўнымі па складзе выбарчых камісій, па адсутнасці іншых кандыдатаў на ўсіх узроўнях. Выканаўчая ўлада выставіла па ўсіх акругах сваіх «лепшых» кандыдатаў, якія ніколі рэальнай дэпутаткай дзейнасьцю займацца ня будуць. Практыка паказвае, што вылучэнец намэнклятуры прадстаўляе інтарэсы сваёй пасады, а ня выбарцаў, што падтрымалі яго галасамі.

Сярэднестатыстычны выбаршчык ня ведае, як быць на выбарах бяз выбару. Бо здаецца, прапанаваныя кандыдаты і не такія кепскія людзі, каб іх не падтрымаць. Але ўсе яны — вылучэнцы ад вэртыкалі, якая не жадае забясьпечыць дэмакратычныя выбары. І таму магчыма ўсім выбарцам, якія ня маюць альтэрнатыўных кандыдатаў, прапанаваць адно — сказаць «не» вылучэнцу ад улады. І нашым дэмакратычным сілам зараз бы не лічыць сваіх кандыдатаў ды не рабіць пражэктаў пра прэзыдэнцкія выбары 2006 г., а прапанаваць выбарцам справу: «Ідзіце на выбары. Скажыце «не» безальтэрнатыўным кандыдатам». Гэта стала б найлепшай акцыяй 2003 г.

Міхась Лагор, Гарадок

АНАТОЛЬ КІРШЧУК

Ёсьць вакантныя акругі

Працяг са старонкі 1.

3 76 асобаў, вылучаных Партыяй БНФ, зарэгістраваныя 50, адмоўлена 26 (34,2%). Беларуска сацыял-дэмакратычная партыя «Народная грамада» — вылучаныя 103, зарэгістраваныя 69, адмоўлена 34 (33%). КПБ — 141 вылучаны, 114 зарэгістраваныя, 27 адмоваў (19%). ПКБ — 208 вылучаныя, 173 зарэгістраваныя, 35 адмоваў (16,8%).

Дысцыплінаваныя камуністы

«Па партыях самае якаснае вылучэнне, як звычайна, у Партыі камуністаў беларускай. У іх менш за ўсё адмоваў — традыцыйна на кожныя выбары», — адзначыла старшыня ЦВК.

Былі сярод партыяў і такія, што ня мелі ніводнае адмовы. Гэта карлікавыя партыі, якія вылучалі пераважна па 2—3 кандыдаты. Ніводнай адмовы не займела Аграрная партыя (7 кандыдатаў), Беларуска партыя працы, Беларуска сацыяльна-спартыўная партыя (2 кандыдаты), Беларуска патрыятычная партыя, Рэспубліканская партыя.

Праз парушэнне Выбарчага кодаксу падчас вылучэння не зарэгістравана ніводная прадстаўніца Жаночай партыі «Надзея». Л.Ярмошына патлумачыла: «У іх усе ячэйкі, у тым ліку і створаныя ў раёнах, зарэгістраваныя ў рэспубліканскім офісе ў Менску. Нават пярвічная арганізацыя якога-небудзь Мядзельскага ці Валожынскага раёну — усе на вуліцы Гвардзейскай у Менску. Гэта ня ёсьць асноўнай падставой, бо мы зрабілі вельмі лібэральную пастанову. Я думаю, там былі й іншыя парушэнні».

Пералічваючы вядомых палітыкаў, якія здолелі атрымаць пасведчаньне кандыдата ў дэпутаты, Л.Ярмошына назвала старшыню Магілёўскай абласной арганізацыі АГП сп.Шанцава,

праваабаронцу сп.Шчукіна, старшыню маладзчанскага аддзялення Беларускага Хельсынскага камітэту сп.Баланчука.

3 думкай пра даярку

Паводле словаў старшыні ЦВК, асноўная прычына адмовы ў рэгістрацыі — недакладная дэклярацыя аб даходах і маёмасці. У якасці вядомых прыкладаў фігуравалі Юры Хадзька (забыўся пазначыць ганарар у 24 тыс. рублёў), Алег Трусаў (недалічыў 72 тыс. рублёў), Юры Данькоў (не задэкляраваў 164 тыс. рублёў). На закіды ў нязначнасці сумаў Л.Ярмошына адрэзала: «Гіпатэтычна камісія можа адмовіць у рэгістрацыі і за неўказаную тысячу. Гэта ёсьць правам выбарчай камісіі, якая рэгіструе кандыдата ў дэпутаты. 24 тыс. для Хадзькі нішто, мы з вамі таксама разумеем, што гэта сума нязначная. Але для даяркі, якая атрымлівае 28 тысяч,

— гэта значная сума».

Другая прычына адмовы — непраўдзівыя подпісы. Тут адзначыўся артыст Яўген Крыжанойскі: у яго больш за 15% подпісаў прызнаныя несапраўднымі.

Трэцяя прычына — адсутнасць пярвічных партыйных структураў. Паводле словаў Л.Ярмошынай, паступіла 161 скарга на адмовы ў рэгістрацыі. Па стане на 4 лютага, разгледжаныя ўжо 130 скаргаў, 8 з іх задаволеныя.

Прэтэнзіі ёсьць ня толькі ў кандыдатаў, але і ў выбарчай камісіі. Так, Л.Ярмошына выказала сваю крыўду на Валер'я Шчукіна: «Некаторыя кандыдаты выкарыстоўваюць права на абскарджаньне як рэкламную акцыю. Напрыклад, сп.Шчукін, які сёння ўсё абскарджвае, хаця нагодаў у яго ніякіх няма, бо ён зарэгістраваны кандыдатам».

Сярод зарэгістраваных жанчыны складаюць 10695 чалавек (41,4%),

моладзь да 30 гадоў — 1950 (7,5%). Надзіва вялікую колькасць складаюць у ліку прэтэндэнтаў тыя, хто раней ужо абіраўся дэпутатам, — 13166 (51%). Прычым усе старшыні абласных і Менскага гарадскога саветаў зарэгістраваныя кандыдатамі ў дэпутаты зноў.

Больш за ўсё кандыдатаў у дэпутаты склалі прадстаўнікі аграпрамысловага комплексу (32,5%), работнікі адукацыі і культуры (18,9%), супрацоўнікі дзяржаўных органаў (14%), прамысловыцы, транспартнікі і сувязісты (12,5%), прадстаўнікі сфэры аховы здароўя і сацыяльнай абароны (7,6%). Прадпрымальнікаў у спісе ўсяго 377 чалавек (то бок 1,4%).

Такім чынам, «зборны» кандыдат у дэпутаты — гэта мужчына пасля 30, які лічыцца на працы ў сельскай гаспадарцы і ўжо мае досвед дэпутацкай дзейнасці.

Аркадзь Шанскі

АНАТОЛЬ КЛЫШЧУК

• НА ПАЛЁХ • Маўчаньне галубоў

Ня чую буркаваньня галубоў. Чаму яны перасталі буркаваць мне ды іншым грамадзянам Беларусі пра тое, што рэжым будзе беларусізавацца, што чыноўнікі «ўвасабляюць у сабе Беларусь», што апазыцыя пагубляла свае незалежніцкія сьцягі, а іх падхапіла хамская ўлада? Чаму нічога не буркуюць пра «ўрастаньне ў нацдэмакратыю» (гэта нагадвае мне лібкнэхтэйскае «ўрастаньне ў сацыялізм»)?

Мая сацыял-дэмакратычная свядомасьць адмаўляецца прымаць тэзіс «Беларушчына вышэй за ўсё» (за разборкі рэжыму зь Лябедзькам, за зьнікненьне вядомых палітыкаў). Таму я рады быў бы, калі б рэжым урастаў проста ў дэмакратыю. Тады і «нац» (беларушчыне) было б няблага, і сацыяльная дэмакратыя займела б нейкую пэрспектыву.

Ды вось бяда: з таго часу як спадары галубы пачалі былі буркаваць, рэжым ані на міліметр ня ўрос у дэмакратыю, няхай сабе і «нац». Затое Лябедзьку проста ля амэрыканскага пасольства схалілі пад бэльня рукі і завезьлі ў «дом пад бэльвэдэрам», каб папярэдзіць нахонт сувязяў, якія могуць прывесці да здрады Радзіме (пры Іосіфу Людажэрцу за такія сувязі саджалі й расстрэльвалі бяз суду).

Спадары галубы заклікалі нас збыцца пра зьнікненьне палітыкаў Юр'я Захаранкі ды Віктара Ганчара, бізнэсоўца Анатоля Красоўскага ды журналіста Зьмітра Завадзкага, а за гэты час былі зьбіты прафэсар Адам Мальдзіс, журналіст Генадзь Кесьнер, гісторык, сацыял-дэмакрат Аляксей Кароль, акадэмік Радзім Гарэцкі...

Нас спрабуюць пераканаць, што гэта — вынік агульнага росту злачыннасці, спароджанага сацыяльнымі праблемамі, але чамусьці пад удары трапляюць адны апанэнты, дысыдэнты, вальнадумцы.

Я перакананы: нас прывучаюць успрымаць напады на дзеячоў культуры і вальнадумцаў як шараговае зьявішча, як непазьбежнасьць нахшталт грылу ці вострага рэспіраторнага захворваньня.

Спадары галубы ўбачылі ледзь ня палец Божы ў тым, што «Саўбелія» надрукавала з кімсьці там гутарку, ледзь ня добрую вестку пра паварот рэжыму да «нац» (хай сабе і не дэмакратыі). А тым часам часопіс «Крыніца» перастаў быць касмапалітычна-беларускім і «Крыніцаю» наагул, а ў аб'яднана-скарочаным выдавецтве «Мастацкая літаратура» ліквідуюць сэрыю «Школьная бібліятэка», над радзіннымі архівамі навісла пагроза гібелі, а рэдактара газэты «Рабочы» Віктара Івашкевіча, які і ягонага калегу Міколу Маркевіча з Паўлам Мажэйкам, «упакавалі».

Як чалавек, які трохі вучыў гісторыю, я заўсёды раю чытаць ленінскія азначэньні дыктатуры. І памятаць, што ніводная дыктатура (камуністычная, фашысцкая, нэакамуністычная) не працавала на культуру, а гэта значыць на пэрспектыву і прагрэс.

Гуманітарная культура заўсёды супраціўляецца дыктату. І калі Гёбельс шчыра й публічна прызнаваўся, што, чуючы слова «культура», ён халаецца за пісталет, дык бальшавікі змагаліся з гуманітарнаю культураю пад выглядам культурнае рэвалюцыі. Вынікам іх намаганьняў стала дэхрысьціянізацыя і дэгуманізацыя грамадзтва.

У кіраўнікоў РБ было шмат нагодаў памянаць курс. Але зь якое рацыі нашчадкі тых, хто расстраліў за адну ноч дваццаціх двух пісьменьнікаў, будуць клапаціцца пра культуру, да якое належалі тыя самыя пісьменьнікі? Ім спачатку трэ было б адчурацца ад савецкага камунізму як дактрыны й практыкі. А як ад яго адчурацца, калі яны самі — цела ад цела і кроў ад крыві гэтага камунізму?

Вось такі атрымліваецца *circulus vitiosus*.

Анатоль Сідарэвіч

Змаганьне на два фронты

Працяг са старонкі 3.

У Белаазерску кандыдатам у Бярозаўскі раённы і Белаазерскі гарсавет ідзе актывіст нацыянальнага руху Юрась Губарэвіч. Ён выступае як незалежны кандыдат.

У Горадні зарэгістраваны адзін зь лідэраў «Маладога фронту» Вадзім Саранчукоў і лідэр Свабоднага прафсаюзу «Азоту» Сяргей Антусевіч.

Працягвае спробы дамагацца рэгістрацыі Сяргей Салаш з Барысава. Камісія нібыта знайшла ў яго «несапраўдныя» подпісы. Сяргук ня здаўся. У той жа вечар ён прайшоў па выбарцаў і сабраў подпісы паўторна. Абласная выбарчая камісія ў адказ на ягоную скаргу паведаміла, што спрэчку мусіць вырашыць Барысаўскі суд. Сапраўды, толькі такія, як Салаш, і могуць прабіцца ва ўладу.

Ёсьць страты і сярод маладых кандыдатаў. Напрыклад, у Менску «эрэзалі» кіраўнікоў незарэгістраваных моладзевых патрыятычных арганізацый БПС і «Белы легіён» — Сержу-

коў Высоцкага й Чыслава.

Правілы гульні

Амаль усе лідэры апазыцыйных партый адзіныя ў тым, што ўлады не захачелі захаваць нават бачнасць «свабодных выбараў». Вінчук Вячорка, старшыня Партыі БНФ, кажа, што «вынікі рэгістрацыі для Фронту былі прагназаванымі» — вэртыкаль выканала спушчаны ёй зверху загад. Кіраўнік ЛДП Сяргей Гайдукевіч лічыць, што «мясцовыя ўлады скарысталі адміністрацыйны рэсурс, каб дэпутатамі сталі тыя людзі, якіх яны ведаюць альбо кандыдатуры якіх былі спушчаныя зверху». У нядаўняй заяве Палітрады АГП адзначаецца, што выбары «носяць недэмакратычны характар», а органы мясцовай улады будуць нелегітымнымі.

Старшыня БСДП (НГ) Мікола Статкевіч, праўда, мяркуе, што «каманды адсякаць самых моцных апазыцыйных кандыдатаў няма, гэта

была самадзейнасьць мясцовых уладаў». На ягоную думку, адміністрацыя Лукашэнкі не зацікаўлена ў «яўнай прыкмеце недэмакратычнасьці выбараў». Яе задача — не прапусціць апазыцыянераў у мясцовыя органы ўлады і адначасова дабіцца прызнаньня вынікаў выбараў на Захадзе, лічыць Статкевіч.

Цікава, што апазыцыйныя лідэры адзначаюць важнасць гэтай выбарчай кампаніі ў пляне «агітацыйна-растлумачальнай» працы з людзьмі. Ёсьць тут ужо і свае рэкардсмены. Галіна Сямдзянава на нядаўняй прэсавай канфэрэнцыі згадала спадара Драздоўскага, які, збіраючы подпісы ў Ленінскім раёне сталіцы, «далучыў да Партыі БНФ 16 чалавек».

Выбарчая кампанія яскрава прадэманстравала слабасьць апазыцыйных партыйных структураў, іх малалікасьць і недастатковую падрыхтаванасьць да жорсткага прэсінгу ўлады. У асноўным яны існуюць, але ня дзейнічаюць. Зь іншага боку, бачым

Сяргей Ёрш

ВЫБАРЫ: ГОРАДНЯ

14 акругаў з 30 — безальтэрнатыўныя

71 чалавек выказаў намер балятавацца ў дэпутаты Гарадзенскага гарсавету. Пасля рэгістрацыі засталіся 53 кандыдаты. 3 гэтай колькасці 14 прэтэндэнтаў на дэпутацкі мандат будуць абраныя на безальтэрнатыўнай аснове. Усяго ў гарсавеце павінна быць 30 «слугаў народу».

Не прайшлі рэгістрацыі самыя вядомыя дзеячы апазыцыі. Сярод іх доктар медыцынскіх навук, прафэсар Алесь Астроўскі, старшыня

абласной арганізацыі БНФ Сяргей Мальчык, кіраўнік гарадзкой арганізацыі Фронту Аляксандр Міхальчык, актывісты партыі Мікола Воран, Раман Юргель. У той жа час кандыдатамі ў дэпутаты зарэгістраваныя іх папечнікі Вадзім Саранчукоў, Валеры Кісель, Мікалай Лемяноўскі, Сяргей Антусевіч, Аляксандр Антанюк, прадпрымальнік Франц Мамуль...

Найчасцей прычынамі адмовы ў рэгістрацыі сталі хібы ў падпісных лістах, няслушнасць дадзеных, пазначаных у дэкларацыях.

На думку Сяргея Мальчыка, адмова рэгістраваць лідэраў апазыцыі — заплянаваная ўладамі акцыя. Партыя БНФ аформіла вылучэнне сваіх кандыдатаў у дэпутаты гарсавету ад партыі. Камісія ж зьвярнула ў інстанцыі з

патрабаваннем пацьвердзіць легітымнасць гарадзкой арганізацыі партыі БНФ.

Пошук праўды ў абласным упраўленні юстыцыі скончыўся нічым, хоць чыноўнікі Цэнтралізацыі і Міністэрства юстыцыі ў тэлефонных размовах адназначна пагадзіліся з абсурднасцю прычыны, паводле якой гарадзенскія вылучэнцы Партыі БНФ не зарэгістраваныя.

ныя кандыдатамі ў дэпутаты.

Зьвяртае на сябе ўвагу і тое, што 44 чалавекі ад апазыцыйных грамадзкіх аб'яднанняў Горадня ўключаныя ў склад участковых выбарчых камісіяў гораду і вобласці. Найперш гэта прадстаўнікі БНФ (33 асобы) і Беларускага Хельсынскага камітэту (4).

Антон Лабовіч, Горадня

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВИЧ

У Слуцку збудуюць сабор

Так выглядаў Свята-Праабражэнскі сабор у Слуцку ў пачатку ХХ ст.

Цяпер у Слуцку дзейнічаюць два праваслаўныя храмы — Міхайлаўская і Свята-Казьмадзіям'янаўская царква, пад якую дзевяць гадоў таму святары прыстасавалі закінуты салдацкі клуб, надаўшы яму храмавае архітэктурнае аблічча. Сёлета пачнецца будаўніцтва галоўнага праваслаўнага храму места — Свята-Праабражэнскага сабору (царква з такім тытулам была разбурана ў 20-я). Пляцоўка пад яго выбраная непадалёк ад Замкавай гары, поблізу помніка князёўне Сафіі Слуцкай. Новы храм разлічаны на тысячу прыхаджанцаў, да яго таксама будзе прыбудавана невялікая царква Сафіі Слуцкай.

Мяркуюцца, што пасля завяршэння будаўніцтва сабору наслее пытанне аб перанясенні ў яго мошчаў князёўны Сафіі з Менскага Свята-Духавага катэдральнага сабору ў Слуцк, дзе яны знаходзіліся з дня смерці князёўны ў 1612 г. і да пачатку 30-х гадоў ХХ ст.

Міхась Тычына, Слуцк

Ганна Бокач

не: тое, што было пабудавана, зруйнавалі. Тады спн.Бокач абвесьціла галадоўку. Учынак жанчыны меў плён — праўда, частковы: замест крыжа ўсталявалі камень з шыльдай «Бабруйчанам, пацярпелым праз рэпрэсіі», без тлумачэння — якія. Летась шыльду хтось садраў, вінаватых не знайшлі.

Віктар Качан, Бабруйск

Злавлі сутэнёра

Павялічылася колькасць выпадкаў выезду бялыніцкіх дзяўчат на працу ў Маскву. Летась на заробкі ў расейскую сталіцу падаліся больш за 30 жанчынаў векам 16—25 гадоў. Супрацоўнікі праваахоўных

органаў валодаюць інфармацыяй аб тым, што асноўны занятак бялыніцкіх дзяўчат у Маскве — праца ў сферы сэкс-паслугаў. Міліцыя шукае сутэнёраў, якія вярбуюць бялыніцкіх дзяўчат. Адзін ужо арыштаваны ў Жлобіне.

Базыль Ліцьвіновіч, Бялынічы

Вуцні — ваўкавыскія, пражыты — расейскія

У Кранасіельскай пачатковай школе Ваўкавыскага раёну летаў адкрыліся дзвір падрыхтоўчыя класы з развіццёвым навуцааннем: вуцні займаюцца мастацтвам, глыбей спазнаюць прырозу. Усё б нічога, але пражыты, па якіх вуцца дзеці, — расейскага Міністэрства адукацыі. Яны не прадугледжваюць вывучэння беларускай мовы і літаратуры. Дык бацькі павінны сакам аплачваць кошт расейскіх падручнікаў. Роднай movie дзеці вуцца падчас дадатковых заняткаў.

Імша па касніерах

19 студзеня ў ваўкавыскім каціоле Śv.Vaclava adbylasia імша ў памяць аб паўстанцах 1863—64 h. Асобна ўзгадваліся ўзыхары Ваўкавышчыны, якія брали

ў im udziel: K.Kalinoŭski, B.Traŭhut i inš.

Kudy hladzić voŭk

Sioleta spaŭniajeca 500 hod ad nadaŭnia Vaŭkavysku Mahdebur-skaha prava. Tady Vaŭkavysk mieŭ svoj hierb — haŭavu vaŭka, paviernutuju na zachad, na blakitnym ščycie. Ab jubileji ŭ horadzje ničoha nie havorycca. Dyj hierb u Vaŭkavysku inšy, «sučasniejšy»: na blakitnym ščycie voŭk, haŭava jakoha žviernuta na ūschod. A chutka, u 2005 h., — 1000-hodździe pieršaj zhadki pra Vaŭkavysk.

Ała Kanapielka, Vaŭkavysk

Snarady ŭ harodčyku

U vioscy Karčava Baranavickaha rajonu pašla paciapleŭnia znojdzjenija dva artyleryjskija snarady časou drugoj sušvietnaj vajny. Vyjaviiŭ ich u harodčyku adnaho z žycharoŭ vioski ūčastkovy inspektar milicyi. Haspadarou u hety čas nie bylo doma. Vyklikanyja sapiory vyviezli snarady ŭ biašpiečnaje miesca j uzarvali.

Pakrali zapasy

Pakul žychara Baranavič nie bylo doma, u jaho chatu praz fortku ūleżli zladzieji. Skrali 100 blašanak tušonki j try tysiačy rubloŭ.

Ruslan Raviaka, Baranavičy

Падпалы ў Воршы

У выніку падпалу згарэў кампютарны клуб, які месціўся ў Палацы культуры Барані (Аршаншчына). Ноччу неведомыя зламьсьнікі разбілі шыбу і кінулі ў пакой бутэльку з запальнай мяшанкай. Цалкам знішчаныя 8 кампутараў. Дзякуючы пажарнікам агонь не перакінуўся на іншыя будынкi. Кажуць, што гэтак адпомсцілі рэкеціры, патрабаваньняў якіх гаспадар клубу — прыватны прадпрымальнік — не задаволіў. Такі выпадак у Воршы ня першы. Так, раней была спаленая прыватная маршрутная таксоўка — за адмову гаспадара плаціць вымагальнікам. Не знайшла пакуль міліцыя й таго, хто кінуў нядаўна бутэльку з запальнай мяшанкай у кватэру па вуліцы Талстога.

Хочаш плаваць — плаці

Некалі Ворша па колькасці басейнаў (іх было пяць) і па плошчы воднай гладзі ў іх у пераліку на жыхара займала першае месца ў краіне. Але празь нерэнтабельнасць чатыры басейны былі зачыненыя. Застаўся адзін, які належыць ільнокамбінату. Маецца шмат ахвотных трапіць туды паплёскацца, падтрымаць здароўе ды і проста навучыцца плаваць. Тым больш што ў Дняпры ды Аршыцы эпідэміялігі

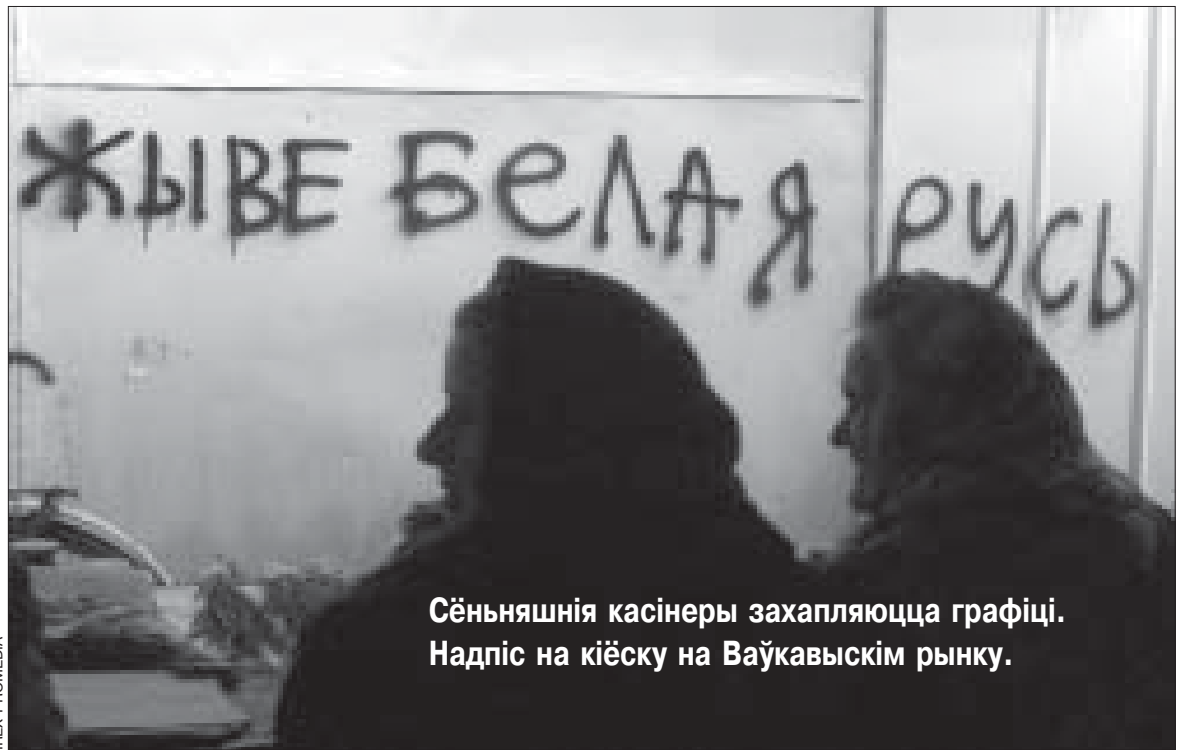
даўно ўжо ня раець купацца. Кошт абанэмэнту на наведваньне басейну ахвотнікаў не пужае. Але нядаўна пачалі спаганяць грошы — 10 тыс. рублёў у месяц — і з сарак выхаванцаў мясцовай ДЮСШ па плаваньні. Вось такі клопат пра юных спартоўцаў. Мо калі стануць чэмпіёнамі, грошы іхныя вернуцца.

Віктар Лютынскі, Ворша

Рэпрэсіі супраць музэю

У Бабруйску было апячатанае памяшканьне музэю памяці ахвяраў палітычных рэпрэсіяў. Стваральнікам музэю — Бабруйскай асацыяцыі ахвяраў палітычных рэпрэсіяў — прапанавана перадаць матэрыялы ўнікальнай экспазыцыі ў архіў гарадзкога краязнаўчага музэю. У гарвыканкаме паведамлілі, што жыхары дому, у якім месціцца музэй, даслалі скаргу з просьбай прыняць неадкладныя захады па высяленьні музэю, бо яго наведнікі парушаюць спакой. Аніводзін жыхар дому не пацьвердзіў гэтага.

Спадарыня Бокач, ініцыятарка стварэння музэю, пераканана, што прычына такіх дзеяньняў улады — прыныцповая пазыцыя арганізацыі ў справе абароны Помніка ахвярам палітычных рэпрэсіяў. У 1998 г. гарвыканкам дазволіў заклаць яго, але са зьменай мэра зьмянілася і стаўлень-

Сёньняшнія касінеры захапляюцца графіці. Надпіс на кіёску на Ваўкавыскім рынку.

IREX-PROMEDIA

Назіральнікі гавораць пра зьмену кіраўніка беларускага замежнапалітычнага ведамства як пра справу вырашаную. Яе трэба разглядаць у сьвятле задач, якія стаяць перад МЗС сёлета.

НАТОўскі козыр

2003 г. будзе складаным для Лукашэнкі. «Касір Крамля» Раман Абрамовіч паўтарыць спробу павялічыць свае актывы праз усталяваньне кантролю над «Нафтанам» і іншымі нафтапрапрацоўчымі прадпрыемствамі. Кіраўнікі «Газпрому» чакаюць ад афіцыйнага Менску згоды на прыватызацыю «Белтрансгазу» з удзелам расейскага капіталу: яны таксама разлічваюць на кантрольны пакет акцыяў.

Ва ўмовах інтэнсіўнага ціску з боку Крамля Лукашэнка мае альтэрнатыву: пакласьці на стол усе козыры палітычнай гульні з Расеяй, якія ён мае, альбо саступіць Маскве вельмі важныя рычагі ўплыву, вельмі важныя палітычныя пазыцыі. Відавочна, што ён абярае першае.

Прызначаны на пасаду міністра замежных спраў 27 лістапада 2000 г. Міхаіл Хвастоў выявіў сябе хутчэй змагаром з «шпіёнамі» з АБСЭ. Ягоны палярэднік, кадравы кадэбіст У.Латыпаў, быў значна больш дыпламатычным,

гнуткім, ініцыятыўным. Гэта быў сапраўдны майстар палітычнай інтрыгі. Такая фігура цяпер трэба Лукашэнку.

Сам факт прызначэньня на пасаду міністра замежных спраў амбасадара Беларусі пры НАТО Сяргея Мартынава станецца знаковым для Масквы. Пасьля чэрвеньскага ўльтыматуму Пуціна заявы Мартынава аб пэрспэктывах супрацоўніцтва Беларусі з НАТО выклікалі пэўны рэзананс сярод расейскага істэблішмэнту. У сваёй палітыцы У.Пуцін адчувае дастаткова моцны ціск з боку групаў палітычнай эліты Расеі, прадстаўнікі якіх разважаюць у катэгорыях халоднай вайны. Афіцыйны Менск гэта добра ведае. Прызначэньне Мартынава ёсьць пэўнай прэвэнтывай акцыяй у адносінах да Крамля. У адказ на жорстка патрабаваньні Масквы саступіць стратэгічны аб'ект беларускай эканомікі Менск можа напоўніць пазбаўленьня канкрэтыкі чэрвеньскай заявы Мартынава пэўным зместам.

Андрэй Ляховіч

Беларускі эксперт у краіны Эўразьвязу за 11 месяцаў мінулага году вырас на 19,5%.

Чаму мы баімся іх

Пра барацьбу ЗША і Нямецчыны за ўплыў ва Ўсходняй і Цэнтральнай Эўропе пішуць нячаста. Звычайна абмяжоўваюца намёкамі. Афіцыйныя асобы Беларусі апэлююць да «эўрапейскага патрыятызму» ў сваёй крытыцы палітыкі Штатаў у дачыненні да Беларусі, тым часам як апазыцыя наракае на Нямецчыну, што нібыта дагэтуль «не разглядае Беларусь як паўнаважную дзяржаву». Крытычны погляд на гэтую праблему прапануе журналіст уплывовага нямецкага тыднёвіка «Die Zeit».

«Гаворачы «Эўропа», вы маеце на ўвазе Нямецчыну й Францыю. А я — не, — заявіў міністар абароны ЗША Дональд Рамсфэльд. — Для мяне Нямецчына і Францыя — гэта старая Эўропа. Цэнтар цяжару сёньняшняй «натаўскай» Эўропы перамяшчаны на Ўсход».

Усход крыху зьбянтэжаны такой шчырасьцю, хаця «перамяшчэньне цэнтру цяжару» даўно стала для яго рэальным фактам. Гэты крок вашынгтонскіх стратэгаў новай сэрыі НАТО і кандыдаты ў хаўрус вітаюць. Дзякуючы гэтаму яны яшчэ больш надзейна трапяць пад жаданы амэрыканскі ахоўны «парасон». Польскі ўрад дзеля гэтага стаў прыхільнікам палітыкі Буша. Не зважаючы на пацыфізм свайго земляка Папы.

Прэзыдэнт Аляксандар Квасьнеўскі, хвалячы Буша, карыстаецца лексыкай, запазычанай зь нядаўняга мінулага. Ён «бясконца» даварае

Цэнтар НАТО перамяшчаецца на ўсход Эўропы. Бо ўсходнія эўрапейцы ўсё яшчэ баяцца, што немцы й расейцы зноў падзеляць іх паміж сабой.

амэрыканскаму кіраўніку, ягоны погляд на сьвет «супадае з Бушавым». Ня дзіва, што Буш рады бачыць свайго хваласьпеўцу наступным генэральным сакратаром НАТО. «New York Times» дадае: амэрыканскія войскі, размешчаныя ў Заходняй Эўропе, напэўна, перабазуюцца ў Польшчу.

Польшча і Вугоршчына возьмуць удзел у ірацкай кампаніі нават без мандату ААН. Чэхі таксама гатовыя — праўда, з мандатам. Цяпер ужо былі прэзыдэнт Чэхіі ўзорны эўрапеец Гавэл у час разьвіталнага візиту ў Нямецчыну сказаў: «Ёсьць сытуацыя, калі варта дзейнічаць прэвэнтывна».

Пустыя кішэні «старой Эўропы»

«Старая» Эўропа абураецца паводзінамі «новай», і гэта добра відаць па газэтных публікацыях. Але абурацца няма чаго. Пасьля пераўтварэньня ў 1989 г. усходнеэўрапейскія краіны пазбыліся прыгнёту, але ня страху перад Масквой. Яны бачылі, што толькі амэрыканцы трымаюць для іх шырока адчыненымі дзьверы заходняга сьвету. Французы не хацелі пашырэння НАТО і ЭЗ на ўсход. Немцы ў гэтым пытаньні аглядаліся на Расею — каб крыў божа не сапсаваць адносінаў.

Толькі ЗША настойвалі на прыняцьці новай стратэгіі НАТО. Яна сягае далёка за межы Эўропы. Патэнцыйных кандыдатаў у НАТО ўрад Буша бачыць на ўсходзе і паўднёвым усходзе — усюды, дзе ёсьць пляцдармы, неабходныя для барацьбы з тэрарызмам, здабычы крыніцаў энэргіі, дзе пракладзеныя транспартныя шляхі.

Старыя эўрапейскія дзяржавы пачуваюцца адсунутымі на ўзбочыну. Але Квасьнеўскі мае рацыю: «Той, хто скардзіцца, што амэрыканцы моцныя, а эўрапейцы слабыя, мусіць паглядзець, што ў каго ў кішэнях». Тут слабасць «старых» эўрапейцаў відавочная. Яны ўжо сытыя ад бітваў, што вякамі спустошвалі Эўропу. Пасьля 1989 г. «старыя» эўрапейцы ўсё больш скарачалі вайсковыя выдаткі.

Але спадзевы на вечны мір і канец гісторыі разьвеела балканская трагедыя. Да катастрофаў у Босьніі й Косаве «старыя эўрапейцы» былі ў вайсковым пляне непадрыхтаваныя. За іх бездапаможнасьцю з жахам назіралі толькі што вызваленыя «ўсходнія браты», для якіх бясьпека была зусім новай і важнай каштоўнасьцю, даражэйшай за ўсе эўразьвязьскія грошы.

Чаму «новыя» вераць Амэрыцы

Іх недавер да Заходняй Эўропы нарадзіўся адначасова зь верай у Амэрыку. Эмігранты з Рэчы Паспалітай, падзеленай між Прусыяй, Расеяй і Аўстрыяй, змагаліся на амэрыканскім баку падчас вайны за незалежнасьць. Бісмарк імкнуўся ліквідаваць польскую нацыю. Гітлер і Сталін займаліся тым самым. Не лягчэй было прыбалтам. Тое самае выцерпелі чэхі. Прагэстанцкая Эўропа аддала іх у 1618 г. галаварэзам-Габсбургам, вольная Эўропа выдала ў 1938-м Гітлеру.

Амэрыка прымала ўсіх гнанных. 9 мільёнаў амэрыканскіх грамадзянаў польскага паходжання падтрымліваюць сёньня сымпатыі Вашынтону да Варшавы. Зьбігнеў Бжэзінскі, які дзе-

сяцігодзьдзямі вызначаў напрамкі амэрыканскай замежнай палітыкі, нарадзіўся ў 1928 г. у Варшаве. Ягоны бацька-дыпламат у 1945 г. не вярнуўся ў камуністычную Польшчу. За чвэрць стагодзьдзя да таго іншы польскі габрэй уцёк ад расейцаў у Амэрыку. Ягоны сын — актыўны прыхільнік сёньняшняй ваяўнічай лініі амэрыканскае палітыкі. Я кажу пра Пола Вулфавіца, намесьніка Рамсфэльда.

Калі Польшча падчас халоднай вайны паўставала супраць савецкай гегемоніі, Бжэзінскі дамагаўся амэрыканскае дапамогі для гэтага вызваленага руху. Пакуль нямецкія палітыкі й публіцысты ў 1981 г. цалаваліся з генэралам Ярузэльскім, Амэрыка падтрымлівала «Салідарнасьць» грашымі, супрацоўнікамі спэцслужбаў і добрым словам. У 1990 г. Бжэзінскі нейкі час так лабіраваў вызваленую Польшчу на міжнароднай арэне, нібыта гэта ён быў гаспадаром Бэльвэдэрскага палацу ў Варшаве.

Літоўцы ў 1998 г. абралі кіраўніком амэрыканскага грамадзяніна Валдаса Адамкуса, які ў 1944-м 18-гадовым юнаком эміграваў у ЗША. Прэзыдэнт Гавэл, зьняверыўшыся ў прагных да нажывы палітыкаў-папулістаў, зьвярнуўся да міністаркі замежных спраў ЗША Мадлен Олбрайт, каб тая выставіла сваю кандыдатуру на выбарах пасьля ягонага сыходу. Чэшка Олбрайт дзіцём двойчы мусіла ўцякаць з радзімы — ад нацыстаў і ад камуністаў.

«Бог усміхаецца нам»

«Новых эўрапейцаў» мучыць страх, што немцы й расейцы зноў падзеляць Эўропу на зоны ўплыву.

Лазьневае сяброўства Коля і Ельцына, сяброўскія каляды Гергарда Шродэра з Пуціным не павялічылі даверу ўсходнеэўрапейцаў да «старых». Амэрыканцы ж ня толькі прапанавалі «новым» свой «парасон», але й абяцаюць дапамагчы ўзбраеньнямі і досьведам.

На такое ня мог не спакусіцца нават Лешак Мілер. Прэм'ер Польшчы, колішні функцыянер ПАРП, нядаўна надзеў уніформу амэрыканскіх ВПС і сеў у кабінку зьнішчальніка F-16. Пра кароткі выпрабавальны палёт, захоплены распавядаў Мілер, ён «да сьмерці не забудзе».

Гэтаксама доўга палякі і амэрыканцы не забудуць пра найвялікшы гешэфт у галіне ўзбраеньня за ўсю сваю гісторыю. Польшча цяпер будзе бараніць сябе 48 зьнішчальнікамі «Lockheed F-16». За іх ганарлівая краіна заплаціла круглую суму 3,8 мільярда даляраў. Ня дзіва, што Буш часта тэлефануе Квасьнеўскаму і двойчы зь ім сустракаўся асабіста.

Прэзыдэнт ЗША разьбіраецца ў «новай Эўропе». Пасьля лістападаўскай праскай сустрэчы НАТО ён наведваў Вільню й Бухарэст. Амэрыканцы бачаць у Румыніі зь сьінымі чарнаморскімі партамі важны пляцдарм. Тады як «старыя эўрапейцы» няк не хацелі прымаць яе ў НАТО. Калі Джордж Буш выйшаў да ўзрадаваных бухарэсцаў, над натоўпам на Пляцы Рэвалюцыі зазьзяла вясёлка. «Бог, — патлумачыў прэзыдэнт, — усміхаецца нам!»

Варта толькі пажадаць «новай Эўропе», каб гэта не заўжды быў бог вайны.

Паводле «Die Zeit» пераклаў Сяргей Богдан

гаспадарка

Нацбанк мяняе даляры на эўра

За 2002 г. валютныя рэзэрвы Нацбанку выраслі з 229,1 да 441,2 млн. даляраў. Цяпер чвэрць рэзэрваў краіны перавядуць у эўравалюту.

Нацыянальны банк мяняе структуру сваіх валютных рэзэрваў. Раней валютны запас краіны складаўся з даляраў. Цяпер 25% рэзэрву будуць трымаць у эўра. Пастанову пра гэта прыняла рада дырэктараў Нацбанку пасля таго, як Цэнтрабанк Расеі вырасьці павялічыць долю эўра ў сваіх валютных рэзэрвах. Цяпер валавыя валютныя рэзэрвы галоўнага банку краіны будуць размеркаваныя гэтак: 63% — амэрыканскія даляры, 25% — эўра, 12% — усе астатнія валюты. Гэтыя суадносіны могуць вагацца ў межах 3%. Варта адзначыць, што зьмяняцца суадносіны валютаў менавіта ў валавых рэзэрвах, якія складаюцца ня толькі з наяўных ды безнаўных, але і ўкладзеных у каштоўныя паперы грошай.

Анатоль Драздоў, начальнік упраўленьня інфармацыі Нацбанку: «Эўра існуе ў наяўным абарачэньні толькі крыху больш за год, аднак паказала сябе моцным гульцом на сусьветным валютным рынку. І калі даляр падае ў цане адносна эўра, губляе ня толькі Нацбанк Беларусі, але й усе нацыянальныя банкі сьвету, якія

трымаюць рэзэрвы ў далярах. Даляр — сусьветная рэзэрвовая валюта, нават у краінах ЭЗ большую частку рэзэрваў складае даляр. Рэзэрвам можна кіраваць, укладаць яго з разьлікам на прыбытак. Але тут магчымасьці Нацбанку абмежаваныя ў тым сэнсе, што нельга займацца фінансавымі спекуляцыямі, бо грошы з рэзэрву ўкладаюцца ў каштоўныя паперы ці банкі з самым высокім рэйтынгам. Замест фантастычных прыбыткаў яны гарантуюць амаль 100-працэнтную гарантыю бяспекі грошай».

Летась валавыя валютныя рэзэрвы Беларусі (ня толькі наяўныя ці безнаўныя грошы, але й каштоўныя паперы) павялічыліся з 446,9 да 750 млн. даляраў (у 1,7 разу). Чыстыя валютныя рэзэрвы павялічыліся летась з 229,1 да 441,2 млн. даляраў (у 1,9 разу).

Алесь Кудрыцкі

БІПАЛЯРНАЯ СУСЬВЕТНАЯ ВАЛЮТНАЯ СЫСТЭМА

Увядзеньне эўра вядзе да пераходу ад манапалярнай да біпалярнай (даляр—эўра) сусьветнай валютнай сыстэмы. Канчатковая мэта стварэньня Эўразьвязу, замацаваная ў Маастрыхцкім пагадненьні 1992 г., была менавіта ва ўвядзеньні рэгіянальнай валюты, здольнай спаборнічаць з далярам. Гэта дазволіць краінам ЭЗ адмовіцца ад выкарыстаньня ў міжнародных разьліках ды ў рэзэрвах валюты іншай краіны, выключыць неэквівалентны абмен і дыктат з боку іншых сусьветных цэнтраў. Краіны перадаюць эмсійныя паўнамоцтвы Эўрапейскаму цэнтральнаму банку. Эўраскептыкі непакояцца, што замена нацыянальнай валюты на эўра выкліча страту суверэнітэту. Эўрааптымісты мяркуюць, што такую рызыку зь лішкам кампэнсуе карысьць ад эканамічнае інтэграцыі ў зоне эўра.

М Э Д Ы

Туманная доля «Раніцы»

Ад 30 студзеня дзіцячая газета «Раніца» засталася без галоўнага рэдактара. Хоць працаваў Міхась Хамец на кантрактнай аснове, дабыць дамоўлены тэрмін яму не далі: звольнілі «паводле пагадненьня бакоў».

Летась «Раніца», як і літаратурна-мастацкія выданьні, таксама ўвайшла ў холдынг — з «Настаўніцкай газе-

тай», па ініцыятыве заснавальніка абодвух выданьняў — Міністэрства адукацыі. Глумачылася гэта складанымі эканамічнымі і арганізацыйнымі ўмовамі, у якіх апынулася выданьне. У новай структуры газэце ўдалося дасягнуць аб'ёму ў 12 палосаў, каляровага друку, свочасовай выплаты заробкаў супрацоўнікам. Аднак становішча «Раніцы» і ў холдынгу не нашмат палепшала: у другой палове 2002 г. наклад зьнізіўся з амаль 20-ці да 10 тыс. асобнікаў.

Галоўны рэдактар «Настаўніцкай газеты» Аляксандар Гайдук (ён жа кіраўнік холдынгу) зрабіў М.Хамцу

КАМЭНТАР Слушна, але пазнавата

Рашэньне павялічыць долю эўра ў валютных рэзэрвах краіны правільнае, але запозьненае дзеля таго, што Нацбанк узгадняе сваю палітыку з Цэнтрабанкам Расеі.

Пасля зьяўленьня эўра краінам — суседзям ЭЗ зрабілася нявыгодна захоўваць нацыянальныя валюты. Чым больш адсталую гаспадарку мае краіна, тым ёй цяжэй даваць рады сваім грашам. Даводзіцца ствараць вялізныя валютныя рэзэрвы, трымацца высокіх працэнтных ставак, каб змагацца з інфляцыяй.

Спробы слабаразьвітых краінаў зь нязначным патэнцыялам дамагацца выкарыстаньня сваіх ня дужа стабільных валютаў у міжнародных разьліках ні да чаго не вядуць. Увядзеньне ў Беларусь зь ліпеня ў безнаўнае абарачэньне расейскага рубля ня выкліча зьмяншэньня долі выкарыстаньня даляра і эўра ў разьліках з нашымі замежнагандлёвымі партнёрамі (цяпер яна складае 60% ад агульнага аб'ёму разьлікаў).

Да таго часу, пакуль курс эўрапейскай валюты падаў адносна даляра, беларускія прадпрыемствы зьдзяйснялі экспарт у далярах, а імпорт — у эўра, атрымліваючы прыбытак ад розніцы ў курсах. Але калі цана на эўра пайшла ўгару, прыбыткі ператварыліся ў страты. Цяпер уся гаспадарка краіны пакутуе ад таго, што замежнагандлёвыя разьлікі прывязаўныя да даляра. Зьмяншаюцца прыбыткі ад валютных рэзэрваў краіны, разьмешчаных у далярах, абцяжэваюцца інвэстыцыі ды кредыты, атрыманыя ў гэтай валюце.

Эўрапейская накіраванасьць зьнешнеэканамічных сувязяў Беларусі відавочная. За апошнія пяць гадоў больш як 70% замежнагандлёвага звароту краіны прыпадала на геаграфічную Эўропу. Роля Эўразоны для Беларусі не адпавядае таму месцу, якое займае эўра ў зьнешнеэканамічных сувязях, і значна перавышае ролю, якую адыгрываюць ЗША. Калі эўра зробіцца цалкам стабільнай міжнароднай валютай, захаваньне нацыянальных валютаў станеца нявыгодным для ўсіх эўрапейскіх краі-

наў СНД, уключна зь Беларусіяй ды Расеяй.

З моманту ўвядзеньня эўра заходнеэўрапейскія партнэры пачалі ціснуць на беларускія прадпрыемствы, каб тыя рабілі разьлікі ў гэтай валюце. Цэны на многія тавары пачалі вызначаць у ёй. Праз тое, што значная частка зьнешняга гандлю Беларусі прыпадае на краіны, якія ўваходзяць у Эўразьвяз ці падалі заяўку на ўступленьне ў яго, беларускі рубель будзе мець доўгатэрміновую прывязку да эўра. Дзе-нідзе яна ўжо існуе: мінімальны памер статутных фондаў камэрцыйных банкаў, мытныя тарыфы, базавыя стаўкі арэнднай платы, некаторыя віды падаткаў вылічваюцца ў эўра. Гэта выклікае павелічэньне кантрактаў з выкарыстаньнем эўра на ўнутраным валютным рынку краіны — далярызаваньне эканомікі зьмяняецца эўраізацыяй.

Беларусі ўжо цяпер трэба пачынаць адаптаваць сваю валютную сыстэму да эўрапейскай. Нацбанку варта спрыяць фармаваньню рынку эўра ды распаўсюду эўрапейскай валюты ў краіне.

Трэба мець на ўвазе, што памер рэзэрваў вызначаецца з такім разьлікам, каб на 100% пакрыць грашовую базу ў нацыянальнай валюце. У выпадку каляпсу нацыянальнай грашовай сыстэмы можна будзе цалкам вывесці з абарачэньня нацыянальную валюту, замяніўшы яе замежнай. Каб назапашваць золатавалютныя рэзэрвы, даводзіцца забіраць з гаспадарчага звароту частку нацыянальнага багацьця. Гэта плата за стабільнасьць эканомікі, здольнасьць дзяржавы плаціць па кредытах. Няправільна думаць, што найлепш мець гіганцкія валютныя рэзэрвы. Сродкі з рэзэрву звычайна разьмяшчаюцца ў высокаліквідных (а таму нізкапрыбытковых) каштоўных паперах асноўных замежнаэканамічных партнёраў дзяржавы. Яны прыносяць менш прыбыткаў, чым маглі б даваць, працуючы ў эканоміцы.

Уладзімер Калупаеў

ЭКАНАМІЧНАЯ ХРОНІКА

Месца — наша, вугаль — польскі

Беларускі ўрад прапанаваў Польшчы збудаваць электрастанцыю магутнасьцю 660 мэгават, якая будзе месціцца на нашай тэрыторыі й працаваць на польскім вугалі. Цяпер ствараецца беларуска-польская камісія, якая за 2003 год мусіць распрацаваць тэхнічныя і эканамічныя дэталі праекту. Вугальная прамысловасьць Польшчы вырабляе вугалю больш, чым у стане прадаць, таму зьяўленьне буйнога спажыўца на ўсходзе вельмі дарэчнае. І нам не зашкодзіць зьніжэньне залежнасьці ад расейскіх энэрганаосьбітаў.

Мінімум расьце

З 29 студзеня сярэдні пражытковы мінімум вызначаны ў 89557 руб. на чалавека (раней было 81333 руб.). Для працаздольнага насельніцтва ён роўны 95908 руб. З 1 лютага памеры пэнсіяў павялічыліся ў сярэднім на 7%. Мінімальны пэнсія складае 53989 руб., максымальная — 155629 руб. Грошы на падвышэньне выплатаў для 2,4 млн. пэнсіянэраў урад знайшоў, скараціўшы выдаткі на ахову здароўя.

Канцэсіянер нам дапаможа

РУП «Геалёгія» прапанавала ўраду перадаць замежным кампаніям радовішчы на ўмовах канцэсіі (распрацоўкі за грошы). Адаваць будуць тыя, на якія не стае сродкаў: Хаціслаўскае пад Маларытай (крэйда й сылікатныя пяскі), Астражанскае на Лепельшчыне (бэнтанітавыя гліны), Гараднянскае ля Століна (кварцавыя пяскі). Адкіды калійнай вытворчасці, што грувасьцяцца пад Салігорскам, таксама плянуюць перапрацаваць з дапамогай канцэсіянераў.

Цягачы выцягаюць

Урад вырашыў даць Менскаму заводу колавых цягачоў крэдыт 5 млрд. рублёў, каб уратаваць яго ад банкруцтва. Гэтыя грошы пойдучы на папаўненьне абаротных сродкаў. Яшчэ адзін крэдыт (3,8 млн. даляраў ды 1,24 млрд. рублёў) урад дае МЗКЦ, каб той аддаў пазыку «Менсккомплексбанку».

«Гарызонт» і «Сэлена»

Сёлета прадукцыя «Гарызонт», што накіроўваецца на экспарт у Расею, будзе падзелена на два брэнды. Гэлёвізары «Гарызонт» будуць даражэйшыя ды сучаснейшыя, «Сэлена» — прасцейшыя, але таньнейшыя. Летась валютная выручка «Гарызонт» склала 23 млн. даляраў, 67% прадукцыі пайшло на экспарт.

Цэны на хлеб адпусцілі

Хлеб выкрасьлены зь сьпісу сацыяльна значных тавараў, цэны на якія рэгулююцца дзяржавай. Матывавана гэта тым, што ў Беларусі хлеб даражэйшы, чым у памежных рэгіёнах Расеі й Украіны, а рэнтабельнасьць пяхарняў усё адно нізкая. Пасьля адмены дзяржаўнага рэгуляваньня цэнаў хлеб можа падаражэць на 2—10%. У сьпісе сацыяльна значных тавараў і паслугаў засталася 11 пазыцыяў з 35-ці, зацьверджаных у чэрвені 1999 г.

АК; БелаПАН, радыё «Свабода»

Аркадзь Шанскі

7 лютага пятніца

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.15, 7.15 Добрай раніцы, Беларусь!
8.15 «Дэвід Копэрфілд». Сэрыял (ЗША). 3-я сэрыя.
9.15, 17.05 «Блакітны вэлясыпэд». Сэрыял. 4-я сэрыя.
10.05 Сад мары. Перадача для дачнікаў.
10.30 «На скрыжаваньнях Эўропы». 11.15, 22.00 «Магія каханьня». Сэрыял.
12.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 Мэлядрама «Мілы дружа даўно забытых год...».
14.40 Добры дзень, Беларусь!
15.20 «Назад у Шэрвуд». Сэрыял для дзяцей (Германія).
15.40 Пяць цудаў.
15.50 «Гэта клясна!». Моладзевы сэрыял. 4-я сэрыя.
16.20 5х5.
18.25 Міжнародны турнір «Эўрапейскі хакейны выклік». Беларусь—Вугоршчына. Жывая трансляцыя.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.
23.20 Тэніс. Кубак Дэвіса. Беларусь—Ізраіль.
0.10 Містычная драма «Выратуй і

захавай» (ЗША).

● СТВ

5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці ...». Тэлесэрыял.
5.55, 15.55 «Паўэр рэйндрэз, ці Магутныя рэйндрэз». Тэлесэрыял.
6.20, 15.30 «Пітэр Пэн». Мультсэрыял.
6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультсэрыял.
7.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.20 «24 гадзіны».
7.45, 20.05 «СТВ-спорт».
7.55 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьвай».
8.00 «Менск і менчкі».
8.05, 22.40 «Тэхналегія».
8.15 Кіно: крымінальная драма «Вадзіцель». ЗША, 1978.
10.30 «Пад вуглом 23 з паловай». Дак. фільм.
11.00, 20.25 «Аўтапанарама».
11.15 «Тэатральныя гісторыі».
11.30 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэрыял.
12.30 «Сямейныя страсы».
13.45, 18.35 «Каменская. Шасьціёркі паміраюць першымі». Тэлесэрыял.
16.20 Мультфільм.
16.50 «Такая прафэсія».
17.20 «Усё для цябе».
18.05 «Пакуль гарыць свечка».
19.50 «Навіны СНД».
20.15 «Добры вечар, маленькі...».
20.45 Кіно: прыгодніцкі фільм «Па-

ляўнічы на акул». ЗША, 2001.

22.50 Кіно: драма Мілаша Формана «Палёт над гнездом зяюлі». ЗША, 1975.

● 8 канал

17.30 Мультпарад.
17.45 Прыгодніцкі фільм «Вядзьмак». 19.40, 20.30 Тэлекрама.
19.45 Сэрыял «На апошнім беразе».
20.40 Міжнародныя навіны з «Дойчэ Вэле».
20.45 «Вечарніца».
21.00 К-відэа «Топ-8».
21.10 Крымінальная драма «Дваіны пралік».

● Першы музычны канал

7.00 «Пад'ёмнік». Інфармацыйна-забаўляльная праграма ў жывым этэры.
8.30, 16.00, 20.00, 23.00, 0.15 MegaMix.
14.00 «V.I.P.онія».
19.30 People-mix. Праграма па заяўках.
22.00 «20-ка Першых».
0.00 «Заваўнікі кантынэнтаў».

● АНТ

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.00 «Нашы навіны».
8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
9.05, 19.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
9.50 Чалавек і закон (з суддаперакладам).
10.30, 17.30 «Самі з вусамі».
10.55 Сэрыял «Твінісы».
15.35 «Новы дзень». «Сканэр».

16.00 Маст. фільм «Гонка зь перасьледама».
18.10 «Вялікае мыцьцё».
20.00 Час.
21.00 «Поле цудаў».
22.00 Шматсэрыійны фільм «Расейцы ў Горадзе Анёлаў». Заключная сэрыя.
23.10 Кевін Костнэр і Шон Янг у баевіку «Няма выйсця».
1.15 Рэальная музыка.

● РТР

8.35 Тэлефільм «Смянаццаць імгненьняў вясны».
10.00, 19.00 Весткі.
10.20 Сэрыял «Пуаро Агаты Крысыці. Забойства на балі ў гонар Дня Перамогі».
17.50 Аншляг.
18.50 Весткі. Дзяжурная часць.
19.30 Мясовы час. Весткі — Масква.
19.50 Дабранач, дзеці!
19.55 Ала Пугачова і Піліп Кіркораў у банэфісе Бедраса Кіркова «Юбілей у коле сям'і».
22.35 Апошні сэанс. Сандра Балак у вострасюжэтным фільме «Сетка» (ЗША). 1995 г.

● Культура

15.10 «Са збораў ДМВМ імя А.Пушкіна». «Саркафаг».
15.40 «Пушкін. Тысяча радкоў пра каханьне».
16.05 «Парыскі часопіс». «Васіль Шушаеў, Аляксандар Якаўлеў — два сябры, два лёсы».

● 8 канал

15.00 Прыгодніцкі фільм «Форт Саган».
17.40 «Гурман-клюб».
18.00 «Вечары на хутары ля Дзіканькі».
19.00 Маст. фільм «Дзікі, дзікі Вэст».
20.45 «Вечарніца».
21.00 Тэлекрама.
21.10 Трылер «Зьзяньне».

● Першы музычны канал

8.00, 12.15, 17.00, 20.00 MegaMix.
12.00 «Заваўнікі кантынэнтаў».
14.00 Azon. Толькі лёгкая музыка.
16.00 Музычка.RU.
19.30 People-mix. Праграма па заяўках.

● АНТ

8.00 Сэрыял «Твінісы».
8.20 Ералаш.
8.25 Грай, гармоніку любі!
8.55 Слова пастыра.
9.15 Здароўе.
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 Смак.
10.30 Сьмеханарама.
11.05 «Падарожжы натураліста».
11.35 «Таямніцы забытых перамог».
12.10 «Куміры». Тацяна Дароніна.
12.40 «Лубянка». «Геній разьведкі». Фільм 1-ы.
13.20 Ералаш.
13.30 Дыснэй-клюб: «Баз і яго каманда».
14.10 «У свеце жывёл».
14.50 «Жыцьцё цудоўных людзей».
15.15 Маст. фільм «Дажывём да паднядзелка».
17.00 Драма «Краіна глухіх».
19.00 «Хто хоча стаць мільянерам?».

● Культура

11.05 ГЭГ.
11.20 «Графаман».
11.50 75 год актору. «Шчасьлівыя імгненьні Вячаслава Ціханава».
12.15 «Сэрца б'ецца зноўку». Маст. фільм.

0.35 Містычны трылер «Прывіды».

● РТР

9.15 Ранішняя пошта.
9.50 «Гарадок». Дайджэст.
10.20 Парад камэдый. Дэні Дэ Віта і Мара Уілсан у маст. фільме «Матільда» (ЗША). 1996 г.
12.10 Парлямэнцкая гадзіна.
13.00 Весткі.
13.20 Вакол сьвету.
14.15 Дзедзілі пражывёл.
15.10 «Стварыць групу «А». Дак. сэрыял. «Палеглыя і жывыя».
16.05 Пакой сьмеху.
16.55 Жан-Клёд Ван Дам і Кайлі Міноўг у маст. фільме «Вулічны баец» (ЗША). 1994 г.
18.50 У «Гарадку».
19.00 Весткі тыдня.
20.10 Спецыяльны карэспандэнт.
20.35 Сусьветнае ціно. Прэм'ера. Курт Расэл у вострасюжэтным маст. фільме «Аварыя» (ЗША). 1997 г.
22.35 Апошні сэанс. Прэм'ера. Джэніфэр Лопэз, Вінсэнт д'Анофрыё і Вінз Вонг у маст. фільме «Клетка» (ЗША). 2000 г.

● Культура

11.20 Нядоўгія гісторыі.
11.35 Дзіцячы сэанс. «Садко». Маст. фільм.
13.00 Вуглы манежу.
13.30 «Селянін». Дак. фільм.
14.25 Чорныя дзіркі. Белыя плямы.
15.20 «Час музыкі». Тэлечасопіс.
15.45 Шэдэўры сусьветнага музычнага тэатру. Дж.Пучыні. «Мадам Батэрфляй». Фільм-опера.
18.25 «Гамаза».
18.55 «Вяртаньне ў Брайдсхед». Тэлесэрыял.
19.50 Зорныя гады «Ленфільму».
20.30 «Лёгкі жанр».
20.55 Афіша на заўтра.
21.00 Вечары ў тэатры «Школа сучас-

най п'ёсы». Дак. фільм (ЗША).
17.30 Весткі.
17.40, 23.00 Навіны культуры.
17.55 Паўднёныя сны.
18.25 «Як уладкавана Расея». Дак. сэрыял. Фільм 3-і. «Норавы».
18.55 Ток-шоў «Аркестравая яма».
19.35 «Дапамажыце Тэлеку».
19.40 «У гасьцях у гномаў». Мультфільм.
20.00 Упершыню на экране. «Шадрак». Маст. фільм (ЗША, 1998).
21.25 «Лінія жыцьця». Карэн Шахназараў.
22.20 Блеф-клюб.
23.25 «Хто там...».

● НТВ

9.00 Сёньня раніцай.
9.15 Надвор'е на заўтра.
9.20 Дак. драма «Злачынства і пакараньне».
10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
10.05 «Расьлінае жыцьцё».
10.40 Вы будзеце сьмяяцца!
14.35 «Быць кар'ерыстам непрыгожа». Ток-шоў «Прынцып даміно».
16.10 «Кодэкс гонару». Баявік.
17.15 Крымінал.
18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
18.35 «Свабода слова».
20.00 Увесь Джэймз Бонд. Баявік «Апэрацыя «Шаравае маланка»».
22.30 «Усё адразу!».
23.05 Кіно не для ўсіх. Фільм Мікі Каўрысьмякі «Амазонка».

● Эўраспорт

10.00 Гольф. Боб Хоўп клясык. Перадача з ЗША. Паўтор.
11.00 Горныя лыжы. Чэмпіят сьвету. Жанчыны, хуткасны спуск. Трэніроўка. Жывая трансляцыя.
12.00, 1.15 Ралі Швэцыя.
12.30 Горныя лыжы. Мужчыны, камбінацыя. Паўтор.
13.30 Горныя лыжы. Чэмпіят сьвету. Мужчыны, хуткасны спуск. Трэніроўка. Жывая трансляцыя.
14.30 Футбол. Кубок Лібэртадарэс. 1-ы дзень спаборніцтваў. Паўтор.
16.30 Горныя лыжы. Чэмпіят сьвету. Жанчыны, хуткасны спуск. Трэніроўка. Паўтор.
17.15 Горныя лыжы. Чэмпіят сьвету. Мужчыны, хуткасны спуск. Трэніроўка. Паўтор.
18.00 Бабсьлей. Кубак сьвету. Калгары. Двойкі, мужчыны. 1-я спроба. Жывая трансляцыя.
19.00 Санны спорт. Кубак сьвету. Вінтэрбэрг.
20.00 Бабсьлей. Кубак сьвету. Калгары. Двойкі, мужчыны. 2-я спроба. Жывая трансляцыя.
21.00 Тэніс. Турнір WTA ў Парыжы. 1/4 фіналу. Жывая трансляцыя.
22.30 Супэрматакорс. Чэмпіят сьвету. ГП Анахайма. Перадача з ЗША.
23.30 Мотарыял. Этап чэмпіянату сьвету. Перадача з Барсэлёны.
0.45 Экстрэмальныя віды спорту. Часопіс. Паўтор.
1.45 Прыгоды. Сэрыя рэйдаў. Ле Арк-Вале д'Аоста. Паўтор.

8 лютага субота

● БТ

7.00, 12.00, 15.00, 18.00 Навіны.
7.15 «Бэльфэгор». Мультсэрыял. 1-я сэрыя.
7.40 Пяць цудаў.
8.20 Існасьць. Духоўная праграма.
8.50 «Усё нармальна, мама!».
9.35 Экран індыйскага кіно. «На чужыне». 1-я сэрыя.
11.05 Здароўе. Тэлечасопіс.
11.35 «Сьпявай, душа!». Фальклёрныя калектывы Асіповіцкага раёну.
12.20 Вясьлёла сямейка.
12.45 Падарожжа дылетанта. «Лагойск. Край Тышкевічаў».
13.00 Сола для дэбютанта. Юры Шаланкоў.
13.10 Плянэта АРТ.
13.40 Дак. сэрыял «Пары і дуэты-2». 1-я сэрыя.
14.05 «Маршрут №...».
14.10 Вэстэрн «Сьцежкі асуджаных» (ЗША).
15.15 Тэніс. Кубак Дэвіса. Беларусь—Ізраіль. Жывая трансляцыя.
16.05 «Адзін дзень са «Стралай». Відэафільм АТН.
16.25 КВК. Кубак Садружнасьці Эўралігі.
18.25 Міжнародны турнір «Эўрапейскі хакейны выклік». Беларусь—Францыя. Жывая трансляцыя.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.25 Галоўнае пытаньне.

22.05 Прэм'ера. Мэлядрама «Шаленства каханьня» (Гішпанія).
0.05 Начны музычны этэр.

● СТВ

5.30 Музычны канал.
6.30 «Дзікая плянэта». «Калі прырода пануе». Дак. фільм.
7.30 «Дэніс-непаседа». Мультсэрыял.
8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультсэрыял.
8.25 «Хіткліф». Мультсэрыял.
8.50 «Менск і менчкі».
9.00, 20.00 «СТВ-спорт».
9.10 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьвай».
9.35 «Адпачывай».
9.45 «Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark». Сэрыял «Падарожжа да цэнтру Зямлі». ЗША, 1999.
10.55, 20.10 «Ніна». Тэлесэрыял.
12.00 «Разам».
12.30 «Плянэта людзей».
12.45 «Філярманічны тыдзень».
12.50 «Рамонт».
13.05 Кіно: прыгодніцкі фільм «Капітан «Пілігрыму». СССР, 1986.
15.00 «Відавочца».
15.30 «Чыста па жыцьці». Сэрыял.
16.05 «Жыцьцё зь Люі». Мультсэрыял.
16.30 «Вуншпунш». Мультсэрыял.
17.00 «Аўтапанарама».
17.25 Кіно: трылер «Не будзі паліцэйскага, які сьпіць». Францыя, 1988.
19.30 «24 гадзіны».
19.45 Навіны СНД.
21.00 Кіно: фантастычны баявік «Судзьдзя Дрэд». ЗША, 1995.
22.45 Кіно: маст. фільм Дэвіда Фінчэра «Гульня». ЗША, 1997.

● 8 канал

15.00 Прыгодніцкі фільм «Форт Саган».
17.40 «Гурман-клюб».
18.00 «Вечары на хутары ля Дзіканькі».
19.00 Маст. фільм «Дзікі, дзікі Вэст».
20.45 «Вечарніца».
21.00 Тэлекрама.
21.10 Трылер «Зьзяньне».

● Першы музычны канал

8.00, 12.15, 17.00, 20.00 MegaMix.
12.00 «Заваўнікі кантынэнтаў».
14.00 Azon. Толькі лёгкая музыка.
16.00 Музычка.RU.
19.30 People-mix. Праграма па заяўках.

● АНТ

8.00 Сэрыял «Твінісы».
8.20 Ералаш.
8.25 Грай, гармоніку любі!
8.55 Слова пастыра.
9.15 Здароўе.
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 Смак.
10.30 Сьмеханарама.
11.05 «Падарожжы натураліста».
11.35 «Таямніцы забытых перамог».
12.10 «Куміры». Тацяна Дароніна.
12.40 «Лубянка». «Геній разьведкі». Фільм 1-ы.
13.20 Ералаш.
13.30 Дыснэй-клюб: «Баз і яго каманда».
14.10 «У свеце жывёл».
14.50 «Жыцьцё цудоўных людзей».
15.15 Маст. фільм «Дажывём да паднядзелка».
17.00 Драма «Краіна глухіх».
19.00 «Хто хоча стаць мільянерам?».

га сьвету мала».

● Першы музычны канал

8.00, 18.00, 20.00, 0.00 MegaMix.
12.00 «Пра Fashion». Модная праграма.
13.00 Azon. Толькі лёгкая музыка.
17.00 Музыка.RU.
19.30 People-mix. Праграма па заяўках.
23.30 «Поцёмкі».

● АНТ

8.00 Сэрыял «Твінісы».
8.20 Ералаш.
8.25 Армэйскі магазын.
8.50 Дыснэй-клюб: «Цімон і Пумба».
9.15 Дог-шоў.
10.00, 14.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 «Падарожжы нагагі».
10.30 Пакуль усе дома.
11.05 «Валадар смаку».
12.00 «Клюб падарожнікаў».
12.40 «Лубянка». «Геній разьведкі». Фільм 2-і.
13.20 Ералаш.
13.30 Дыснэй-клюб: «Качыныя гісторыі».
14.15 «Прынцэса цырку». Дак. фільм цырку «Наш агульны дом».
14.30 Разумніцы і разумнікі.
14.55 Сэрыял «Надвор'е». 4-я сэрыя, заключная.
15.45 Вялікія бацькі.
16.15 Знакаміты францускі комік Колюш у камэдыі «Банзай».
17.45 Жывая прырода. «Браты па крыві».
18.35 Вялікае кіно. Прэм'ера. Прыгодніцкі фільм «Мушкетэр».
20.30 «Контурны».
21.10 Стыгыз Сыгал у баевіку «Ў сьмяротнай зоне».
23.05 Часы.
0.05 Горныя лыжы. Чэмпіят сьвету. Хуткасны спуск. Перадача з Швайцарыі.

8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультсэрыял.

8.25 «Хіткліф». Мультсэрыял.
8.50 «Філярманічны тыдзень».
9.00 «СТВ-спорт».
9.10 «Партрэт у інтэр'еры».
9.25 «Аўтапанарама».
9.45 «Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark». «Падарожжа да цэнтру Зямлі».
10.50, 20.10 «Ніна». Тэлесэрыял. Заключная сэрыя.
12.00 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьвай».
12.30 «Добры дзень, доктар!».
12.45 «Арт-экспрэс». Культурнае жыцьцё сталіцы.
13.05 Кіно: дэтэктыў «Куфэрак Марыі Мэдзічы».
15.05 «Відавочца».
15.35 «Вовачка-2». Сэрыял.
16.10 «Жыцьцё зь Люі». Мультсэрыял.
16.35 «Вуншпунш». Мультсэрыял.
17.00 «Залатая дзясятка беларускай оперы».
17.30 Дак. фільм «Вар'які сьвет».
18.25 «168 гадзін».
19.10 «Усё для цябе».
19.40 «Пакуль гарыць свечка».
21.05 Кіно: крымінальная мэлядрама «Краіна глухіх».
23.45 Навіны СНД.
0.00 «Я ўяўляю гэта так...». Дак. фільм цырку «Агульны дом».
0.15 Кіно: фільм «Дзікасьць». ЗША, 1998.

● 8 канал

15.00 «У госьці да казкі».
16.30 «Эўропа сёньня».
17.00 Сэрыял «Горац».
17.45 Праграма мультфільмаў.
18.15 Маст. фільм «Крымінальны талент».
20.45 «Вечарніца».
21.00 Тэлекрама.
21.10 Пэрс Броснан у баевіку «І зала-

9 лютага нядзеля

● БТ

7.00, 12.00, 15.00 Навіны.
7.15 «Бэльфэгор». Мультсэрыял. 2-я сэрыя.
7.40 Пяць цудаў.
7.50 Мультыклюб.
8.30 Арсенал. Праграма пра войска.
9.05 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
9.35 Экран індыйскага кіно. «На чужыне». 2-я сэрыя.
11.10 Сад мары. Перадача для дачнікаў.
11.35 Музэюм. «Жырандоль П.Багрыма».
11.55 «Маршрут №...».
12.20 «Усё нармальна, мама!».
13.20 Тэніс. Кубак Дэвіса. Беларусь—Ізраіль. Жывая трансляцыя.
13.50 «Ваша лято».
14.30 «Есьць толькі міг...» «Іван Жаклівы».
15.20 Час мясцовы. «Родныя назвы».
15.45 «Рынкі сьвету». Дак. сэрыял. 2-я сэрыя.
16.10 Кліп-абойма.
16.55 Міжнародны турнір «Эўрапейскі хакейны выклік». Беларусь—Латвія. Жывая трансляцыя.
19.20 Прэм'ера. Мэлядрама «Ідэальны муж».
21.00 Панарама: падзеі тыдня.
21.45 Тэлебаромэтар. Прагноз надвор'я.
22.05 Псыхалёгічны трылер «Змак».

● СТВ

5.30 Музычны канал.
6.30 «Дзікая плянэта». «Усё пра сабак», «Выратавальнікі». Дак. фільмы.
7.30 «Дэніс-непаседа». Мультсэрыял.

8.00 «Флінт — дэтэктыў у часе». Мультсэрыял.
8.25 «Хіткліф». Мультсэрыял.
8.50 «Філярманічны тыдзень».
9.00 «СТВ-спорт».
9.10 «Партрэт у інтэр'еры».
9.25 «Аўтапанарама».
9.45 «Сямейнае кіно з калекцыі «Hallmark». «Падарожжа да цэнтру Зямлі».
10.50, 20.10 «Ніна». Тэлесэрыял. Заключная сэрыя.
12.00 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьвай».
12.30 «Добры дзень, доктар!».
12.45 «Арт-экспрэс». Культурнае жыцьцё сталіцы.
13.05 Кіно: дэтэктыў «Куфэрак Марыі Мэдзічы».
15.05 «Відавочца».
15.35 «Вовачка-2». Сэрыял.
16.10 «Жыцьцё зь Люі». Мультсэрыял.
16.35 «Вуншпунш». Мультсэрыял.
17.00 «Залатая дзясятка беларускай оперы».
17.30 Дак. фільм «Вар'які сьвет».
18.25 «168 гадзін».
19.10 «Усё для цябе».
19.40 «Пакуль гарыць свечка».
21.05 Кіно: крымінальная мэлядрама «Краіна глухіх».
23.45 Навіны СНД.
0.00 «Я ўяўляю гэта так...». Дак. фільм цырку «Агульны дом».
0.15 Кіно: фільм «Дзікасьць». ЗША, 1998.

най п'ёсы». Дак. фільм (ЗША).
17.30 Весткі.
17.40, 23.00 Навіны культуры.
17.55 Паўднёныя сны.
18.25 «Як уладкавана Расея». Дак. сэрыял. Фільм 3-і. «Норавы».
18.55 Ток-шоў «Аркестравая яма».
19.35 «Дапамажыце Тэлеку».
19.40 «У гасьцях у гномаў». Мультфільм.
20.00 Упершыню на экране. «Шадрак». Маст. фільм (ЗША, 1998).
21.25 «Лінія жыцьця». Карэн Шахназараў.
22.20 Блеф-клюб.
23.25 «Хто там...».

● НТВ

9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00 Сёньня.
9.05 «Кулінарны паядынак»: Францыя—Бурундзі.
10.05 «Кватэрнае пытаньне»: «Далой лустры!».
11.05 «Прафэсія — рэпарцёр».
11.25 Служба выратаваньня.
12.05 Я.Герасімаў, А.Растоцкі і Т.Догліева ў дэтэктыве «Бармэн з «Залатая якару»».
13.45 Сьмачныя гісторыі.
14.05 Свая гульня.
15.20 «Жаночы погляд» Аксаны Пушкінай.
16.05 «Шоў Алены Сьцепаненкі».
17.05 Прэм'ера. Сэрыял «Бунтоўная планэта: землятрус».
18.30 Прэм'ера. Самі Насэры ў баеві-

23.20 Сэрыял «Клан Сапрана» (ЗША).

праграма ТВ з 7 да 13 лютага

10 лютага панядзелак

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.15, 7.15, 8.15 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15, 17.05 «Блакитны вэлясыпэд». Сэрыял.
10.10 Плянэта АРТ.
10.35 Кліп-абойма.
11.15, 22.00 «Магія каханьня». Сэрыял.
12.20 Панарама: падзеі тыдня.
13.05 Тэлебаромэтар. Прагноз надвор'я.
13.20 Кінааповесць «Гандлярка і паэт».
15.20 «Не зявай!». Тэлеканал для дзяцей.
15.45 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
16.15 Мультиклуб.
18.20 «Візава эпэпэя». Відэафільм.
18.40 З дакладных крыніц.
18.50 Гістарычная драма «Завошта?».
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.

11 лютага аўторак

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.15, 7.15 Добрай раніцы, Беларусь!
8.15 «Блакитны вэлясыпэд». Сэрыял. Заклучная сэрыя.
Тэжнічная прафіліятыка з 9.00 па 15.00.
15.20 «Назад у Шэрвуд». Сэрыял для дзяцей (Германія). Заклучная сэрыя.
15.45 Пяць цудаў.
15.55 «Гэта клясна!». Сэрыял.
16.20 5х5.
17.00 Кліп-абойма.
17.05 «Дэвід Копэрфілд». Сэрыял (ЗША). Заклучная сэрыя.
18.20 Сэрыял «Клеапатра» (Англія). 1-я сэрыя.
19.00 Фільм «Улада агню» (Ірляндзя).
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
21.45 Навіны рэгіёну.
22.00 «Магія каханьня». Сэрыял.
22.50 Зона Ікс.
23.20 Начны этэр.
0.20 Крымінальная драма «Фанатык»

12 лютага серада

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.15, 7.15 Добрай раніцы, Беларусь!
8.15, 18.20 «Клеапатра». Сэрыял (Англія). 1-я сэрыя.
9.15 «Дэвід Копэрфілд». Заклучная сэрыя.
10.05 «Сьпявай, душа!» Фальклёрныя калектывы Асіповіцкага раёну.
10.30 Здароўе. Тэлечасопіс.
11.00 Сола для дэбютанта. Юры Шэланкаў.
11.10, 22.00 «Магія каханьня». Сэрыял.
12.20, 14.25 Добрай дзень, Беларусь!
13.05 Камэдыя «Дамы запрашаюць кавалераў».
14.40 «Масква—Менск».
15.20 «Самая кепская ведзьма». Сэрыял для дзяцей. 1-я сэрыя.
15.45 Пяць цудаў.
15.55 «Гэта клясна!». Сэрыял.
16.25 5х5.
17.05 Кліп-абойма.
17.10 Сэрыял «Па імені Барон». 1-я сэрыя.
19.05 Дэтэктыў «Садоўнік з Аргэнтэю».
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.

13 лютага чацьвер

● БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Навіны.
6.15, 7.15 Добрай раніцы, Беларусь!
8.15, 18.20 «Клеапатра». Сэрыял (Англія). 2-я сэрыя.
9.15, 17.10 «Па імені Барон». Сэрыял (Расея).
10.05 «Есьць толькі міг...». «Іван Жаклівы».
10.30 Час мясцовы. «Родныя назвы».
10.55 Музэюм. «Жырэндыль П.Багрыма».
11.10, 22.00 «Магія каханьня». Сэрыял.
12.20, 14.25 Добрай дзень, Беларусь!
13.05 Маст. фільм «Лэдзі Макбэт Міцэнскага вэдыма».
15.20 «Самая кепская ведзьма». Сэрыял для дзяцей. 2-я сэрыя.
15.45 Пяць цудаў.
15.55 «Гэта клясна!» Сэрыял.
16.25 5х5.
17.05 Кліп-абойма.
19.00 Мэлядрама «Амерыканская рапсодыя».
20.40 Кальханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.

23.20 Начная размова.
0.20 Маст. фільм «Ідэальная адукацыя» (Японія).
● **СТВ**
5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
6.00, 15.50 «Паўэр рэйндрэкс, ці Магутныя рэйндрэкс». Тэлесэрыял.
6.25, 15.25 «Пітэр Пэн». Мультисэрыял.
6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультисэрыял.
7.15 «168 гадзін».
8.00 «Менск і менчукі».
8.05, 22.45 «Тэхналегія».
8.15 Кіно: баявік «Удар з паветра». Канада, 1997.
10.25 «Вар'яцкі сьвет». Дак. фільм.
11.25 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэрыял.
12.30 «Сямейныя страсыці». Ток-шоў.
13.30, 16.30, 19.30, 22.25 «24 гадзіны».
13.45 «Каменская. Шасьцёркі паміраюць першымі». Тэлесэрыял.
16.15 Мультифільм.
16.45 «Вовачка-1». Камэдыйны сэрыял.
17.20 «Агенцтва». Камэдыйны сэрыял.
17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
18.05 «Партрэт у інтэр'еры».
18.20 «Арт-экспрэс». Культурнае жыццё сталіцы.
18.35 «Каменская-2. Скрадзены сон».

(ЗША).

● **СТВ**

5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
6.00, 15.50 «Паўэр рэйндрэкс, ці Магутныя рэйндрэкс». Тэлесэрыял.
6.25, 15.25 «Пітэр Пэн». Мультисэрыял.
6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультисэрыял.
7.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.20 «24 гадзіны».
7.45, 20.05 «СТВ-спорт». Тэлеальманах.
8.05, 22.40 «Тэхналегія».
8.15 Кіно: камэдыя «Місис Даўтфаер». ЗША, 1993.
10.25 «Пад вуглом 23 з паловай». Дак. фільм.
10.55 «Пакулы гарыць сьвечка».
11.25 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэрыял.
12.30 «Сямейныя страсыці». Ток-шоў.
13.45, 18.35 «Каменская-2. Скрадзены сон». Тэлесэрыял.
16.15 Мультифільм.
16.45 «Чыста па жыцці». Камэдыйны сэрыял.
17.20 «Агенцтва». Камэдыйны сэрыял.
18.05 «Добры дзень, доктар!».
18.20 «Менск і менчукі».

21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.
23.20 Начны этэр.
0.20 Камэдыя «Чалавеказьвер».

● **СТВ**

5.00 Музычны канал.
5.30, 14.35 «ЗБЖ, ці...». Тэлесэрыял.
6.00, 15.50 «Паўэр рэйндрэкс, ці Магутныя рэйндрэкс». Тэлесэрыял.
6.25, 15.25 «Пітэр Пэн». Мультисэрыял.
6.50, 15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультисэрыял.
7.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
7.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.35 «24 гадзіны».
7.45, 20.05 «СТВ-спорт».
7.55 «Сьнеданьне зь Інай Афанасьевай».
8.00 «Менск і менчукі».
8.05, 22.55 «Тэхналегія».
8.15 Джэф Уінкат, Гары Хадсан у баевіку «Паліцэйскі па-за законам». ЗША, 1993.
10.10 «1/52». Спартыўны агляд.
10.25 «Пад вуглом 23 з паловай». Дак. фільм.
10.55, 20.25 «Аўтапанарама».
11.10 «Закон і крымінал».
11.25 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэрыял.
12.30 «Сямейныя страсыці». Ток-шоў.
13.45, 18.35 «Каменская-2. Скрадзены сон». Тэлесэрыял.

21.45 Навіны рэгіёну.
22.50 Зона Ікс.
23.20 Начны этэр.
0.20 Драма «Танцы са мной» (ЗША).

● ● **СТВ**

15.00 «Інспэктар Гаджэт». Мультисэрыял.
15.30 «Пітэр Пэн». Мультисэрыял.
15.55 «Паўэр рэйндрэкс, ці Магутныя рэйндрэкс». Тэлесэрыял.
16.20 Мультифільм.
16.30, 19.30, 22.15 «24 гадзіны».
16.50 «Дружная сямейка».
17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты».
18.05 «Тэатральныя гісторыі».
18.20 «Рамонт».
18.35 «Каменская-2. Мужчынскія гульні». Тэлесэрыял.
19.50 «Навіны СНД».
20.05 «СТВ-спорт».
20.15 «Добры вечар, маленькі...».
20.25 «Фільм, фільм, фільм».
20.45 Кіно: камэдыя «Тры жанчыны і мужчына».
22.45 «Залатая дзясятка беларускай отэры».
23.15 Кіно: баявік «Удар з паветра». Канада, 1997.

● **8 канал**

17.30 Мультипарад.

Тэлесэрыял.
19.50 «Навіны СНД».
20.05 «СТВ-спорт». Тэлеальманах.
20.25 «Добры вечар, маленькі...».
20.35 «Адпачывай».
20.45 Кіно: трагікамэдыя «Прывітаньне, артыст!».
22.55 «Накаўт». Навіны боксу.
23.20 Кіно: крымінальная драма «Зьвярыная зона». ЗША, 2000.

● **8 канал**

17.30 Мультипарад.
17.45 Маст. фільм «Махлярства».
19.30 Тэлеграма.
19.45 Валеры Мэладзэ. «Самба белага матылька».
20.40 Міжнародныя навіны з «Дойчэ Вэле».
20.45 «Вечарніца».
21.00 К-відэа «Топ-8».
21.10 Маст. фільм «Бандыткі».

● **Першы музычны канал**

7.00, 16.45, 22.10 «Пад'ёмнік».
8.30 MegaMix.
14.00 «ІнтэрАктыў».
16.00 «Пра Fashion». Модная праграма.
22.00 «120/80».

● **АНТ**

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.30 «Нашы навіны».

18.25 «Тэма дня».
19.50 «Навіны СНД».
20.15 «Добры вечар, маленькі...».
20.25 «Закон і крымінал».
20.45 Кіно: прыгодніцкі фільм «Блакитная страла». СССР, 1958.
22.50 «Патаемныя інфарматыры Крамля». Дак. фільм.
23.20 Кіно: фантастычны фільм «Пітоны». ЗША, 2001.

● **8 канал**

17.30 Мультипарад.
17.45 Камэдыя «ДМБ».
19.50 Сэрыял «Шчасьлівыя».
20.30, 21.00 Тэлеграма.
20.40 Міжнародныя навіны з «Дойчэ Вэле».
20.45 «Вечарніца».
21.10 Трылер «Почырк забойцы».

● **Першы музычны канал**

7.00 «Пад'ёмнік».
8.30, 17.00, 22.15 MegaMix.
9.00 «120/80».
14.00 «ІнтэрАктыў».
16.00 «20-ка Першых».
22.00 «Заваёўнікі кантынэнтаў».

● **АНТ**

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 22.55 «Нашы навіны».

16.15 Мультифільм.
16.45 «Вовачка-2». Камэдыйны сэрыял.
17.20 «Агенцтва». Камэдыйны сэрыял.
18.05 «Плянэта людзей».
18.20 «Я уяўляю гэта так...». Дак. фільм цыклу «Агульны дом».
19.50 «Навіны СНД».
20.15 «Добры вечар, маленькі...».
20.45 Кіно: камэдыя «Медычныя трубы».
23.05 «Не спыняйся». Дак. сэрыял.
23.55 «Ілюзіён»: Мэлядрама «Дама з камэліямі». ЗША, 1936.

● **8 канал**

17.30 Мультипарад.
17.45 Маст. фільм «Месяцэвы тата».
19.40 К-відэа «Топ-8».
19.45 Сэрыял «Шчасьлівыя».
20.30 Тэлеграма.
20.40 Міжнародныя навіны з «Дойчэ Вэле».

20.45 «Вечарніца».

21.00 Эўропа сёньня.
21.30 Трылер «Больш ні слова».

● **Першы музычны канал**

7.00 «Пад'ёмнік».
8.30, 16.00, 23.15 MegaMix.
14.00 «ІнтэрАктыў».
22.00 «120/80».
22.30 «Пра Fashion». Модная праграма.

● **АНТ**

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 22.55 «Нашы навіны».

17.45 Маст. фільм «Першая лэдзі».
19.40 Тэлеграма.
19.45 Сэрыял «Шчасьлівыя».
20.40 Міжнародныя навіны з «Дойчэ Вэле».

20.45 «Вечарніца».
21.00 К-відэа «Топ-8».
21.10 Дэтэктыў «Апошняя ісьціна».

● **Першы музычны канал**

7.00 «Пад'ёмнік».
8.30, 9.10, 16.00, 22.30 MegaMix.
9.00 «120/80».
14.00 «ІнтэрАктыў».
22.00 «Почэмкі».

● **АНТ**

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 22.55 «Нашы навіны».

8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
9.05 «Контурь».
9.45 Мэлядрама «Прыстойны бандыт Уладзімер Дуброўскі».
11.30 Дыснэй-клуб: «Пэральнак».
15.15 «Новы дзень». «Эгіпэт. Непражытыя тысячагодзьдзі».
15.45 «Новы дзень». «Ідалы».
16.10 Вострасюжэтны фільм «Атрад спецыяльнага прызначэньня». 1-я сэрыя.
17.15 Чалавек і закон.
18.10 «Вялікае мышцэце».
19.05 Чакай мяне.
20.00 Час.
21.00 Ток-шоў «Выбар».
21.45 Усе зоркі ў праекце «Апошні герой-3».
22.45 Баявік «Нястрымны».
23.40 «На футболе».
0.10 «Новы дзень». «Ідалы».

1.00 Канькабежны спорт. Чэмпіянат сьвету ў клясычных мнагабор'і. Перадача са Швэцыі.

● **РТР**

9.45, 18.50 Весткі. Дзяжурная часыць.
10.00, 19.00 Весткі.
10.20 Сэрыял «Пуаро Агаты Крысыці. Дама ў вуалі».
17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял.
19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.50 Дабранач, дзеці!
19.55 Тэлесэрыял «Лэдзі Бос».

8.05 Тэлеканал «Добрай раніцы».
9.05, 19.05 «Зямля каханьня, зямля надзеі». Сэрыял.
9.50 Фантастычны баявік «Месяц-44». ЗША.
11.30 Цар гары.
15.10 «Новы дзень». «Геніі і ліхадзеі».
15.40 «Новы дзень». «Сіла ёгі».
16.05 Вострасюжэтны фільм «Атрад спецыяльнага прызначэньня». 2-я сэрыя.
17.15 Незалежнае расьсьледаваньне.
18.10 «Вялікае мышцэце».
20.00 Час.
21.00 «Хто хоча стаць мільянерам?».
19.45 Сэрыял «Наступны» («Next»). 1-я сэрыя.
23.05 Таямніцы стагодзьдзя. «Тытанік. Расейская вэрсія».

23.45 Баявік «Нястрымны».

● **РТР**

17.50 «Камісар Рэкс». Тэлесэрыял.
18.50 Весткі. Дзяжурная часыць.
19.00 Весткі.
19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.50 Дабранач, дзеці!
19.55 Тэлесэрыял «Лэдзі Бос».
20.50 Тэлефільм «Сямнаццаць імгненнаў вясны».
22.20 Ток-шоў «Весткі+».
22.50 Весткі-спорт.

20.50 Тэлефільм «Сямнаццаць імгненнаў вясны».
22.20 Ток-шоў «Весткі+».
22.50 Весткі-спорт.
22.55 Апошні сэанс. Вострасюжэтны фільм «Буйны калібр» (Канада). 1999 г.

● **Культура**

17.30 Весткі.
17.40, 23.00 Навіны культуры.
17.55 100 год з дня нараджэньня кампазытара. «Мацвэй Блантэр і яго песьні».
18.35 Сцэнаграма.
19.00 «Сьпяшайцеся рабіць дабро». Тэлеэўрэйнае спектаклю Маскоўскага тэатру «Сучаснык».
21.00 «Я Вас кахаю». Дак. фільм.
21.25 «Тым часам».
22.25 Ток-шоў «Школа зласлоўя».
23.25 «Начны палёт».

● **НТВ**

9.00 Сёньня раніцай.
9.25 Надвор'е на заўтра.
9.30 «Надоечы».
11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
16.05 Сэрыял «Гангстэрскай войны: чума». Часткі 1-я і 2-я.
17.20 «Увага. Вышук!».
18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
18.40, 22.15 Сэрыял «Тайны сьледзтва».
19.50 Баявік «Кодэкс гонару».

22.55 Апошні сэанс. Прэмія «Оскар». Вострасюжэтны фільм «Звычайны паддзронья» (ЗША). 1995 г.

● **Культура**

15.10 «Куміры».
15.40 «Пушкін. Тысяча радкоў пра каханьне».
16.05 «Трацыцкаўка — дар бясцэнны!» «Гісторыя ў асобах і лёсах...».
16.35 Жывое дрэва рамёмстваў.
16.45 Яўген Сьвятланаў. Выбраннае.
17.30 Весткі.
17.40, 23.00 Навіны культуры.
17.55 «Палацавыя таямніцы». «Забавы недарэчныя».
18.25 «Як уладкавана Расея». Дак. сэрыял. Фільм 4-ы. «Мара».
18.55 «Партытуры не гараць».
19.20 «Знакамітыя ары».
Сцэна з оперы Дж.Вэрдзі «Макбэт».
19.35 «Дапамажыце Тэлеку».
19.45 Да 75-годзьдзя Вячаслава Ціханавіч. «Вайна і мір». Маст. фільм. Фільм 1-ы. «Андрэй Балконскі».
22.05 «Што рабіць?».
23.25 «Начны палёт».

● **НТВ**

9.00 Сёньня раніцай.
9.20 Надвор'е на заўтра.

22.55 Апошні сэанс. Маст. фільм «Мэханічная сіота». 2001 г.

● **Культура**

15.10 Магія кіно.
15.40 «Пушкін. Тысяча радкоў пра каханьне».
16.05 «Арт-панарама».
16.35 Да 100-годзьдзя з дня нараджэньня С.Гейчканкі. «Дамавік».
17.30 Весткі.
17.40, 23.00 Навіны культуры.
17.55 Улада факту.
18.25 «Як уладкавана Расея». Дак. сэрыял. Фільм 5-ы. «Шлях».
18.55 «Вакзал мары».
19.35 «Дапамажыце Тэлеку».
19.40 «Ярпанаўне блуднага папугая». Мультифільмы.
20.05 Маст. фільм «Вайна і мір». Маст. фільм. Фільм 2-і. «Наташа Растова».
21.40 «Апокрыф». Ток-шоў.
22.20 «Астрылы».
23.25 «Начны палёт».

● **НТВ**

9.00 Сёньня раніцай.
9.20 Надвор'е на заўтра.
9.25 Вочная стайка».
10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
10.05 «Шоў Алены Сьцёпаненкі».
10.55 Смачныя гісторыі.
14.35 Ток-шоў «Прыныцы даміно».

17.15 Вочная стайка.
18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
18.40, 22.15 Дэтэктыўны сэрыял «Тайны сьледзтва».
21.00 Прэм'ера. «Краіна і свет». Галоўныя падзеі дня.
21.35 Сэрыял «Сэкс у вялікім горадзе» (ЗША).

● **Культура**

15.20 «Графаман».
15.50 «Пушкін. Тысяча радкоў пра каханьне».
16.15 «Пецярбург: Час і месца». «Цокалі, цокалі, цокалі коні...».
16.45 100 год з дня нараджэньня акадэміка А.Аляксандрава. «Сакрэтныя фізыкі». Дак. фільм.
17.15 «Гербы Расеі».
17.30 Весткі.
17.40, 23.00 Навіны культуры.
17.55 «Хто мы?» «Расея на Каўказе».
18.25 Білет у Вялікі...
19.05 «Дапамажыце Тэлеку».
19.15 «Мартынка». Мультифільм.
19.25 Маст. фільм «Вайна і мір». Маст. фільм. Фільм 3-і. «1812 год».
20.45 130 год з дня нараджэньня Фэдэра Шаляпіна. «ХХ стагодзьдзе. Выбраннае». «Сорак год на тэатрах».
21.25 «Культурная рэвалюцыя».
22.20 «Эпізоды».
23.25 «Начны палёт».

21.00 Прэм'ера. «Краіна і сьвет». Галоўныя падзеі дня.
21.35 Сэрыял «Сэкс у вялікім горадзе» (ЗША).

● **Эўраспорт**

10.00 Ралі Швэцыя. Паўтор.
10.30 Горныя лыжы. Чэмпіянат сьвету. Жанчыны, хуткасны спуск. Жывая трансляцыя.
12.00 Канкабежны спорт. Чэмпіянат сьвету. Перадача з Гётэборгу.
13.30 Горныя лыжы. Чэмпіянат сьвету. Жанчыны, слаам, залік камбінацыі, 1-я спроба. Жывая трансляцыя.
15.00 Горныя лыжы. Чэмпіянат сьвету. Жанчыны, хуткасны спуск. Паўтор.
16.00 Горныя лыжы. Чэмпіянат сьвету. Жанчыны, слаам, залік камбінацыі, 2-я спроба. Жывая трансляцыя.
17.00 Скаккі з трампліну. Кубак сьвету. К-185. Паўтор.
18.30 Эўрагалы. Футбольны часопіс.
20.30 Футбол. Кубак Лібэртадарэс. 1-ы дзень. Асноўныя моманты.
21.30 Бокс. ТВА. Паўтор.
23.00 Эўрагалы. Футбольны часопіс. Паўтор.
1.00 Гонкі на матацыклах на трываласьці.
1.30 Горныя лыжы. Чэмпіянат сьвету. Жанчыны, слаам, залік камбінацыі, 2-я спроба. Паўтор.

9.25 Крымінал.
10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сёньня.
10.05 «Кулінарны паядынак»: Індыя — Расея.

АНАТОЛЬ КЛЯШЧЫК

«Вполне культурные» людзі

Ёсць такая показка пра зайца, які, зайшоўшы ў бар, замаўляе пяць грамаў гарэлкі й тлумачыць: «Гэта каб пах быў, а дурасці ў мяне і сваёй хопіць...» Пах дае магчымаць гэтую самую дурасць пасля апраўдаць. Чым апраўдае Віктар Марціновіч свой артыкул «Интеллигенция — от слова «телега»?» («БГ» ад 27 студзеня 2003 г.) — невядома. Хіба маладосцю.

У сваім матэрыяле В.Марціновіч з імпрэтам этнографа малое вобраз «спадара» — хама, канфарміста, жмота, які вырастае на «дзедавым самагоні, начных бойках «сьценка на сьценку», скоках у сельклубе». Відовішча сумнае і, на жаль, мае ў сабе долю праўды: кожны меў сумнеўнае шчасце з гэткамі сустракацца. Уражае, аднак, ступень абавольвання: В.Марціновіч спрабуе накінуць такі вобраз на ўсё беларускае грамадства, забываючыся, што хамства — катэгорыя індывідуальная, а не сацыяльная або ідэалагічная. Яно ня можа быць уласцівасцю пэўнага слою ці «праслойкі».

Няясна таксама, якія адносіны да інтэлігенцыі маюць апісанні В.Марціновічам асобы. Бо інтэлігентнасць не вызначаецца наяўнасцю пінжака. Нават з даведзеным да ладу каўняром. Дарэчы, цікава прааналізаваць «ад адваротнага» некаторыя

рысы, якімі В.Марціновіч надзяляе «сапраўднага» інтэлігента: апошні, у адрозненне ад жлобскага «спадара», мусіць рэгулярна «прастаўляцца» («спадар» гэтага ня робіць), піць дарагое піва («спадар» п'е таннае, айчыннае), не п'янецць «после двух-трёх стаканов...» Як вам малюначак?

Аўтар, праўда, агаворваецца, што «ня ўся наша інтэлігенцыя такая». Ну, ясна, ёсць і «вполне культурные» людзі. Яны вывучаюць творчасць Андрэя Белы, а не якога-небудзь Тодара Кляшторнага. (Разве поэта могуць зваць Тодар? — гэта ўжо клясыка...)

Якая ж каша ў галовах нашых «тоже белорусов»? 12 гадоў Беларусь незалежная, а яны ўсё ніяк не пачнуць жыць інтарэсамі сваёй дзяржавы. Як глядзелі на сваю краіну маскоўскія вачыма, так і глядзяць. Як ненавідзелі ўсё сваё, так і ненавідзяць. Як плявалі самі на сябе, так і плююць. Франца Фэнана, Аксаны Грабовіч пра саманавісьць калянізаванага народу не чыталі. Зрэшты, як жа ім было чытаць, калі яны моваў ня ведаюць. Ні беларускай, ні англійскай — толькі «великий и могучий». На якім разумныя «Прафмэды» ўмела фільтруюць інфармацыю. Умела пасылаюць фотакарэспандэнта ў пэўнае месца ў пэўны час. Каб пасылаць аб'ектыўна праінфармаваць выключна пра «две дракі».

Не, гэта не абвінавачаньне ў «работе на расейскія спецслужбы», спадару Марціновіч, крыў Божа! Папросту трэба глядзець, дзе сваё, а дзе чужое.

Алесь Латышонак

Пазыцыя КХП-БНФ: байкот

У «Народнай волі» ад 19 сьнежня за подпісам Алеся Круталевіча быў надрукаваны артыкул «Лупцуй сваіх, каб чужыя радаваліся», дзе аўтар якраз-такі лупцаваў: «У апошні час «пазьнякоўцы» на дух не пераносяць «вячоркаўцаў»... Дарэчы, які вызвольны рух? Вось вам старонкі «Народнай волі», патлумачце людзям, якія структуры ўваходзяць у так званы вызвольны рух... Будзьце больш хітрымі і знаходлівымі! Вось генэрал Фралоў, калі крочыў у «палатку», то замаскіраваўся».

Напады Круталевіча можна было б прыняць за не зусім карэктную крытыку — бо аўтар становіцца ў позу судзьдзі, — калі б у артыкуле не было зашмат «недарэчнасьцяў», на якія я вырашыла адгукнуцца сваім допісам, тым болей што аўтар крытыкі запрасіў да дыялёгу. Аднак «Народная воля» адмовілася друкаваць мой допіс.

Усе беларускія сілы, якія падтрымліваюць ідэю незалежнасьці Беларусі і працуюць на гэтую ідэю, лічацца складоваю часткай вызвольнага руху.

Удзельнікі руху праводзяць акцыі ў падтрымку незалежнасьці, працуюць з насельніцтвам, прычым важная частка такой працы — інфармаваньне праз улёткі. Таму несправядлівым выглядае папрок, нібыта мы «празь некалькі гадоў не ўзгадаем, што та-

кое агітацыя, улёткі». Акрамя абавязковых штогадовых улёткаў — прымеркаваных да Дня Волі, Чорнобыльскага шляху, Дня Незалежнасьці і Дзядоў, — выпускаецца мноства інфармацыйных бюлетэняў.

Цяпер праводзіцца праца па агітацыі супраць удзелу ў выбарах у мясцовыя саветы. Гэта не бяздумная ўпартасьць, а добра прадуманая пазыцыя, якая па выніках фармаваньня выбарчых камісіяў выявілася слушна. Зірнуўшы, колькі прадстаўнікоў дэмакратычных партыяў прайшлі нават не ў дэпутаты — у камісіі, — можна пакінуць спадзяваньні на сумленную барацьбу.

У дзяржаўнай скарбонцы ня так шмат грошай, каб наша краіна магла дазволіць сабе двойчы на год збіраць людзей дзеля галасаваньня. Дый прадстаўнікі ўлады неаднаразова заяўлялі аб правядзеньні рэфэрэндуму разам з выбарамі ў мясцовыя саветы. І калі людзі, прывабленыя надзеяй абраць сабе годных дэпутатаў, масава прыйдуць на выбарчыя ўчасткі, тады іхныя галасы падлічаць «як трэба» — і заклікі быць «больш хітрымі і знаходлівымі» спрацуюць супраць усіх нас, уключна з «прагматыкамі»: будзем разам «хітраваць» трэці тэрмін...

Дарэчы, наконт «хітрыкаў» тав. Фралова. Параўноўваць прадстаўніка Кансэрватыўна-хрысьціянскай партыі — БНФ з гэтым генэралам проста недарэчна. Хоць бы таму, што генэрал да абраньня яго ў палату ніяк не выказаў сваёй апазыцыйнасьці, у той час як адна толькі прыналежнасьць чалавека да згаданай партыі красамоўна сьведчыць аб ягоных прыхільнасьцях.

З фальсыфікацыямі гэтай улады змагацца немагчыма — сьведчаць

усе, хто быў назіральнікам на выбарах ці рэфэрэндумах. Таму галоўная задача — зрабіць так, каб такія выбары і рэфэрэндумы не былі прызнаныя, як гэтага ўдалося дамагчыся ў 2000 г. Як сьцьвярджае А.К., «улада зрабіла сваю справу», аднак мы зрабілі сваю — і выбары ў палатку не былі прызнаныя дэмакратычнымі краінамі.

Вывесці «на мітынгі ці шэсьце 150—200 тысяч чалавек» магчыма толькі пры моцнай інфармацыйнай падтрымцы. Аднак «НВ» неаднаразова адмаўлялася друкаваць паведамленьні пра акцыі «пазьнякоўцаў». І палітычныя артыкулы З.Пазыняка — таксама. Хаця, прыкладам, А.Лябедзька заўсёды мае магчымаць выказацца на старонках гэтай газэты.

І на завяршэньне хочацца адказаць А.К. ягонымі ж словамі: «Уся гэтая валтузьня толькі на руку існаму рэжыму». Ня трэба кідаць адзін у аднаго камяні. Не заўсёды тое, што робяць іншыя, — дрэнна. Бывае, варты і падтрымаць.

Галіна Рабянкова

Мова ў іх вінаватая

«Сёлета ў некалькіх беларускіх школах Горадні адкрыліся расейскія клясы. Але нават цяпер «абрусьля» школьнікі вымушаны штудыяваць урокі па беларускіх падручніках. Бібліятэкарка СШ №32 Валыянціна Голубева кажа, што найбольш нязручнасьцяў маюць вучні 6-х класаў. «Падручнікі «Сусьвет», «Пачатковы курс географіі», «Гісторыя сярэдніх вякоў» у асноўным беларускія, а ўрокі адбываюцца па-расейску. Шасьціклясьнікі найбольш скардзяцца на «Сусьвет». Урок сам па сабе складаны, падручнікі напісаны занадта навукова, і паспрабуй адразу перакласьці. Бацькі абурваюцца: задаткавы кошт камплектаў падручнікаў выплачаны ў жніўні, а кніг няма да гэтага часу» (Аляксандар Хілімон, «Комсомольская правда в Белоруссии»).

Адкуль патоп

Цытата: «А ў 1644 годзе на Крэва, як і на землі Рэчы Паспалітай і Вялікага княства Літоўскага, абрынуўся так званы «патоп». Гэты парывад у гісторыю атрымаў такую назву таму, што на нашыя землі магутным патокам, што сапраўднае патоп, хлынулі шведзкія войскі... Непараўнальныя страты панеслі тады беларускія гарады, вёскі, мястэчкі, уся наша зямля. Напалову скарацілася тутэйшае насельніцтва, многія паселішчы зьніклі з твару зямлі наагул» (Анатоль Бутэвіч, «Буслы над Крэвам, альбо Раскіданае

Вось як «пакутуюць» дзеткі тых бацькоў, што вырашылі перавесць сваіх нашчадкаў у «нармалёвыя» клясы! Думаю, мала хто перайшоў зь іншых школаў, большасьць перавялася пасля пятай беларускай у шостую расейскамоўную клясу. Правучыўшыся 6 гадоў па-беларуску, школьнікі лёгка прачытае й зразумее беларускі тэкст. Лягчэй, аднак, паскардзіцца на беларускія падручнікі, чым на Міністэрства адукацыі, якое не знайшло грошай на друк кніг для расейскамоўных клясаў. Лягчэй абвінаваціць беларускую мову, а не чыноўнікаў, настаўнікаў ды асабістую неадукаванасьць.

Аднак, па маім недакладных звестках, у Горадні наагул няма ніводнай беларускай школы!

Руслан Раўяка, Баранавічы

гняздо крывіцкай славы», «Маладосць», №11—12, 2002 г.).

Слова «патоп» для паляка і для беларуса ўсё ж такі мае трохі адрозны сэнс. Ні шведы, ні палякі, ні нават немцы ніводнага разу ня здолелі выразаць палову нашага насельніцтва. Гэтага дасягнуў толькі «старэйшы брат».

У «Энцыклапэдыі гісторыі Беларусі» войнам ВКЛ і Рэчы Паспалітай з Масквой прысьвечана амаль восем аркушаў, а са Швэцыяй — адзін слупок.

Вячка Васілінак, Менск

Безабароннасьць перад навінамі

30 студзеня 2003 г. у 20.30 у праграме «Нашы навіны» АНТ з вялікім запалам і смакам апавядалася пра хворую настаўніцу біялёгі канкрэтнай менскай школы, якая захварэла на шызафрэнію. Паведамляліся яе імя й імя па бацьку. Праўда, не былі абвешчаны хатні адрас і тэлефон.

Мімаходзь інфармавалася, што працяглы час адміністрацыя школы й іншыя настаўнікі не заўважалі незвы-

чайнасьці ў ейных паводзінах.

Галоўная ж увага ў зьяняважлівай форме надавалася хвораму чалавеку.

А ці мае віну чалаек, які захварэў не па сваім легкадумстве, не па сваім жаданьні? Яму наканавана быць ізгоем?

Таму што праграма «Нашы навіны» на ўсю краіну кампраметуе чалавека, які праз сваю хваробу ня ў стане абараніць сябе. (Ці не выкарыстаньне гэта «бездапаможнага стану ахвяры», пра якое згадваецца ў «Крыміналь-

ным кодэксе»?)

Праграма паставіла і перашкоду хвораму чалавеку ў сацыяльнай рэабілітацыі, калі ён (часткова ці цалкам) пазбавіцца ад хваробы. Гэта значыць, што парушана ня толькі маральнасьць.

Ці існуе яшчэ ў Беларусі такі панятка, як «мэдычная таямніца»? Ці зьверне ўвагу на парушэньне праўо хворага чалавека пракуратура?

Сяргей Язерскі, Менск

Артыкул сп.Віктара Марціновіча «Интеллигенция — от слова «телега»?» («Белорусская газета» за 27 студзеня) прысьвечаны тэме ня новай — інтэлігенцыі і яе ролі. Аўтар «исключительно благодаря двум дракам», а таксама з нагоды «собранія інтеллигенции» вырашыў задумацца пра тое, «кто он такой, белорусский интеллигент». Задума, безумоўна, вартая, а таму й ухвальная.

Пачатак артыкулу, праўда, можа зьбянтэжыць каго заўгодна — ці то расейскамоўнага, ці то нерасейскамоўнага беларускага інтэлектуала, бо сп.Марціновіч знянацку й без усялякіх аргументаў сьцьвярджае: «За границы интеллигенции нет». Ну што ж гэта Вы, спадар-«баценка» Віктар?! Па-першае, як казалі ў савецкія часы, за мяжой ёсьць усё! А па-другое, Вы проста пярэчыце самому сабе, бо на пачатку самі ж і пішыце пра «russian intelligencia». Значыць, за нашай усходняй мяжой яна ўсё ж такі ёсьць. І адмаўляць яе існаваньне зусім ня варта.

Што да інтэлектуалаў, то тут у Вас, спадару Віктар, поўная блытаніна ў галаве. Паводле Вашых меркаваньняў, «прослойка интеллектуалов» — зьява расейская, якая склалася там «благодаря декабристам и несколькими годам красного террора». І гэтыя «интеллектуалы», як сьцьвярджае сп.Марціновіч, былі гатовыя «не только породить идеи, но и в первых рядах, с наганом и самодельной бомбой воплощать их в жизнь». Ну што тут скажаш? Адзін з такіх інтэлектуалаў — І.Сталін, аўтар шырока вядомай кнігі «Вопросы ленинизма», суаўтар «Краткого курса истории ВКП(б)».

Пра інтэлігенцыю, інтэлектуалаў і агаворкі

Добра вядомыя ў нашай краіне й працы другога расейскага «интеллектуала» У.Леніна, які меў да расейскай інтэлігенцыі вельмі акрэсьленае стаўленьне, дагэтуль папулярнае ў шырокіх народных масах, пра што «БГ» і нагадвае сваім чытачам у другім артыкулу, зьмешчаным на той самай паласе.

З увагі на цяперашнюю беларускую сытуацыю цікавасць да такога кшталту інтэлектуалізму — рэч невыпадковая, і сп. галоўны рэдактар «БГ» зрабіў правільна, зьмясьціўшы артыкул В.Марціновіча ў рубрыцы «Тэндэнцыі».

Між тым добра вядома, што інтэлектуалы — зьява заходняя. Паўстала яна на традыцыі эўрапейскага рацыянальнага крытычнага мысьленьня, а таму з чырвоным тэрорам, бомбамі й рэвалюцыяй у Расеі нічога супольнага ня мае.

Цяжка ня быць уражаным ведамі аўтара артыкулу пра рэаліі ўсходняга й заходняга культурніцкага жыцця. Але ўсё ж мушу зьвярнуць Вашу ўвагу, сп.Віктар, на тое, што слова «intelligencia» Вы напісалі няправільна. А прыметнік «Russian» у ангельскай мове заўсёды пішацца зь вялікай літары.

Зазірнулі б Вы ў слоўнік, сп.Віктар, перад тым як развешваць гірлянды зь нетутэйшых словаў перад тутэйшай чытацкай публікай.

Сп.Марціновіч агаворваецца настойліва й сыстэмна. Як тут не ўзгадаць сп.Фройда. І як не ўзгадаць шматлікіх тутэйшых зь іхнымі «отечественными ладами и инмарками», з «нашей отечественной культурой» і

«нашими» ў Чачэніі. А таму нядзіўна, што сп.Марціновіча раздражняюць «Вітаўты», «Жыгімонты», «Несьцеркі» і «Яські». «Интересно было бы взглянуть в графу «имя» их паспортов», — піша аўтар артыкулу. Ідэя ня новая. Яе ў папярэднім нумары «БГ» ужо выказаў сп.Грыцанаў, адзначыўшы пры гэтым трасянкамоўнасьць нованароджаных Алесьяў і Вінчукоў. Пра трасянкамоўнасьць піша і сп.Марціновіч.

Я разумею, што з чысьцінёй беларускай і расейскай моваў у Беларусі — праблемы. Ведаецца, моўная інтэрфэрэнцыя. Але сутнасьць справы — не ў інтэрфэрэнцыі. Сутнасьць выяўляецца якраз празь некаторыя красамоўныя й істотныя «slips of the tongue». І самай красамоўнай зь іх зьяўляецца агаворка пра замежжа. У Вашай падсьвядомасьці, сп.Марціновіч, замежжа — рэчаіснасьць адназначна акрэсьленая: гэта ўсё тое, што пачынаецца на захад ад Берасьця.

А таму самы час адказаць на Вашае пытаньне пра тое, якую ролю наша інтэлігенцыя адыгрывае «в затянувшемся на 8 лет «переломном моменте». Пагаджуся тут з Вамі: роля гэтая зусім нязначная. Бо істотная частка беларускай інтэлігенцыі, пераважна расейскамоўнай (у тым ліку й Вы), так і ня здолела за дванаццаць год беларускай незалежнасьці выбудаваць культурніцкую, інтэлектуальную й псыхалягічную мяжу з Расеяй. І не пра расейскае тэлебачаньне (глядзецца ці не глядзець яго) ідзе тут гаворка. А пра культурніцкія каштоўнасьці й экзыстэнцыйнае мысьленьне, у цэнтры

якога заўсёды ёсьць «Я»-творчы суб'ект і мая ўласная культура. Гаворка ідзе пра беларускую культурніцкую традыцыю й гісторыю гэтага народу-нацыі, у якой была свая высокая культура.

Агаворка тым больш істотная, што адсутнасьць выразнай культурніцкай мяжы ў сьвядомасьці вялікай колькасці расейскамоўнай ці дзьвюхмоўнай (паводле прыцыпу «чего изволите?») беларускай інтэлігенцыі ёсьць адной з самых галоўных прычынаў абсурднага й небясьпечнага працэсу інтэграцыі з Расеяй.

Паспрабуйце, сп.Віктар, з пазыцый чалавэка, добра абазнаннага ў сваёй (беларускай) культурніцкай традыцыі, пакамунікавацца з расейскімі інтэлектуаламі на якую-небудзь гістарычна-культурніцкую тэму, што тычыцца Беларусі, і Вы пераканаецеся, што культурніцкая мяжа існуе. Дарэчы, беларуская мова гэтую мяжу ўвядавочвае вельмі лёгка.

Ня варта, безумоўна, рабіць мяжу непераадольнай. Але Пушкін усё ж ня ёсьць «нашим поэтом», а «Колобок», якога Вы, напэўна, чыталі ў маленстве, ня ёсьць беларускай казкай. Нашымі яны могуць быць толькі ў той меры, у якой ёсьць нашае культурніцкае «я», нашае культурніцкае «мы» й наша культура. У адваротным выпадку замежжа для беларусаў, як цяпер для Вас, заўсёды бу-

дзе пачынацца з Польшчы, Літвы ці Украіны.

Спасылаючыся на праф.Цікоцкага, ня варта прыпісваць комплекс культурніцкай непаўнаважнасьці беларускім інтэлектуалам ды ўсім тым, хто ўжо мае ўяўленьне пра сваю ўласную гісторыю і культуру. Комплексу папроста няма.

Слава Богу, што шануюны прафэсар, які прыехаў да нас з-за мяжы, з Расеі, вывучыў беларускую мову й піша падручнікі па беларускай граматыцы. Гэта толькі сьведчыць пра вартаснасьць ягонай справы й нашай мовы.

Інтэлігенцыя — зьява тыпова расейская і ў Беларусь імпартаваная. Да таго ж, за гады камунізму тутэйшая інтэлігенцыя была яшчэ й савецызаваная. А таму, як прадукт імпартаваны, яна ў значнай сваёй частцы прарасейская, правінцыйная, а з гэтага й праінтэграцыйная, калі не прыўладная. Але тыя, хто зьвяртаецца адзін да аднаго «спадар» і «спадарыня», да гэтага фэномэну, сп.Віктар, ужо не належаць. Вы зноў усё пераблыталі.

Да гэтага фэномэну не належаць і беларускія інтэлектуалы, значная колькасць беларускіх мастакоў, літаратараў, навукоўцаў, музыкаў, журналістаў і ўвогуле добра адукаваных людзей. Так што ў Вас ёсьць шапнец. Посьпехаў Вам.

Алесь Анціпенка

НАВУКОВАЯ ДАВЕДКА

Фэномэн «Козела»

Фэномэн саманянавісьці трапіў у апошнія дзесяцігодзьдзі пад увагу псыхалёгаў, якія займаліся посткаляніяльнымі дасьледаваньнямі. Яны тлумачаць саманянавісьць калянізаванага народу інтэрналізацыяй клясавых, культурных ды нацыянальных стэрэатыпаў, распацаваных калянізатарамі. Гэта адбываецца ў выніку таго, што калянізаваныя прывучаюцца глядзець на сябе вачыма калянізатараў. Такое культурнае панявольне ёсьць вынікам эканамічнае эксплюатацыі і палітычнае дыскрымінацыі. Упершыню гэта было разгледжана на франка-альжырскім, ангельска-індыскім прыкладах (Ф.Фэнан), пасля — на расейска-ўкраінскім (А.Грабавіч, У.Адаінык).

Стаўленьне сп.Марціновіча да «беларускае інтэлігенцыі» (а ўрэшце, і да самога сябе, бо ён, як ні стараецца падкрэсьліць сваю інакшасць, паходзіць з таго самага асяродзьдзя — хоць бы ў сілу адукацыі) вынікае з агульнага зьяважваньня ўсяго «мясцовага», «другаснага», адрознага ад «цэнтральнага» — «вышэйшага» і «першаснага».

Акадэмік Вярнадзкі называў такую зьяву гадоў сто таму «умственной подчинённостью». Яна палягае ня ў тым, што пэўныя народы ўсьведжаюць сваю культуру як «меншую», — ніводзін эстонец або славец, відавочна, не ўважае сваёй культуры «большай» за французскую або расейскую. Аднак такое прызнаньне ўласнае «меншасці», «ніжэйшасці» мае хутчэй колькасны, чым якасны характар. Яно ня ёсьць (як правіла) ні для эстонца, ні для славенца падстава адмаўляцца ад сваёй «меншай» культуры на карысьць чужой «большай». Умоўна кажучы, баксёр лёгкай вагі ня прагне біцца зь цяжкавагавіком або цюлень ня можа змагацца зь ягуарам у бегу на сто мэтраў. Кожная культура (які і мова) па-свойму дасканалая і мае нешта

такое, чаго ня мае ніякая іншая, хай сабе й «найбольшая» і наймагутнейшая.

Культурнае панявольне пачынаецца тады, калі пэўны народ усьведмаляе сваю «меншую» культуру як «менш вартасную», «другарадную», «беспэрспэктывную». То бок стаецца гэтакім сабе «цоленам», які пагаджаецца змагацца зь ягуарам на сушы, дзе, зразумела, асуджаны на паразу і на прызнаньне сваёй анталягічнай непаўнаважнасьці — у катэгорыях і ў агульнай сыстэме вартаснасьці ягуара.

На мове псыхааналізу такі пакорлівы (ці, хутчэй, вымушаны) пераход на чужы пункт гледжаньня, накладаньне на сябе чужых крытэраў і стэрэатыпаў, запазычаньне чужога (як правіла, нэгатыўнага, перадурэжанага) уяўленьня пра сябе і сваіх аднаплемьнікаў як уяўленьня ўласнага называецца інтэрналізацыяй, «абунутраньнем» чужога «калектыўнага» ценю. Паняволеная нацыя пераймае зьяважлівасьць і зьверхнасьць калянізатараў да сябе як сваю ўнутраную якасьць, чужая нэгатыўная ацэнка робіцца самаацэнкаю, немачная нянавісьць да прыгнатылікаў абяртаецца нянавісьцю да самога сябе і сваіх вартых жалю суплёмьнікаў.

Зразумела, што такая інтэрналізацыя нэгатыўнага ўяўленьня пра сябе не адбываецца імгненна і ня ёсьць вынікам звычайнага ўплыву «мацнейшай» культуры на «слабейшую». Культурнае панявольне ня зьяўляецца суправаджаецца і абумоўліваецца панявольнем палітычным — разнастайнымі формамі прымусу, уціску, простага і ўскоснага гвалту. Уласна, сама сытуацыя, калі звычайная і для ўсіх відавочная адрознасьць культурна пачынае ўспрымацца ў ацэнчых катэгорыях, то бок калі, перафразаваючы іншага клясыка посткаляніяльных дасьледаваньняў Эдварда Саіда, адна культура ўспрымае адрознасьць іншай як *слабасьць*,

а тая, у сваю чаргу, пераймае і сама засвойвае такі пункт гледжаньня як «аб'ектыўны», — такая сытуацыя найвыразней сьведчыць пра нераўнапраўныя стасункі між гэтымі культурамі, пра яўныя або прыхаваныя мэханізмы палітычнага ці палітычна-эканамічнага дамінаваньня аднае культурнае групы над іншай.

Комплекс непаўнаважнасьці што да мэтрапольнай расейскай культуры, які цяжэе над беларусамі, абумоўлены зусім ня «беднасьцю», «слабасьцю» ці «другараднасьцю» іхнай уласнай культуры (аб'ектыўна кажучы, дзясяткі паўнаважных культурнаў — ад эстонскай да альбанскай і ад славацкай да каталёнскай — ані «багацейшыя», ані «першараднейшыя» за культуру беларускую). Беларускі комплекс непаўнаважнасьці насамрэч абумоўлены *самім фактам параўноўваньня*, то бок сытуацыяй, у якую беларусы былі гвалтам пастаўленыя на шмат дзесяцігодзьдзяў — у адрозьненьне ад каталёнцаў, славакаў, эстонцаў або заходніх украінцаў, якія ніякіх комплексаў што да «вялікай расейскай культуры» ня маюць, хай сабе яна будзе хоць сто разоў «вялікаю». Беларусы ў *зпусцілі* глядзець на сябе чужымі вачыма, бачыць сябе ў чужым люстэрку, ацэньваць сябе

паводле чужых крытэраў. Лішне казаць, што ані гэтыя крытэры не былі аб'ектыўнымі, ані погляд ня быў неперадурэжатым. Культурная адрознасьць пад чужым ацэнчым поглядам ператваралася ў слабасьць, інакшасць — ува ўбогасьць. Прыняўшы чужыя правілы гульні, цюлень прайграе ягуару. Уся сям'я каціных мае мажлівасьць пераканацца, якія з гэтых лапстаногіх нічэмных, бяздарных, «адстойных» бегуны. Не цюлені, а нейкая выроўдлівая, дэградаваная разнавіднасьць ягуараў. І галоўнае — у саміх цюленяў не павінна заставацца ў гэтым ніякага сумневу. Гэта і ўзяўся чарговы раз даказаць сп.Марціновіч, сабраўшы самую выпадковую, але самую выроўдліваю прыклады.

Такое культурна-псыхалёгічнае панявольне не здзяйсняецца праз пануючы (у дадзеным выпадку расейскацэнтрычны) дыскурс і мае розныя вынікі.

Напрыклад, нядаўна прайшла інфармацыя зь Пінску: людзі там мяняюць «немілагучныя» прозьвішчы Рак, Козел, Дубіна на «вполне культурныя» Ракаў, Казлоў, Дубінін.

Фэномэн саманянавісьці цалкам можна назваць і «фэномэнам Козела».

М.Р.

«Банды Нью-Ёрку», «Чыкага» ў Менску

«Оскараўскія» стужкі традыцыйна збіраюць у Менску поўныя кіназалі. Адзін з імаверных прэтэндэнтаў на тытул «Найлепшы фільм году» — карціна «Пракляты шлях» — ужо ляжыць на палічках «Кінавідэапракату».

Амаль дасягнута дамова і з уладальнікамі правоў на пракат фільму Шыхара Капура «Чатыры пяры». Хутка пасля цырымоніі «Оскару» плянуецца пусьціць у беларускі пракат «Чыкага» і «Банды Нью-Ёрку», а калі мы ўбачым на вялікім экране «Гадзіньнік» Стыўэна Далдры і «Пра Шміта» з Джэкам Нікасанам у галоўнай ролі — застаецца толькі здагадацца.

Найлепшыя фільмы году Амэрыканская кінаакадэмія будзе вызначаць пры канцы сакавіка. Намінантаў абвешчаць ужо 11 лютага. Найбольш імаверныя прэтэндэнты на «Оскар» за найлепшы фільм 2003 г. — «Гадзіньнік», прэм'ера якога на амэрыканскіх экранах адбудзецца ў

сярэдне лютага, і «Чыкага» — кіна-вэрсія вядомага мюзыклу. Літаратурным падмуркам «Гадзіньніка» зьяўляецца кніга Майкла Канінгема. Сюжэт фільму разьвіваецца вакол іншай рэальнай кнігі — псыхалогічнага рамана Вірджыніі Вульф «Міс Дэлеэй» (1925). Далдры адлюстроўвае ўздзеянне кнігі Вульф на жанчын розных пакаленьняў, якіх граюць Джуліяна Мур, Мэрыл Стрып і Ніколь Кідман. Апошняя сыграе самую пісьменьніцу.

«Оскар» за рэжысуру найхутчэй атрымае Марцін Скарэзэ («Апошняе спакушэньне Хрыста», «Шалёны бык») за «Банды Нью-Ёрку» з Дэніэлам Дэ Льюісам і Леанарда Ды Капрыё ў галоўных ролях. Ідэя зьняць фільм пра супрацьстаяньне італьянскіх і ірляндзкіх эмігрантаў у сярэдне XIX ст. прыйшла да Скарэзэ яшчэ ў 1977 г., пасля здымак мюзыклу «Нью-Ёрк, Нью-Ёрк». Але пасля правалу фільму Майкла Чыміна «Брама раю» з падобным сюжэтам Скарэзэ адклаў сцэнар да лепшых часоў.

Адразу пасля выхаду «Бандаў Нью-Ёрку» ў студзені 2003 г. рэжысэр атрымаў «Залаты глёбус», цырымонія ўручэньня якога лічыцца генэ-

раўнай рэпэтыцыяй «Оскару».

Адным з імаверных намінантаў на «Оскар» зьяўляецца Том Гэнкс, які сыграў наёмнага забойцу ў фільме «Пракляты шлях». Сэм Мэндэс, маляды й вельмі паспяховае брытанскі рэжысэр («Оскар» у 2000 г. за «Прыгажосць па-амэрыканску»), сказаў пра свой новы фільм: «Гэта гангстэрскі баявік з выхаваўчымі элемэнтамі». Асноўны канфлікт разгортаецца паміж прафэсійнымі забойцамі, адзін зь якіх хаваецца ад другога. Але ёсьць яшчэ канфлікт псыхалогічны, паміж бацькам — кілерам, які раскаяўся, — і сынам, які жадае адпомсьціць за сьмерць родных і таму гатовы ісьці на забойствы, забыўшыся пра сумленьне і душу. «Пракляты шлях» — адзін зь фільмаў, вартых квітка ў кіно.

Таксама як і другая частка «Ўладара пярсьцёнкаў» — «Дзьве крэпасьці», якая на галоўныя «Оскар» прэтэндаваць ня будзе. Фільм выйшаў прыгожы (здымалі яго ў Новай Зэляндыі) і дынамічны. Батальныя сцэны займаюць каля паловы экраннага часу. На беларускіх экранах «Дзьве крэпасьці» зьявіцца 2 сакавіка.

Павал Сьвярдлоў

Другая частка «Ўладара пярсьцёнкаў» — «Дзьве крэпасьці» — выйшла прыгожая й дынамічная.

ГУМАНІСТЫКА

Караянка абаранілася па Тураўскім

У студзені 2003 г. у Пецябургу ў Пушкінскім Доме (Інстытут расейскай літаратуры) была абаронена дысэртацыя, прысьвечаная Кірылу Тураўскаму. Дысэртантка з Паўднёвай Карэі Со Сон Джонг разгледзела Жыцьцяпіс (Жыцьце) Кірылы Тураўскага з кнігі «Пралог». Гэткія «пралогі» складалі манахі, збіраючы пад адной вокладкай творы розных «айцоў царквы». Таксама яна разгледзела ўсе «Словы» сьв.Кірылы, змест і тэмы якіх судносяцца з тэкстамі таго «Пралогу». Такіх «Словаў» тры: «Прытча пра сьляпога і кульгавага», «Сло-

ва пра нядбайнага цара і разумнага дарадцу» (альбо «Аповесць аб беларызцу») і «Слова на сабор сьвятых айцоў 318-ці» (на Нікейскі першы сабор сабраліся 318 айцоў).

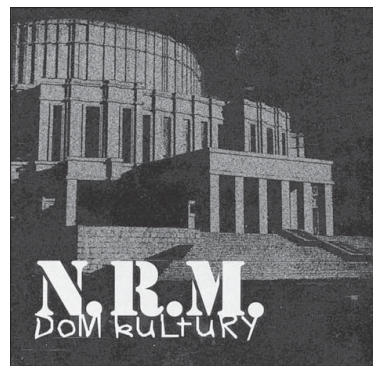
Сам Кірыла шмат разоў пісаў, што стварае тэксты на падставе сьвятых кнігаў. Ён амаль цалкам запазычыў для сваіх «Словаў» асноўны сюжэт з прытчаў «Пралогу». Аднак у Кірылы, які быў вялікім знаўцам Сьвятога Пісьма і богаслужбовых тэкстаў, кожны праложны сюжэт робіцца шматзначным. Так, у «Аповесці аб беларызцу», цалкам уводзячы ў свой тэкст сюжэт з «Пралогу», Кірыла

Тураўскі ўзбагачае яго вобразамі, якіх няма ў праложным тэксьце: памужчынску разумная дачка, нейкі прыгожы і высокі чалавек, што стаіць на цвёрдым камені, бунт у горадзе.

Грунтуючыся на гэтым, Со Сон Джонг абварае гіпотэзу Е.Фет аб тым, што Кірыла Тураўскі быў складальнікам другой рэдакцыі «Пралогу». Матэрыялам для дасьледаваньня сталі 120 рукапісаў Пралогу XIII—XVII ст., а таксама сьпісы вышэйназваных твораў.

МН, Пецябург

ДЫСКАГРАФІЯ

Дом культуры

NRM. (p) 2002, выдавец не пазначаны.

Гэтага альбому я чакаў з пэўнаю засьцярогай, для чаго былі важкія прычыны. Папярэднія праекты з удзелам Лявона Вольскага былі інспіраваныя памкненьнем працаваць на мяжы сур'эзнасьці й адкрытага сьцёбу, прычым апошняе выступала ў якасьці асноватворнага стылёвага матыву. Гэта адразу кідаецца ў вочы ў «Крамбамбулі», якая зрабілася канкурэнтаздольным беларускамоўным прадуктам у атачэньні расейскамоўнага папуляру. Той самы сьцёб ляжыць у аснове альбому «Тры чарапахі». А «Дом культуры» зьяўляецца працягам «Чарапах» за выключэньнем аднаго моманту: у новым альбоме «NRM» зрабіла рашучы крок у напрамку стварэньня на агульным сьцёбным фоне нечага такога, што хвалявала юнацкія сэрцы музыкаў яшчэ ў часы «Мроі». Тады ім надзвычай хацелася зрабіць сур'эзнымі як мага хутчэй. Цяпер сытуацыя зьмянілася: патрабаванні рынку практычна ліквідавалі нонканфармізм рок-музыкі. Хто-ніхто кажа нават, што сёньня ня мае сэнсу ўжываць тэрмін «рок-музыка». Шкала вымарэньняў зрушылася, галоўным паказьнікам зрабіўся камэрцыйны посьпех (альбо правал) таго, што выконваецца, выдаецца і прадаецца.

«Дом культуры» мусіць прадавацца цалкам паспяхова. Ён выдадзены, ці не ўпершыню ў гісторыі айчынай музыкі, у двух варыянтах. Ня ведаю, каторы лепшы. Размоўныя «пракладкі з крыльцамі» надаюць альбому цалкам іншы сэнс, нібыта выпускаючы кожную чарговую песьню ў самастойны палёт. Зьнітаваньня дакладным сюжэтам, яны выконваюць куды больш асэн-

саваную ролю, чым у альбоме «Тры чарапахі». Дыялёгі тут зьяўляюцца кантрасным фонам для песень, у якіх жартачкаў практычна няма. Праца на кантрасьце — надзвычай удзячная глеба. Тут у «NRM» усё атрымалася добра.

У «аблегчанага» варыянту іншы плюс: ён не абцяжараны дадаткамі, якія адцягваюць увагу ад галоўнага. Альбом складае больш важнае ўражаньне, чым «Тры чарапахі», дзе сур'эзнасьці таксама хапала. Але гэтым разам публіцыстыка тэкстаў сьцягнула абягульненьняў — выдатны хард-рокавы нумар «Беларускія дарогі» нібы падводзіць да ключавой песьні альбому «Маё пакаленьне». Гэтая кампазіцыя — ці ня самая моцная наагул ва ўсім даробку Вольскага. Ён тут настолькі адчайна адкрыў душу, што прабачце, маладзейшыя ды прасунуця, але тэрмін «рок-музыка» ранавата выкідаць з лексыкону. Гэтая песьня — яе аголеная сутнасьць.

Віншую «NRM» зь цьвярозай, якаснай работай. Адно не ўстрымаюся, каб не зачапіць таненькую нітачку, што завецца гукарэжысурай. Перад «Домам культуры» слухаў апошні дыск польскай «Будкі суфлёра» «Мокре оцзу». Музыка «Будкі» поўная «мяса», яна густая і наварыстая, як пешчын боршч. А «Дом культуры» гучаньнем нагадаў мне прадукт з сталюкі гэтага дому, які часта называюць нават ня «суп», а проста «першая стравя». Мо на стадыі зьядзеньня запісанага матэрыялу губляецца нейкі нэрв — тое, што стварае агульнае дыханьне праграмы.

Дай Бог мне памылліца!

Культурны СЛУХАЧ

Кітайская нявеста

Мадэра хард блюз. Vigma, (p) 2002

Красамоўны прыклад таго, што можа здарыцца зь сярэдняга, як многія лічылі, узроўню айчынным гуртом, калі ў яго ўклясьці немалыя па беларускіх мерках грошы. У выніку маем выдатнай якасьці рэкламныя плякаты, належную раскрутку, шыкоўную прэзэнтацыю пры поўнай залі ды, уласна, сам альбом — з годным дызайнам, грунтоўным рэпартажам, добрай якасьці запісам.

Але казаць пра «Мадэру хард блюз» як пра калектыву сярэдняга ўзроўню і раней мог толькі той, хто ня ведаў Юр'я Міхайлава і ніколі ня чуў, як ён працуе на сцэне. Юры — дасьведчаны гітарыст, які здаўна мае схільнасьць да жорсткага, «гэхакага» блюзу. Году з паўтара таму склад ягонага гурту стабілізаваўся, а тут і бізнэсовец Андрэй Восіпаў вырашыў уклясьці ў калектыву грошы. І ў выніку маем «Кітайскую нявесту» — рэдкі для Беларусі альбом блюзавай музыкі.

Альбом вытрыманы ў энэргічнай, жорсткай, шчыльнай па гуку стылістыцы. Практычна ўсе творы там — клясычныя вэрсіі рок-н-ролу, таго самага, які трывала абапіраецца на блюз. Запісаньня яны лёгка, узорна. Можна казаць пра пэўнае рытміка-гарманічнае падабенства некаторых твораў, але гэта тыпова для большасьці альбомаў сучаснага блюзу. Можна прычапіцца і да тэкстаў, але што такое блюзавае тэксты? Гэта штосьці кшталту тэкстаў песень акынаў ці ўдзельнікаў праграмы «Песьня-2002»: блюзмэны таксама сьпяваюць пра тое, што бачаць навокал. Гаворку варта весці пра тое, наколькі арганічныя яны са сваёй музыкай у тых тэкстах. «МХБ» падставаў для сумненьняў у ненатуральнасьці не дае.

Добрая работа, за якой «МХБ» хочацца шчыра павіншаваць.

Піва хард СЛУХАЧ

Сэкунда вырашыла лёс «Калюмбіі»

З 16 тыс. знойдзеных фрагментаў «Калюмбіі» спецыялісты NASA паспрабуюць скласці праўду пра катастрафу касмічнага чаўнака. Экспэртаў асабліва цікавіць... 80-я сэкунда палёту карабля. Бо гэта яна магла вырашыць лёс астранаўтаў. На гэтай сэкундзе пасля старту ад ракеты, што выводзіла «Калюмбію» на арбіту, адарваўся невялікі фрагмент. Тэлекамеры, усталяваныя на «Калюмбіі», зафіксавалі, што ён меў каля мэтра ў дыяметры і ўдарыў у левае крыло чаўнака пад вуглом 90 градусаў. І менавіта ж каля 80-й сэкунды на карабель прыпадае найбольшая нагрузка і нават невялікая аварыя можа мець фатальныя наступствы. У 1986 г. маленечкая вышчэчка паліва на 73-й сэкундзе выклікала выбух «Чэлэнджэра».

NASA

Ледзьве «Калюмбія» выйшла на арбіту, як экспэрты NASA пачалі вывучаць здымкі і паказанні прыбораў. І прыйшлі да высновы, што небяспэкі аварыі няма. У космасе ўсё сапраўды прайшло нармальна. Аднак цяпер большасць экспэртаў схіляюцца да думкі, што тэрмаізаляцыя карабля была ўсё ж парушаная, што і выклікала выбух падчас уваходу ў шчыльныя слаі атмасферы.

Калі аналіз NASA давядзе, што лёс «Калюмбіі» сапраўды быў вырашаны на 80-й сэкундзе, шмат хто ў касмічнай агенцыі страціць працу. У СМІ ўжо прайшла інфармацыя, што некалькі інжынэраў, адказных за бяспеку палётаў, паляцелі з пасадаў.

Партыя Шродэра прайграла

Немецкія сацыял-дэмакраты страцілі папулярнасць. Выбарцы не даруюць ім эканамічнага крызісу, які перажывае Нямеччына. СДПН прайграла зямельныя выбары ў Гесэне і Ніжняй Саксоніі, прычым з рэкордна нізкім вынікам. Асабліва балючая параза — саксонская, бо гэта бацькаўшчына Гергарда Шродэра. Сам канцлер узяў адказнасць за разгром на сябе, але сыходзіць у адстаўку не збіраецца.

Паколькі прэзідэнта Нямеччыны выбіраюць разам дэпутаты федэральнага і зямельных парламентаў, цяпер найбольшыя шанцы на выбарах у траўні 2004 г. будзе мець лідэрка ХДС Ангела Мэркель, прэм'ер Баварыі Эдмунд Штойбэр або былы шэф ХДС Вольфганг Шаўбле — інвалід, што перасоўваецца толькі ў вазку, але палітыкі не пакідае.

Ватыкан супраць «New Age»

«New Age» — гэта фальшывая ўтопія, заявіў кардынал Поль Пупар. Ён прэзэнтаваў дакумент «Ісус Хрыстос — даўца вады жывоў». Гэты ліст адрасаваны святарам. У ім акрэсліваецца розніца між хрысціянскім бацьчаньнем сьвету і сынкрэтычным комплексам вераньняў і практыкаў, што атрымалі назву «New Age». Гэты рух здабыў апошнім часам вялікую папулярнасць на Захадзе. На думку Пупара, прычына такой папулярнасці — «усё большая апантанасць заходняй культуры ўсходнімі рэлігіямі і пошукам таемных шляхоў спасьціжэньня мудрасьці».

Пэдагогічны АМОН

Расейскія настаўнікі будуць працаваць у Чачэніі вахтовым мэтадам. Сотні пэдагогаў з школаў і садкоў 50 рэгіёнаў Расеі выпраўляюцца ў беспрэцэдэнтную камандзіроўку ў Чачэнію. І ня проста зьбіраюцца — ірвуцца з усё сілы. Дагэтуль місіі ў рэспубліку з цалкам зразумелых прычынаў ладзіліся толькі для рэгіянальных «сілавікоў» і дактароў, але для настаўнікаў — ніколі. Ёсьць дзьве прычыны, зь якіх выкладчыкі правядуць цэлы месяц у Грозным. Першая — галеча правінцыйных настаўнікаў. Для іх абяцаная ўзнагарода ў 10 000 расейскіх рублёў (каля 600 тыс. беларускіх рублёў — «НН») — сума казачная. І другая — палітычны піяр, які плянуе зрабіць сабе на гэтай акцыі яе ініцыятар, арганізацыя «Тыя, што ідуць разам». Аднак ня выключана, што акцыя на самай справе выявіцца грандыёзным падманам і ніякіх грошай настаўнікі не заробяць. Тым ня менш, для тых, хто «не падышоў», адмова робіцца сапраўднай трагедыяй. «Мяне не ўзялі, бо мне 45 гадоў, — ледзь ня плача выкладчыца працы Ўльянаўскай школы-гімназіі №3 Грына Ўласава. — Я так спадзявалася на гэты кантракт. Я атрымліваю 1650 рублёў. А дзяцей трэба карміць. Я ня проста паехала б у тую Чачэнію — пабегла б!»

Паводле «Известий»

Лукашэнка скупляе расейскіх спартоўцаў

Быў час, калі расейскія лыжнікі зьяджалі на Захад — у Аўстрыю ці Швэцыю. Цяпер пераважна эмігруюць у... Беларусь. Сьпяраша туды выправілася алімпійская чэмпіёнка Сьвятлана Нагейкіна, потым біятліністка Алена Хрусталёва. А ў сьнежні на Кубку сьвету ў Швэцыі за Беларусь пасьпяхова выступіў пяціразовы чэмпіён сьвету па біятлёне Ўладзімер Драчоў. У Расеі яго пакрыўдзілі: не ўлучылі ў склад зборнай на чэмпіянат Эўропы-2002. Вырасьлі, што ў 36 гадоў мала на што

здатны. Вось спартовец і пераехаў у Менск — давесьці адваротнае. Але справа ня толькі ў гэтым. У Санкт-Пецярбургу ён жыў у даволі кепскіх умовах, а ў Менску, калі выступіць пасьпяхова, ужо праз год абяцаюць падараваць вялікую кватэру. Такімі абяцанкамі завабілі і 29-гадовую ўкраінскую біятліністку Алену Зубрылаву. А Лукашэнка параіў сваім чыноўнікам дапамагчы зь беларускім грамадзянствам тым, хто хоча і можа выступаць за краіну на спаборніцтвах. Яшчэ ў Беларусі заснаваная прэзідэнцкая стыпэндыя. Алімпійскі чэмпіён будзе атрымліваць штотомсяц 1500 даляраў. Пераможам і прызёрам першынстваў сьвету таксама абяцаюць неаблігі ўзнагароды.

Паводле «Экспресс-газеты»

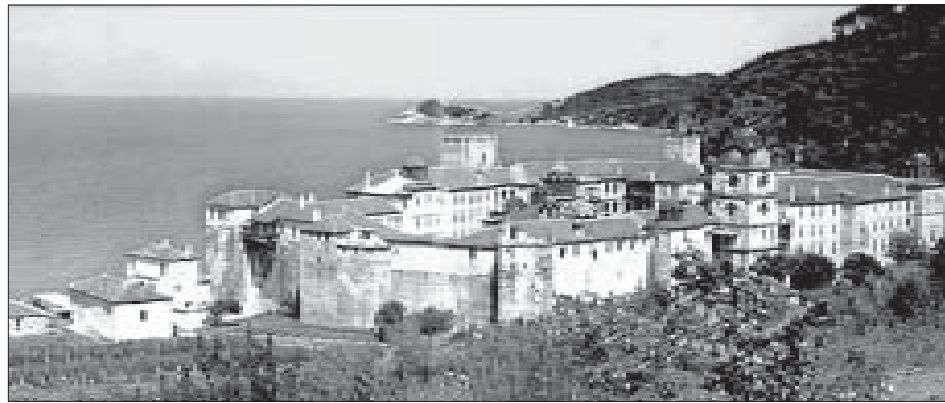

REUTERS

Біятлініста Ўладзімера Драчова ў Расеі пакрыўдзілі, а ў Менску яму абяцаюць падараваць вялікую кватэру.

Праваслаўе або сьмерць

Мясцовая паліцыя ўзяла ў аблогу праваслаўны манастыр пад гарою Афон. 117 манахаў не збіраюцца здавацца. Яны адмаўляюцца падпарадкоўвацца як Канстантынопальскаму патрыярху, якога лічаць ератыком, так і сьвецкім уладам.

Манахаў з Эсьфігменавага манастыра голымі рукамі ня возьмеш.

«Мы можам бараніцца гадамі, — пагражае ігумен Мэтод. — І будзем змагацца, нават калі застанёмся без электрычнасьці, ацяпленьня і ежы. Каб выгнаць нас адсюль, яны мусяць ужыць сілу». На мурах манастыра — вялікі транспарант з надпісам «Праваслаўе або сьмерць».

Месяц таму Варфаламей I, патрыярх Канстантынопальскі, абвясціў манахаў схізматэкамі і загадаў пакінуць манастыр. Канфлікт сьпеў дзесяцігодзьдзямі. Манахі даўно не прызнаюць патрыярха, вінавацяць яго ў «ератычных» кантактах з каталіцкім Касьцёлам. Калі пад манастыр прыехалі паліцыянты, бунтаўнікі замкнуліся. Мясцовыя ўлады не плянуюць штурму. Але блякада будзе цягнуцца, пакуль, згодна з загадам патрыярха, апошні манах не пакіне муроў манастыра.

Эсьфігменаў манастыр стаіць над морам, ля падножжа гары Афон, на ўскрайку паўвостраву Халкідыка. Як кажа легенда, менавіта сюды бура прыгнала карабель, якім Марыя і апостал Ян палілі на Кіпр — адвэдаць Лазара. Уражаная прыгажосьцю мясціны, Марыя ў малітве папрасіла Ісуса падараваць ёй Афон. З таго часу гара — уласнасьць Божай Маці. Дагэтуль ніводная жанчына не ступала на тую зямлю. З Х ст.

на Афоне жывуць манахі: 20 манастыроў утвараюць аўтаномную рэспубліку на тэрыторыі Грэцыі. Духоўны ўладар над імі — патрыярх Канстантынопальскі. Палітычны статус сьвятой гары вызначыла канстытуцыя Грэцыі 1927 г. Грэцкую дзяржаву там прадстаўляе сьвецкі губэрнатар, які падпарадкоўваецца міністру замежных справаў. Парадак і бяспеку падтрымлівае мясцовая паліцыя. Крымінальнымі справамі займаецца суд у Салоніках.

Праваслаўныя святары павінны маліцца за свайго патрыярха. Айцы з Эсьфігменаў не выконваюць гэтага абавязку з 1972 г. Гэта й стала фармальнай нагодай для сьнежаньскага загалу Варфаламея I, у якім афонскія айцы былі названыя «непапраўнымі грэшнікамі, якія самі выйшлі з грамады і могуць вярнуцца толькі шляхам раскаяньня». Наступны крок зрабілі сьвецкія ўлады. Губэрнатар паставіў ультыматум: манахі мусялі выехаць да 28 студзеня. А як выйшаў тэрмін, ён падпісаў загад пра «высяленьне» бунтаўнікаў.

«Паводзіны губэрнатара незаконныя, — кажа Мэтод. — Наш манастыр знаходзіцца пад юрысдыкцыяй Канстантынопальскай патрыярхіі, але мы не абавязаныя ёй падпарадкоўвацца, бо яе точаць ерасі. Падчас

апошняга падарожжа ў Равэну Варфаламей дапускаў да прычасьця каталікоў і пратэстантаў».

Манахі даслалі ў Дзяржаўную Раду Грэцыі апэляцыю на расьнёныя губэрнатара, але ня пэўныя ў посьпеху. Сьвежы яшчэ ўспамін пра лёс айцоў, што жылі ў невялікім манастыры на схілах сьвятой гары і таксама адмовіліся былі падпарадкоўвацца патрыярху. Іх вывезьлі за межы Афону паліцэйскім джыпам. Апэляцыя ў дзяржаўную раду засталася неразгледжанай.

Але манахаў з Эсьфігменавага манастыра голымі рукамі ня возьмеш. Іх аж 117. Замкнутыя ў манастыры, айцы ня страцілі ваяўнічага духу, нягледзячы нават на тое, што ім не прывозяць больш ежы, браму піьнуе паліцыя, а з боку мора курсуюць патрульныя караблі грэцкіх памежнікаў.

Расучасьце манахаў зразумелая. У іх няма іншага дому, апроч мана-

стыра. Дый немаладзя ўжо (самому старому айцу болей за 100 гадоў). На сваёй інтэрнэт-старонцы (www.esphigmenou.com) пакрыўджаны манахі заклікаюць падтрымаць іх, напісаўшы лісты пратэсту да міністра замежных справаў Георгіаса Папандрэў і да патрыярха Варфаламея I. Што робіцца на Афоне цяпер — сказаць цяжка, бо вольна наведваць сьвятую гару могуць толькі манахі, мясцовыя чыноўнікі ды пілігрымы. У турыстаў і тым больш журналістаў патрабуюць пропуск.

Губэрнатар ня хоча ўжываць сілу супраць упартых айцоў. Хоць паводзінамі насельнікаў Эсьфігменавага манастыра ён вельмі незадаволены. Тыя ўжо шмат гадоў не дасылаюць прадстаўніка на штогадовы збор усіх манастыроў Афону, перашкаджаюць эфэктыўна кіраваць паўвостравам.

Адзін з чыноўнікаў адміністрацыі кажа, што патураньне манахам можа

стацца небяспечным прэцэдэнтам: «На сьвятой гары ёсьць расейскі і баўгарскі манастыры. Калі мы будзем нерашучымі, дык, можа, заўтра расейцы з манастыра сьв.Панцеляімона захочуць выйсьці з грамады».

Бунтоўныя манахі лічаць сябе ахвярамі рэлігійнага перасьледу. «Наш супраціў — гэта пытаньне веры. Мы ня супраць патрыярхату як такога. Калі Варфаламей перарве кантакты зь іншавярцамі і прысягне, што не належыць да масонскай лёжы, я першы пачаюю яму стопы», — кажа Мэтод.

Падзел хрысціянства на каталікоў і праваслаўных адбыўся ў 1054 г. Амаль праз тысячу гадоў, у 1964 г., збліжэньне паміж Царквой і Касьцёлам пачалі папа Павал VI і патрыярх Афінагор. А нядаўна адбыліся сумесныя экумэнічныя малітвы патрыярха Варфаламея і Яна Паўла II.

МХ; паводле «Gazety Wyborczej»

Беларускія палітыкі і міжнародныя змовы

Увосень 1919-га ўраду БНР было запрапанавана прыняць на сваю службу 60 тысячаў вайскоўцаў расейска-нямецкага ляндсвэру. Магчыма, у руках Васіля Захаркі тады быў лёс беларускай дзяржаўнасці.

Бэрлін, люты 1920. Леанід Баркоў, кіраўнік беларускай місіі, ідучы адчыняць дзьверы, спадзяваюся пабачыць што заўгодна. Месца, дзе было нанятае памяшканне для місіі, рабілася ўсё больш неспакойным: наваколле пляцу Нолендорф і сама Моцштрэсэ паступова ператвараліся ў галоўны асяродак бэрлінскага гау-жыцця. Розныя дзівосныя пэрсанажы грукалі ў дзьверы ўдзень і ўначы з самымі нечаканымі просьбамі і прапановамі. Словам, чакаць можна было чаго заўгодна, але ня гэтага.

На парозе стаялі два прывіды ў абадраных палітонах, даўнавата ня мыгтыя і ня голеныя, зь недарэчнымі хатулямі. Трэба было моцна напружыць уяўленне, каб пазнаць у іх старшыню Рады БНР Пятра Крачэўскага і ягонага намесніка Васіля Захарку.

Так лютаўскай раніцай скончыліся прыгоды, якія распачаліся ў сярэдзіне сьнежня ў акупаваным палякам Менску. Пасьля бурлівых падзеяў 13 сьнежня, калі на паседжанні Рады БНР адбыўся раскол, міжвольныя ініцыятары расколу і кіраўнікі непрымірымай антыпольскай часткі Рады Крачэўскі і Захарка здолелі надзейна схавацца і ня трапіць за краты, як гэта здарылася зь іх папалчнікамі. Некалькі тыдняў давалася пражыць у менскім падпольлі, не паказваючыся нікому на вочы і далкам адшоўшы ад грамадзкага і палітычнага жыцця. Урэшце, схаваўшыся пад чужымі імёнамі і чужымі дакументамі, Крачэўскі і Захарка ўцякаюць зь Менску і дабіраюцца да Бэрліна. Якія прыгоды ім давалася перажыць за тры тыдні дарогі — мы ўжо не даведаемся ніколі.

Пунктам прызначэння Бэрлін быў абраны невыпадкова. Васіль Захарка правёў там амаль

увесь папярэдні 1919 г. і за гэты час навізаў нямала важных, хоць і даволі небяспечных кантактаў. Імкненне беларускіх палітыкаў заручыцца зброяй сілай для вызвалення Беларусі ад чарговай акупацыі часам прыводзіла іх да вельмі рызыкаўных камбінацыяў. Так, яшчэ ў 1919 г. Захарка вёў перамовы з генэралам Васілём Біскупскім — блізім папалчнікам будучай зоркі нямецкай палітыкі, маладога мастака Адольфа Гітлера. Дарэчы, падчас славаўага піўнога пугчу 1923 г. у Мюнхене менавіта Біскупскі будзе хаваць Гітлера ў сваёй кватэры. Увосень 1919-га беларускаму ўраду ў асобе Захаркі было запрапанавана прыняць на сваю службу 60 тысячаў вайскоўцаў расейска-нямецкага ляндсвэру, які тады дзейнічаў на тэрыторыі Латвіі. Што мог азначаць гэты «прыём на службу» і чым ён мог скончыцца — сёння сказаць цяжка, аднак, нягледзячы на шчодрыя абяцанні фінансаванага пляну, Васіль Захарка не наважыўся на такі непрадказальны крок.

Такім чынам, у лютым 1920-га Захарка з Крачэўскім ізноў у Бэрліне і зноў шукаюць выйсце з палітычных і фінансавых тупікоў. І, як на бяду, якраз у гэтым часе ў Бэрліне патэмна абмяркоўваюцца пляны вялікай расейска-нямецкай манархічнай змовы, на чале якой стаіць той самы генэрал Біскупскі.

Пляны Біскупскага, выкладзеныя ім крыху пазней у адмысловым мэмарандуме, выглядалі прыблізна так: супольнымі намаганнямі Чырвонай арміі, украінскіх і беларускіх партызанаў зліквідаваць Польшчу і аднавіць межы 1914 г. Наступны этап — паўстаньне чырвоных (насамрэч — белых) афіцэраў, уварваньне ў Расею вайскавай дыктатуры, знішчэнне камуністычнага рэжыму ва Ўкраіне сіламі партызанаў, у Беларусі — з дапамогай расейска-нямецкіх добраахвотнікаў, запрошаных беларускім урадам. Аднаўленьне ў Расеі, Нямецчыне і Вугоршчыне манархіі, выцясненне рэспубліканскіх рэжымаў на тое месца, якога яны заслугоўваюць.

Як адзначыў у сваім мэмарандуме Біскупскі, «урад Беларусі знаходзіцца ў кантакце з найвышэйшым камандаваньнем Вайскавага Цэнтру». Чыны ўдзел беларускіх палітыкаў у бэрлінскай змове пацвярджаецца і

зместам сакрэтнага ліста нейкага палкоўніка Купчынскага ачольніку дзейнай у Эстоніі Паўночна-Заходняй Арміі генэрулу графу Аляксею Палену. Ліст гэты невядома яким чынам трапіў у рукі кіраўніка беларускай дэлегацыі на Мірнай канфэрэнцыі ў Парыжы Аўгена Ладнова.

Яшчэ адно сьведчаньне ўдзелу беларускіх палітыкаў у вялікай змове — ліст нейкага «Залескага» (як выяўлена тым самым Ладновым — сябра прэзідыюму Рады БНР Язэпа Мамонькі) сувязному манархістаў у Бэрліне расейскаму немцу доктару Гравэнгофу, дзе Мамонька-Залескі ўжывае адкрыты шантаж: «Скажэце немцам, калі яны зараз не дадуць нам неадкладнай фінансавай дапамогі, дык мы больш да іх зьвяртацца ня будзем і працу скіруем у другі бок. Давайце мне весткі, грошы патрэбныя тэрмінова, праца вялікая».

Паралельна з закуліснай працай у Бэрліне ў красавіку 1920 году кіраўніцтва БНР адкрывае другі сакрэтны дыпляматычны фронт: Васіль Захарка ў Рэвэлі, а пасьля і ў Маскве пачынае перамовы з прадстаўнікамі большавікоў, пра што ў нас яшчэ будзе нагода пагаварыць асобна...

Аднак усім шырокім плянам разгалінаванай міжнароднай змовы так і не было наканавана збыцца. Масква дамагаецца значных посьпехаў на польскім фронце, аднак пасьля «Цуду над Віслай» вымушаная падпісаць з Польшчай мірнае пагадненьне. Неўзабаве Рыскі мір падзеліць Беларусь напалам. Паводле падпісанага ў ліпені 1920-га расейска-літоўскага пагадненьня, тэрыторыя на паўночны захад ад Маладэчна перададзена Літве. Ва Ўсходняй Эўропе ўсталёўваецца парадок, які спакойна праіснуе яшчэ два дзесяцігодзьдзі.

Мэмарандум Біскупскага і абодва кампраматныя лісты ў канцы 1920 г. надрукавала на сваіх старонках праская эсэраўская газета «Воля России», што выклікала ў беларускіх палітычных колах у розных эўрапейскіх сталіцах грамадзкі землятрус лякальнага маштабу.

Апошняя дзея ў гэтай блытанай гісторыі адбылася 3 кастрычніка 1921 г. падчас беларускай палітычнай канфэрэнцыі ў Празе. Адмыс-

лова камісія прадстаўнікоў розных напрамкаў беларускай палітычнай думкі абмеркавала справу абвінавачваньня Ладновым Ураду БНР на чале з В.Ластоўскім у супрацоўніцтве зь нямецкімі й расейскімі манархістамі і пастанавіла: «Разгледзеўшы дакумэнтальныя дадзеныя ў вышэйпамяненай справе (ліст палкоўніка Купчынскага графу Палену, дакумэнты аб манархічнай змове з генэралам Біскупскім на чале, ліст грамадзяніна Залеўскага да Гравэнгофа ды іншыя) і выслушаўшы інфармацыі ў гэтай справе грамадзянаў Ластоўскага, Мамонькі, Цьвікевіча і Зайца, а таксама разгледзеўшы дакумэнты, у якіх грамадзянін Ладноў абвінавачваецца ў зносінах з французскай контравыведкай, — высьнілі:

1) Урад БНР на чале з грамадзянінам Ластоўскім ні ў цэласці, ні ў асобе каго-колечы зь сяброў сваіх да манархічнай змовы з генэралам Біскупскім на чале ніякага дачынення ня меў.

2) Асабісты і прыватны ліст грамадзяніна Мамонькі, падпісаны псеўдонімам «Залеўскі», паводле свайго зместу і тону зьяўляецца вартым суровага зганьнення, але факты, там паказаныя, зьяўляюцца проста ўсхваляючым сябе вымыслам і нічога ня маюць супольнага з тактыкай Ураду БНР.

3) Дзея аб'ектыўнага расьсьледаваньня справы Ладнова, запрапанавана яму грамадзкі суд».

Грамадзкі суд над Аўгенам Ладновым так ніколі і не адбыўся. Праз год ён падсумаваў дзесяцігодзьдзі сваёй гераічнай працы над выкрыцьцём сусьветнай тэўтонска-масонска-большавіцкай змовы ў аб'ёмістай манаграфіі пад загалоўкам «Агнём і мячом, голадам і хваробамі», дзе паўтарыў усё тое самае, толькі на 356 старонках. У сярэдзіне 20-х ягоны сьлед губляецца, а разам з ім губляецца й пэўная інфармацыя пра рэальны ўдзел беларускіх палітыкаў у сусьветных змовах, але...

...Але нядаўна ў сталіцы адной усходнеэўрапейскай дзяржавы быў знойдзены архіў беларускай дэлегацыі на Парыскай мірнай канфэрэнцыі. Тысячы старонак, сабраных і адсартаваных Ладновым. Таму сёньняшняю гісторыю яшчэ рана лічыць скончанай.

Сяргей Шупа, радыё «Свабода»

Лявон Вольскі

Вось яны — з суворымі, чырвонымі ад марозу, сонца, ветру тварамі. Едуць на Запад, на Ёсход, асвойваюць тамтэйшыя рынкі. Стаяць на гэтых рынках, настойліва прапаноўваюць свой традыцыйны тавар — гарэлку й цыгарэты. Гэта «нашы» — твае суайчыннікі, сустрэчай зь якімі ты баязьліва й сарамліва пазьбягаеш, калі прыяжджаеш кудысь за мяжу. Зрэшты, гэта толькі адна з катэгорыяў «нашых» — найпрасьцейшая й самая брутальная.

Аднойчы ты стаяў у чарзе на мытны надгляд на беларуска-польскай мяжы. Што ты меў з сабою? Гітару. Нейкія кампакты. Вопратку. Простая беларуская бабуля, што стаяла перад табой, жалосна напрасіла цябе перавезці праз мяжу пакунак. Маўляў, там адна бутэлка, правязіце, калі ласка, дапамажыце старой. Ты пагадзіўся. І вось мытніца грэбліва разьбірае зьмесьціва пакунку. Дзьве бутэчкі таннага брэндзі «Консул», нейкія рознакаляровыя нігі і яшчэ да халеры рознае лухты «на продаж». Ледзьве не пахаў «z rowgotem» праз тую бабульку і з тае пары нікому з «нашых» нічога не дапамагаў перавозіць, нягледзячы на жалосныя просьбы й модлы.

Ты разумееш, чаму заходнія суседзі ня любяць «нашых». Хто ж іх палюбіць — іхнай гарэлкай часта трыцяцца, іхныя цыгарэты кепска паляцца. Самі яны цыннічныя, страцілі полавая прыметы, ня сочаць за сабою. Лаюцца, крычаць... Гэткія «людзі другога гатунку». Так іх і ўспрымаюць карэнныя насельнікі. Зрэшты, мне падасца, што калі гэтыя «нашыя» вяртаюцца дахаты (у Слонім, Ліду, Баранавічы), дык там якраз адбываецца чароўнае ператварэньне — яны зьянацку робяцца мясцовай элітай. Забясьпечаныя, з маёнткамі, аўтамабілямі й жыцьцёвымі выгодамі, набытымі праз дзесяцігодзьдзі цяжкае рынкавае працы.

«Нашыя» спачатку чуваць, а потым ужо відаць. Як звышгукавы самалёт.

Нашыя

Неяк напярэдадні Калядаў ты па-трапіў у беластоцкі гіпэрмаркет. Твой позірк увесь час спатыкаўся аб «нашых». Гэтыя «нашыя» — людзі сярдняе заможнасьці — прыехалі сюды «затарвацца». Першае назіраньне: «нашыя» спачатку чуваць, а потым ужо відаць. Як звышгукавы самалёт. Яны вельмі гучныя. Ты чуеш:

— Васёк, бяжы сюды, тут халяўны сыр! — і бачыш, як дзесяць розных «васькоў» і некалькі «васілісаў» кінуліся ў бок «халявы».

Яны перагаворваюцца, нібыта ў лесе, у грыбах:

— Пеця, а дзе ты браў гэтую фігну?

— Дзе-та там, зьлева, у канцы. «Нашыя» гэтак катэгорыі носяць футравыя шапкі, кажухі, маюць чырвоныя ад алькаголю твары і каламутныя вочы.

Паслухай, гэта ж твае суайчыннікі! Яны мусяць быць табе бліжэйшыя, чым гэтыя мясцовыя палякі, што палахліва й грэбліва пазіраюць на «затараную арду» з усходу. Чаму ж ты ўнутрана нітнешся цяпер з палякамі, а ня з нашымі, чаму табе так непрыемна і сарамна?

Неяк ты тры дні пражыў у адным беластоцкім гатэлі, дзе галоўны «бонус» — некалькі вялікіх басэйнаў, саўны, горкі, як у аквапарку. У тым гатэлі селяцца «нашыя» найвышэйшае катэгорыі. Бо нумары там досыць дарагія. Гэтыя «нашыя» вопраткай і паводзінамі мала розняцца ад мясцовых жыхароў. Галоўнае іхнае адрозьненне — мова. Яны не напружваюць сябе вывучэньнем хоць бы нейкіх ключавых польскіх словаў. Яны паўсюль і з усімі размаўляюць па-расейску, бо мяркуюць, што іхныя грошы забяспечваюць іхнае расейскае.

Ты сядзіш у бары гатэлю і п'еш маленькае (0,3) піва. Назіраеш. Насупраць цябе за столікам сядзяць два

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

польскія музыкі сярдніх гадоў. На вуліцы перад гатэлем ідзе бясконцы канцэрт, бо гэта дзень, калі па ўсёй Польшчы йдуць бясконцыя канцэрты, акцыі — дабрачынны маратон, сродкі ад якога накіроўваюцца для дапамогі хворым немаўлятам. Музыкам трэба праз пару гадзінаў выходзіць на сцэну. На дварэ халодна — зіма, — а граць трэба «пад фанэру», таму яны дазваляюць сабе выпіць па 100 тэкілы. Сядзяць, нетаропка размаўляюць, пасьмейваюцца. Неўзабаве да іх падыходзіць малады чалавек (відаць, што сын заможнага бацькі, які разам зь сям'ёю жыве ў гэтым гатэлі) і на чысьцюткай расейскай мове пытае:

— Извините, у вас закурить не будет?

Музыкі ветліва перапытваюць, што патрабуецца, бо не разумеюць па-расейску. А малады чалавек па-іншаму не размаўляе.

Ты ня ведаеш, чым гэта ўсё скончылася. Ты падумаешся і йдзеш у свой нумар. Хутчэй за ўсё, неяк яны паразумеліся і малады чалавек атрымаў сваю цыгарэту. Але чаму табе зноўку так непрыемна і сарамна? І чаму ты адчуваеш унутраную еднасьць з польскімі музыкамі, а не з сваім суайчыннікам, які ўпотаі ад бацькі вырашыў папіць піўка ў бары і выпаліць цыгарэтку? Чаму ты не дапамог гэтаму хлопцу паразумецца з палякамі, а замест гэтага падняўся ў свой нумар і гадзіну глядзеў нейкі польскі фільм? Невядома.

Наша Ніва / Радзь «Рацыя»

ПРА - БЕЛ

Непазьбежнае падзеньне ў будучыню

Як бы мы ні імкнуліся адасобіцца ад расейшчыны, яе культурны ўплыў яшчэ па інэрцыі моцна адбываецца на ўсіх праявах беларускага інтэлектуальнага жыцьця. Але сёньня ўжо ёсьць пэўны зазор між культурамі і на многія рэчы мы можам зірнуць зусім не па-расейску. Асабліва мяне пацяшаюць казённыя развагі пра «ісьцінную духоўнасьць».

Манапалістамі й захавальнікамі яе абвешчаюцца выключна праваслаўныя славяне. «Ісьцінная духоўнасьць» лічыцца: па-першае — антыподам заходняга мэрантылізму (нам грошай ня трэба, будзем беднымі й бязгрэшнымі), па-другое — увасабленьнем жыцьцёвага ідэалізму (за ідэю мы гатовы на ўсё), па-трэцяе — сынонімам дагматычнага насьледаваньня старым звычаям, хай атавістычным ці недарэчным. Калі кіравацца гэтымі крытэрамі, дык сьвяцейшымі за Бога трэ было б лічыць біблейных фарысэяў, што неадступна трымаліся юдэйскіх законаў і «справядліва» пакаралі адступніка-Хрыста, які іх парушыў.

Але навошта нам чужыя праблемы? Навошта беларусам пакутаваць ад постімперскай ломкі, чачэнскага сьндрому, комплексу славянскай не-

паўнавартасьці ды іншых расейскіх немацаў? Хіба нам не хапае сваіх? Зноў жа — тыя грошы! Навошта іх так дэманізаваць? На мой погляд, гэта вельмі зручная рэч, патрэбная для жыцьця, як і вопратка, дом, кампутар, а для банкіраў ці бізнэсоўцаў — увогуле сродак працы. Як ежа ці алькаголь, грошы могуць прыносіць і карысьць, і шкоду. Але пры чым тут духоўнасьць? Якім чынам вечна п'яны бсяк можа быць духоўна багацейшым за непітушчага мільянера-працаголіка? Загануў у беднякоў ніяк ня менш, чым у багатыроў. Хіба што апошніх больш любяць ушчуваць журналісты й маралісты — і ня толькі славянскага паходжаньня.

А знакамiты расейскі «ідэалізм»? Занадта вялікая захопленасьць любай ідэяй (хай гэта асушэньне балот,

захаваньне белай расы ці выратаваньне сьвету) заўсёды тоіць у сабе небясьпеку, вядзе простаю дарогай да гістарычнай дэградацыі. Таму «духоўнасьць», што навешваецца сёньня на рахманага беларуса, падобная да каменя на шы ў тапельца. «Па-бра-тэрску» мо яно і гуманна — каб беда-лага доўга не пакутаваў... Але сапраўдная духоўнасьць ёсьць не кансэрвацыйны мёртвы догма, а здольнасьцю адаптавацца да новых сацыяльных умоваў і адказаць на выклікі часу: распад камунізму, пашырэньне Эўропы, пагрозу паглыненьня алігархічна-імперскай Масквой. Як адкажам на гэтыя гістарычныя запыты, так і будзем жыць.

Духоўнасьць для беларуса — ня крок у мінулае, якое і так зацягнула нас па самыя вушы, а памкненьне ў

будучыню, спроба дасягнуць раўнавагі між наватарствам і традыцыяй. Гэта пастаянны пошук ісьціны і перманэнтная, пажыцьцёвая правэрка гэтай ісьціны ў сабе. Духоўнасьць — не каменная сьцяна, за якой хаваюць спаракхельныя скарбы, а жыватворны ахоўны слой, які не дае закасьцянець духу, які злучае яго з навакольным сьветам і перастарае гэты сьвет ва ўнутранае сьвятло. Духоўнасьць — той выратавальны пас, што зьмякчае ўдар ад падзеньня ў будучыню і рыхтуе нас да яе набліжэньня. А тое, што падзеньне гэта непазьбежнае і ў часе яго разьбіваюцца самыя непахісныя догмы, сьведчыць гісторыя далёкая і блізкая, лёсы імперый, людзей і народаў.

Васіль Аўраменка, Магілёў

Усевалад Гарачка

Н.

Ты — дзень веснавы:
Над голай зямлёю
Цёплае сонца.
І хто яго ведае,
Чаго у ім болей:
Абяцаньня?
Трывогі?
Вядома адно:
Ён — проста так,
Ненавошта.
А жыцьцё чалавечае
Адбываецца побач:
Збываецца ўсё,
Чаму належыць збывацца.
Але гэта збоку,
А тут — дзень веснавы.

Маналёг старога паэта

С.Грахоўскаму

Чорным зрабілася неба.
І толькі зьнекуль адтуль,
З маладосці
Ліецца сьвятло.
І кожны пражыты дзень
Зьятае да ног
Каларовым лістком —
Радуе вока.

Восень 2002

Мікола Папека

Я памру не інакш
Як конь, які страціў зубы.
Звалюся, загнаны ў баразьне.
Я памру не інакш
Як налітае золатам лісьце,
Пазбаўленае моцы трымацца
На дрэве жыцьця.
Я памру не інакш
Як краска, якой паспрыяла
Завянуць пчала,
Мёдам частуючыся.
Я памру не інакш
Як народзіцца ўнук,
А ва ўнука народзіцца сын.
Я памру інакш...
Не чакаючы другога прышэсьця.
Толькі ў гэтым жыцьці
Рай і пекла...
І ўсё ж такі, як гэта ні балюча,
Я памру.

Лінова

Людка Сільнова

Дзьве кашулі

Вісяць
На тонкай вярочцы
Сьветабудовы
Твае зялёная і сіняя
Кашулі
(Мае любімыя)
Мокрыя...

Сушачца, мілы!

СПАЧУВАНЬНІ

Рэчыцкая раённая арганізацыя Партыі БНФ выказвае спачуваньні свайму сябру Уладзімеру Вялікаму з прычыны сьмерці бацькі і маці. Трымайся!

ВІТАНЬНІ

Людмілка Падабедава, нягледзячы ні на што, я цябе вельмі моцна кахаю. Чакаю спатканьня. Лексус-Чэгеваара

КАНТАКТЫ

Дзе можна нешта прачытаць пра жамойкі ды славянскі (беларускі) погляд на пераклад імянаў князёў ВКЛ? Пярэварачень

«**Стары Ольса**» ў канцы лютага ў клубе «Тунэль» зайграе

першую ў Беларусі сярэднявечную дыскатэку. Арганізатар — БМА
Славаміру Адамовічу. Ня трэба бачыць у рэчаіснасьці толкі чорны і белы колер, ёсьць яшчэ іншыя колеры і адценні. Дэйл Карнэгі
Сяргей Прылуцкі! Калі ласка, паведамаць ў ПЭН-цэнтар свой адрас і тэлефон.
Былы дэпутат ВС Голубеў, не падманвайце народ! Выбары для рэжыму — гэта дасягненне любых патрэбных яму палітычных мэтаў. Мэханізму ўплыву на гэтую сыстэму няма. Дзейнічае крыміналі і грубая сіла. Алена
Лявоне, калі прыедзеш прэзэнтаваць «Dom kultury» ў Бабруйск? Мясцовыя рокеры добра памятаюць «Тру багарачі». Чакаем

Усіх аматараў хакею запрашаю наведваць зь бел-чырвона-белымі сьцягамі турнір эўрапейскага хакейнага выкліку ў Менску. Разьёшаны заўзятар
Руплівец літоўшчыны, Нашчадак, Збаўца, адгукніцеся. А/с 13, п/а 3, 212003, г.Магілёў
Да рупліўца літоўшчыны: паважаны спадару, перакладзіце, калі ласка, такія імяны, як Карыбут, Нарымонт. Той, хто гэтым вельмі цікавіцца
12 сакавіка адбудзецца чарговы «Марш Свабоды». Запрашаем усіх, каму абрыдла «памяркоўнасьць» нашага жыцця. Сток сіці
Менчук! Хадзьце ў Купалаўскі тэатр! Шмат-шмат спэтакляў! Spadařusna Hanna
Бог цябе любіць! Той, хто пакаецца і паверыць, будзе збаўлены. Браты з МФ
Спадару Іван Сінчук, спадзяюся, што чарговая Ваша кніга будзе мець назву «Ўзнагароды Беларусі». Фалерыст Сярожкін

КВАТЭРА

Тэрмінова здыму 1-пакаёвую кватэру ў любым раёне на доўгі тэрмін. Т.: 221-82-83 (пасля 20-й). Алена

Прадаецца 3-пак. кватэра. Вельмі танна. Т.: 215-31-90
КНИГІ, МУЗЫКА

Прадаю кнігі з хатняе бібліятэкі: беларускія, літоўскія, расейскія/савецкія. Дашлю сьпіс. Ад Вас — калэрта на адрас: вул.Беларуская, 14, кв.2, 220030, Менск, або замова на kaributas@yahoo.com

Наведайце сайт беларускай сярэднявечнай музыкі: olsa.by.ru

Відэафільм «Пан Тадэвуш» ужо ў Гомелі на пл.Паўстаньня (штандазлею да 13.00)

Беларускія кнігі, CD, аўдыё, відэа ў Гомелі. E-mail: bandrej@tut.by. Т.: (8-0296) 32-88-52 (Velcom-SMS)

ПРАЦА

Беларускія візытоўкі — поштай! Хутка, якасна, танна! Т.: (01642) 37-7-76; (8-0296) 63-77-76. E-mail: igvar@tut.by

Сумленнае рэпэтытарства па беларускай мове і літаратуры. Выкладчык ВУНУ і школы, 25 гадоў стажу. Т.: 268-14-35

Шукаю любую працу! Энэргічны, малады. Надакучыла беспрацоўе! Магчымы пераезд. В/а. Т.: 254-77-59

Паслугі ў доступе ў Інтэрнэт для гомельцаў. Т.: (8-0296) 53-43-06 (Віталь). E-mail: bandrej@tut.by

МАРАЗІЛЬНІК

Прадам маразільнік «Мінск-12Е», ва ўпакоўцы. 150 у.а. Т.: 254-77-59

● **НОВЫЯ КНИГИ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЕДАКЦЫЮ** ●

Баркоўскі А. Пякельны рай: Аповесці. — Менск: Мастацкая літаратура, 2002. — 328 с.
 У кнізе мяжуюцца містыка і рэальнасьць, фантазія і фантазмагорыя. Знайсці выданьне можна ў «Цэнтральнай кнігарні», «Кнігарні пісьменьніка», «Сьветачы».

Беларусь і Тадэвуш Касцюшка: Спадчына, час, здабыткі: Матэрыялы Міжнароднага сьмінару. — Менск, 2002. — 208 с.

У зборніку пададзены матэрыялы, што тычацца розных аспектаў жыцця і дзейнасьці Тадэвуша Касцюшкі. Сярод узятых праблемаў — ягонныя палітычныя і прававыя погляды, Касцюшка ды Канстытуцыя Рэчы Паспалітай 1791 г., ідэя правоў чалавека ў дзейнасьці Касцюшкі, французская рэвалюцыя і ідэя Касцюшкі. Ёсьць, натуральна, матэрыялы і пра паўстаньне 1794 г. Пытайцеся ў «Акадэмікнізе».

Гілевіч Н. Палянэз Агінскага: Лірыка. Паэмы. 1996—2002 г. — Маладэчна, 2002. — 142 с.: іл. — (Бібліятэка часопісу «Купэрэк Віленшчыны»; Кн. 6)

Зборнік народнага паэта выйшаў накладам 100 асобнікаў. У кнігу ўвайшлі паэмы «Лодачкі» і «Палянэз Агінскага», а таксама вершы надзённага гучаньня, большасьць якіх друкавалася ў пэрыёдыцы.

Дзеяслоў: Літ.-маст. і публіцыст. выданьне. — 2003. — №2.

Другі нумар «Дзеяслова» друкуе паэзію Р.Барадуліна, С.Сокалава-Воюша, В.Сьлінка, прозу В.Мудрова, П.Васючэнкі ды іншых. У рубрыцы «Публіцыстыка. Крытыка. Мастацтва» зьмешчаныя лісты Л.Геніюш з Зэльвы — своеасаблівы працяг «Споведзі». Пад назваю «Трэба дастуквацца да людзей, трэба актыўна іх захвочваць...» публікуецца інтэрвію з культурным украінскім пісьменьнікам Ю.Андруховічам і ладная падборка ягонных вершаў у беларускім перакладзе А.Хадановіча.

Лабачэўская В. Пявязь часоў — беларускі ручнік: Альбом. — Менск: Беларусь, 2002. — 232 с.: іл.

Гэты ўнікальны альбом сабраў каляровыя фатаздымкі 221 ручніка, кожны зь якіх — непаўторны. Матэрыялы падабраныя такім чынам, каб беларускі ручнік быў прадстаўлены ва ўсёй паўнаце сваіх рэгіянальных і лякальных мастацка-кампазыцыйных ды арнаментальных асаблівасьцяў. Грунтоўная прадмова раскрывае некаторыя таямніцы ручніка і знаёміць з асноўнымі ягоннымі функцыямі. Набыць выданьне можна ва ўсіх буйных кнігарнях Менску, прычым цана альбому параўнальна невялікая — 7900 рублёў.

Матусэвіч Г. Ліцьвінка: Вершы. — Койданава, 2002. — 35 с.

Саматужна выданьне малафарматнага кніжачка ўтрымлівае 12 вершаў паэтычна-ліцьвінкі. Некаторыя зь іх — аўтарскі пераклад на «ліцьвінскую» мову першапачаткова напісаных па-расейску тэкстаў 80-х гадоў. Ёсьць і

зусім нядаўнія творы.

Правінцыя: Літ.-маст. часопіс. — 2002. — № 3—4.

Падвойны нумар беластоцкай «Правінцыі» — 172 старонкі чытаньня для людзей, якія лічаць, што часопіс мусіць быць ня проста «чыстым праектам», але «носьбітам культуры слова і моўнай нормы». На гэтых старонках — творы Адама Глёбуса, І.Сідарука, М.Шчура, В.Шалкевіча ды іншых. У рубрыцы «Словы за словы» — пераствораныя па-беларуску А.Бурса, Р.Валячак, Э.Стахура, Э.Бонды, П.Мадьяна. Нумар утрымлівае таксама падборку рэцэнзіяў, старонкі зь дзёньніка Алеся Аркуша, інтэрвію зь перакладчыцай Х.Грамамовіч, матэрыял А.Максіміюка «Басовішча: выйсьце з англяву».

Białoruskie Zeszyty Historyczne. — Беласток: Беларускае гістарычнае таваарыства, 2002. — № 18. — 272 с.

Бальшыня артыкулаў, зьмешчаных у другім за 2002 г. нумары «Беларускага гістарычнага зборніка», — матэрыялы канфэрэнцыі «Беларускае культурнае жыццё ў II Рэчы Паспалітай». Аўтары да сьледуюць дзейнасьць беларускіх гімназіяў у Заходняй Беларусі, уплывы самадзейнага тэатру на культурнае жыццё беларусаў міжваеннай Польшчы, факты зь біяграфіі Рамана Скірмунта й інш.

Марченко Н., Зеленой К. Лица и судьбы: Портрет XVIII—нач. XX в. в собрании Национального художественного музея Республики Беларусь. — Менск: Чатыры чвэрці, 2002. — 152 с.: іл.

Мастацкаму музэю Рэспублікі Беларусі 60 гадоў, што па эўрапейскіх мерках зусім няшмат. Але сховы музэю багатыя на каштоўныя калекцыі. Гэтае выдатна аформленае выданьне распавядае пра адну зь іх — збор партрэтага жывапісу. У кнізе побач з мастацтвазнаўчымі заўвагамі падаюцца гістарычныя і біяграфічныя зьвесткі пра кожную з выяўленых на партрэтах асобаў. Прыдбаць кнігу можна ў «Акадэмікнізе», цана — блізу 19000 руб.

Ткачев М.А. Замки Беларуси. — Менск: Беларусь, 2002. — 200 с.: іл.

На старонках кнігі даецца гісторыя збудаваньня і апісаньне архітэктурных асаблівасьцяў Наваградзкага, Лідзкага, Краўскага, Мірскага, Гальшанскага, Слуцкага, Аршанскага ды іншых беларускіх замкаў. Распавядаецца і пра храмы, што ў свой час таксама выконвалі абарончыя функцыі. Першае выданьне «Замкаў» пабачыла сьвет яшчэ ў 1977 г. і было надзвычай папулярным. Гэтая кніга дапоўненая раней непублікаванымі зьвесткамі пра Крычаў, Мазыр, Бабруйск. Пытайцеся ў «Цэнтральнай кнігарні» і «Акадэмікнізе». Цана — каля 3000 руб.

Тацяна Вабішчэвіч

Газэта «Наша Ніва», РГА «Беларускі ПЭН-цэнтар», часопісы «ARCHE», «Беларускі гістарычны агляд», «Дзеяслоў» і інтэрнэт-газэта www.barcnews.org

запрашаюць маладых людзей з скончанай і няскончанай філялягічнай адукацыяй на

курсы карэктараў

Лекцыі на курсах будуць чытаць вядомыя мовазнаўцы. Па выніках курсаў найлепшым слухачам будзе прапанаваная праца ў беларускіх выданьнях і выдавецтвах.
 Меркаваны час правядзеньня курсаў — сакавік.
Кантакты: Беларускі ПЭН-цэнтар, pen@pen.unibel.by, тэл. (017) 288-14-61, адрас для допісаў: а/с 218, 220050, Менск

Падпіска

Нагадваем, што падпіскаю газэта абыходзіцца таньней.
 Падпісны індэкс **63125**.
 Цана падпіскі на месяц — **2043** рублі. На шапік «Белсаюздруку» — ўсяго **1360** рублёў.
 Падпіску прымаюць ва ўсіх аддзяленьнях пошты, у шапіках «Белсаюздруку».
 Дык падпісайся!

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
 З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бахшанская
 галоўны рэдактар Андрэй Дынько
 выпускны рэдактар Сяргей Ерш
 карэктар Сяргей Петрыкевіч
 карэктар Галіна Рабянкова
 нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
 тэхнічны рэдактар Андрэй Чык
 выдавец і заснавальнік Фонд выданьня газэты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, (0296) 13-32-32.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Сьпасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 8 палос фарматам А2. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыярытнага выданьня № 581 ад 4 ліпеня 2002 г., выданьне Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусі. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2а.
 Наклад 3836.
 Нумар падпісаны ў друку 5.02.2003.
 Замова № 692.
 Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а

Наша Ніва

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНАЙ АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (ня больш за 15 словаў) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст _____

Імя і прозьвішча _____

Адрас, тэлефон _____

